

ZIUĂ JURISTULUI

Mesaj de felicitare din partea Asociației Judecătorilor din Republica Moldova

Asociația Judecătorilor din Republica Moldova, are onoarea și deosebita satisfacție ca, prin acest mesaj, să Vă aducă sincere felicitări cu ocazia Zilei profesionale a juristului. Stimați colegi, Vă exprim alese sentimente de considerație și prețuire pentru responsabilitatea, exigența și sacrificiul cu care Vă onorați obligațiile funcționale.

Profesăm zi de zi pe un târâm anevoios și greu, dar nobil și foarte responsabil.

Pe seama noastră stau sarcinile îndeplinirii justiției și de noi depinde cât de calitativă, eficientă și optimă va fi ea, cât de mare va fi încrederea justițiabilului în sistemul judecătoresc.

Asociația Judecătorilor din Republica Moldova își propune cu prioritate nu doar să se manifeste ca un sindicat al judecătorilor din întreaga țară, dar și să se implice în activități menite să sporească imaginea sistemului, să activeze implicarea în instruirea continuă a magistraților, precum și în procesul de reformare a justiției și implementare justă a modificărilor cadrului legislativ existent.

Suntem conștienți că ne confruntăm în activitatea noastră cu anumite probleme. Salarizarea adecvată a judecătorilor, sporirea numărului și a calității pregătirii personalului angajat în instanțe de diferit grad, îmbunătățirea condițiilor de muncă rămân încă niște speranțe. Însă trebuie să remarcăm că în contextul Strategiei de reformare a justiției acestea au căpătat deja un contur real.

Prin concursul Ministerului Justiției, al mediului academic, al societății civile, dar și cu participarea efectivă a magistraților s-a reușit modificarea a 2 legi-cadru: Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă. Alte acte normative, referitoare la statutul magistraților, organizarea sistemului ju-

decătoresc, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție etc. au suportat schimbări, uneori radicale.

Asociația Judecătorilor din Republica Moldova în parteneriat cu ROLISP și Curtea Supremă de Justiție și-au propus să lanseze o platformă permanentă pentru a discuta aceste modificări în scopul implementării lor corecte și uniforme. Considerăm că fortificarea practicii judiciare, uniformizarea acesteia fără a afecta independența judecătorului, gestionarea dosarelor în mod transparent va întări nu doar încrederea, ci și respectul justițiabililor.

Nu ne propunem să tolerăm încălcările legislației în vigoare, derogările de la practicile uniforme naționale și europene deja stabile, precum și cele ale Codului de etică și deontologie. Considerăm că magistratul care a fost admis în profesie cu o reputație ireproșabilă, trebuie să depună maxim de eforturi să și-o păstreze. Îndemnăm să se manifeste ca adevărați magistrați echitabili și intransigenți, fără a se lasă provocați, descurajați sau jigniți de opinii subiective lansate doar pentru a perturba buna funcționare a justiției. Aceste calități sunt miza noastră cea mai importantă pentru viitor.

Fiind conștienți că magistrații merită atenție nu doar cu ocazia zilelor profesionale, ci și zi de zi, oricum reiterăm mulțumirile noastre familiilor și celor dragi Dumneavoastră, care Vă susțin, Vă suportă și Vă încurajează.

Multă sănătate, fericire și realizări.

Cu deosebit respect,

Ion DRUȚĂ,
Președintele Asociației Judecătorilor
din Moldova

LA O ANIVERSARE

Mihai POALELUNGI, Președintele Curții Supreme de Justiție, formator INJ

Născut la 13 septembrie 1962 în Corjova. După absolvirea Facultății de drept a Universității de Stat din Chișinău (1988), și-a început stagiatura la Judecătoria Râșcani. Din 1989, timp de șase ani, deține funcția de judecător și vicepreședinte al Judecătoriei Bucucani. Din 1996 până în 2003, este judecător și vicepreședinte al Curții de Apel a Republicii Moldova, iar din 2003 deține funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție. Doi ani mai târziu, a fost ales în funcția de vicepreședinte al CSJ și președinte al Colegiului civil. Din mai 2008, ajunge la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în funcția de judecător.

Mihai Poalelungi a semnat mai multe cărți și monografii. A obținut licența, precum și titlul de doctor în drept al Facultății de drept din cadrul Universității de Stat din Moldova. Este formator la Institutul Național al Justiției.

La 16 februarie curent, Parlamentul l-a numit pe Mihai Poalelungi în funcția de președinte al Curții Supreme de Justiție, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Decizia a fost votată în unanimitate, de toți cei 60 de deputați prezenți. „Mulțumec mult pentru votul de încredere acordat. Sper că voi reuși să duc la bun sfârșit tot ce mi-am pus în gând”, a declarat atunci Mihai Poalelungi. Președintele CSJ se arată foarte optimist și sigur că Republica Moldova va reuși să schimbe imaginea justiției în fața cetățenilor și în fața celorlalte state. Acum, ca Președinte al Curții Suptreme de Justiție, depune toate eforturile pentru realizarea Strategiei de reformă a sectorului justiției. O face folosind capacitățile sale de profesionist de talie europeană.

La primii pași de implementare a Strategiei de reformă a sectorului justiției, Președintele CSJ susține că fiecare judecător trebuie să-și facă publice veniturile și sursele din care își procură vile sau jeep-uri. Dacă nu o fac, înseamnă că trebuie cercetați pentru a verifica dacă veniturile lor nu au fost obținute pe căi ilegale. Totodată, dumnealui pledează pentru responsabilizarea judecătorilor și revizuirea hotărârilor adoptate ilegal, care condamnă țara noastră la CEDO.

50

*Mult stimat
Domnule Mihai POALELUNGI,*

Institutul Național al Justiției are deosebita plăcere să Vă adreseze felicitări cu ocazia jubileului important în viața Dumneavoastră – 50 de ani de la naștere. În această zi, Vă exprimăm respectul nostru față de profesionalismul de care dați dovadă și permanenta noastră considerațiune pentru contribuția Dumneavoastră la dezvoltarea și modernizarea sistemului de justiție din republică.

Apreciem felul Dumneavoastră de a Vă angaja cu spirit combativ în realizarea Strategiei de reformă a sectorului justiției. Știm că, la această etapă, foarte mulți responsabili de soarta edificării statului de drept în Republica Moldova își sprijină speranțele pe rolul Dumneavoastră de justițiar cu practică europeană.

În prag de jubileu remarcabil, Vă oferim o colegială strângere de mână, adresându-Vă sincere urări de sănătate. Să Vă bucurați de căldura celor dragi și să reușiți realizarea scopurilor programate în activitatea profesională. Păstrați optimismul care Vă caracterizează acum, la o vârstă de cireș înflorit.

La mulți ani!

*Anastasia PASCARI
Director executiv al INJ*

Igor SERBINOV, adjunct al Procurorului General, membru al Consiliului INJ

A absolvit Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova în 1988. În același an, s-a angajat în organele Procuraturii. Timp de 24 ani, a continuat să lucreze în acest sistem, astăzi aflându-se în funcția de adjunct al Procurorului General.

În perioada de activitate ca procuror, Igor Serbinov a manifestat un înalt devotament față de profesie, demonstrând capacități analitice și decizionale, calități profesionale avansate, principialitate și exigență. Permanent depune eforturi pentru consolidarea statalității, legalității și ordinii de drept în republică.

Pentru activitate îndelungată în organele Procuraturii, succese remarcabile în procesul de consolidare a legislației și de combatere a criminalității, a fost stimulat de nenumărate ori de conducerea Procuraturii. Prin ordinele Procurorului General, dumnealui a fost distins cu Insigna „Lucrător de Onoare al Procuraturii” și Crucea „Pentru merit” clasa I.

Este consilier juridic de stat de rangul II și membru al Consiliului Superior al Procurorilor. A participat activ la elaborarea și modificarea legislației penale și procesual penale, a fost președintele grupului de lucru pentru elaborarea Legii Procuraturii în 2008, coautor al Legii cu privire la mediere ș.a. Este autorul manualului „Ghidul acuzatorului de stat”, coautor la Comentariul Codului de procedură penală ș.a.

A acceptat să fie membru al Consiliului Institutului Național al Justiției de la începutul activității acestuia. A participat activ la elaborarea statutului INJ, regulamentelor și programelor de studii, a dat dovadă de inițiativă și perseverență, a fost activ la inaugurarea Institutului, în etapele de admitere la Institut, precum și în post de președinte al Comisiei pentru examenele de absolvire a candidaților la funcția de procuror. Participă activ la seminarele de instruire a judecătorilor și procurorilor.

Ca membru al Consiliului INJ, Igor Serbinov se manifestă foarte activ, este o personalitate obiectivă, modestă, dar, în același timp, dă dovadă de un simț al responsabilității foarte pronunțat, bucurându-se de autoritate și în alte domenii ale sistemului justiției.

50

*Mult stimat
Domnule Igor SERBINOV,*

Institutul Național al Justiției are deosebită plăcere să Vă adreseze sincere și călduroase felicitări cu ocazia celei mai frumoase aniversări în viața Dumneavoastră – 50 de ani.

Este o vârstă de balanță, când omul face tur de orizont asupra celor realizate și celor programate pentru viitor. Aplaudăm realizările Dumneavoastră și suntem siguri că, privind în urmă, trăiți sentimente de satisfacție. Totodată, cunoscând deosebitele capacități profesionale ale Dumneavoastră, energia, sinceritatea, cumsecădenia și devotamentul față de ceea ce faceți, intuim că sistemul justiției din R. Moldova va avea încă multe de câștigat.

Apreciem și Vă asigurăm de respect pentru activitatea de care dați dovadă în cadrul Consiliului INJ chiar de la înființarea instituției noastre.

Primiți, Domnule Serbinov, înaltele noastre considerațiuni și mândria noastră de a Vă ști printre personalitățile despre care poți spune: Ai noștri, ca brazilii!

Vă dorim muți ani înainte, toți sănătoși și rodnici în activități care să se încununeze cu succes pentru binele întregii societăți. Iar acasă să aveți căldură și pâine pe masă. Mereu să Vă întâlnească în prag omul cel drag.

Sănătate!

*Anastasia PASCARI
Director executiv al INJ*

FORMAREA ÎNȚĂLĂ

02.08.2012

La 2 august, membrii Comisiei de organizare și desfășurare a concursului de admitere – Vladimir Holban, președinte, șeful Secției instruire inițială a INJ, Olga Pisarenco, secretar, consilierul Directorului executiv, Nadejda Șaran, consultant în Secția didactico-metodică, și Diana Toma, consultant în Secția resurse umane și documentare a INJ – au încheiat ultima zi de depunere a cererilor pentru Admiterea 2012 la Institutul Național al Justiției. Consiliul INJ, prin Hotărârea nr.8/3 din 25.06.2012, aprobase și anunțase concursul de admitere la Institutul Național al Justiției pentru instruirea inițială pe parcursul unui an și jumătate: 1 octombrie 2012 – 31 martie 2014. La concurs au fost scoase 15 locuri oferite candidaților la studii pentru funcția de judecător și 25 locuri – candidaților la studii pentru funcția de procuror, inclusiv 5 locuri pentru candidații la funcția de procuror în UTA Găgăuzia.

Conform documentelor depuse, la examenele de admitere din anul curent s-a adunat cam același număr de pretendenți ca și în anul trecut. De data aceasta, 109 pretindeau la studii pentru a candida la funcția de procuror, inclusiv 9 din UTA „Gagauz-Yeri”, iar 84 pretindeau la studii pentru funcția de judecător. Anul trecut, au fost 114 – la studii pentru funcția de procuror și 92 – la studii pentru funcția de judecător. Totuși, anul trecut concursul a fost mai mare, deoarece INJ propunea mai puține locuri de învățământ. Au fost persoane care în 2012 au depus actele a doua sau a treia oară, deoarece au picat în anii trecuți.

O deosebire a admiterii din anul curent este faptul că, la solicitarea Procurorului General, INJ a scos la concurs cinci locuri pentru tinerii găgăuzi care doresc ca, după absolvire, să meargă la muncă în UTA „Gagauz-Yeri”.

Concursul de admitere a constat din două probe:

- 1) Proba scrisă - teste grilă la disciplinele: drept civil și drept procesual civil, drept penal și drept procesual penal.
- 2) Proba verbală a inclus rezolvarea a două spețe la disci-

plinele drept civil – drept procesual civil și drept penal – drept procesual penal, care au conținut aspecte de drept material și procesual.

lată ce ne-au spus doi dintre tinerii care au venit în ultima zi de depunere a actelor, ca să completeze lista

candidaților la studii pentru funcția de procuror sau judecător:

Galina Chioroglo: „Eu sunt unul dintre reprezentanții autonomiei găgăuze, care în anul curent vor susține admiterea la Institutul Național al Justiției. Am absolvit Facultatea de drept la Universitatea de Studii Europene din Moldova, după care m-am angajat în poliție. Anul

trecut nu am reușit să prind momentul admiterii la INJ, dar în acest an am decis: trebuie numaidecât să fac studiile necesare pentru funcția de procuror. A trebuit să-mi mai perfecționez cunoștințele, căci pe noroc se bazează doar acei care nu iau viața în serios...”

Octavian Ungureanu: „Respectul și interesul față de funcția de procuror le-am trăit pentru prima dată în timpul efectuării practicii de licență la Procuratura sectorului Ciocana din Chișinău. Acolo am văzut ce înseamnă să fii procuror și mi-am zis că viitorul meu este pe această cale. Am făcut studii de Drept la Institutul de Relații Internaționale din Moldova, dar, ca să-mi ating scopul, trebuie să mai trec o etapă de învățământ, superioară și specifică profesiei alese. Această etapă are durata de un an și șase luni la Institutul Național al Justiției. Am depus actele și, ca oricare candidat, vreau să mă văd înscris printre audienții INJ.

Dimineață, eu am fost înregistrat ca al 98-lea candidat printre acei care speră să ajungă procurori. Deci, la cele 20 de locuri – care exclud altele cinci, destinate în mod special găgăuzilor – vor candida peste o sută de tineri. Asta înseamnă că eu trebuie să fiu fericitul care, dintre cinci candidați, va obține un loc de audient la Institutul Național al Justiției pentru perioada de învățământ 1 octombrie 2012 – 31 martie 2014”.

Pe 3 august, la ora 8.30, membrii Comisiei pentru examenele de admitere au trecut prin cele patru săli ale INJ în care candidații așteptau debutul primei probe și le-au explicat condițiile de desfășurare a examenelor. Conform Hotărârii Consiliului INJ nr.9/2 din 20 august 2012, în anul curent Comisia pentru examenele de admitere a avut următoarea componență:

PREȘEDINTE – **Iulia Sârcu**, vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție;

MEMBRI:

Dina Rotarciuc, membru detașat al Consiliului Superior al Magistraturii, judecător la Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău;

Oleg Gavriliță, șef adjunct al Secției judiciare civile, Direcția judiciară, Procuratura Generală;

Ion Caracuian, șef al Secției combatere tortură, Procuratura Generală;

Iurie Bejenaru, membru al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

Secretar – **Oxana Țurcanu**, consultant în Secția instruire inițială, Direcția instruire și cercetare a Institutului Național al Justiției.

Victor Moraru a fost desemnat în calitate de reprezentant din partea Consiliului INJ la etapa de multiplicare a testelor și spețelor.

CANDIDAȚII ÎȘI EXPRIMĂ EMOȚIILE DUPĂ PRIMUL EXAMEN

Andrei Copatic: „Sunt angajat al Comisariatului de poliție din Strășeni. Am participat la susținerea examenelor de admitere la Institutul Național al Justiției și în anul 2011, dar nu am trecut concursul. Testele din acest an nu mi s-au părut deosebit de grele, dar asta e, probabil, datorită faptului că, între timp, am acumulat mai multe cunoștințe. Apoi, căderea mea din anul trecut o mai explic și prin faptul că atunci am concurat cu persoane prea bine pregătite, cu multă experiență. De data aceasta, vin și eu cu ceva experiență acumulată. Mi se pare că am hașurat răspunsurile cele corecte și sper să fiu promovată la al doilea examen”.

pentru funcția de judecător. Sperăm ca măcar unul dintre noi să susțină admiterea cu brio...”.

Irina Murguleț: „Eu am absolvit Facultatea de drept în anul curent, poate de aceea testele mi s-au părut destul de dificile. Dacă contracandidații mei susțin că ele au fost ușoare, am să pot să fiu de acord cu ei în cazul în care răspunsurile mele vor fi apreciate cu o notă excelentă. La unele întrebări am răspuns din prima, dar la multe am stat pe gânduri... Ele i s-au părut dificile și soțului meu, Mihai Murguleț, care candidează alături de mine la studii

Zinaida Gârneț: „Apreciez buna organizare a desfășurării examenelor. Da, majoritatea problemelor mi s-au părut ușoare. Mai grele au fost doar câteva. Totuși, cred că nu am dat varianta corectă la toate testele, chiar dacă am și o practică de muncă – sunt grefer la Judecătoria Cahul. Aștept până când vor fi afișate variantele corecte de răspuns, după care mă întorc la Cahul, la muncă. Voi reveni la următorul examen”.

EVALUAREA PRIMULUI EXAMEN ÎN CADRUL ADMITERII 2012 LA INJ

Oleg Gavrilică,
*Membru al Comisiei
pentru examenele
de admitere,
șef adjunct al Secției
judiciar civile din cadrul
Direcției judiciare a
Procuraturii Generale*

Numărul mare de candidați la studii pentru funcția de judecător sau procuror este un semn bun și în anul curent. Este vorba de profesii prestigioase, importante pentru societate. Primul examen, proba scrisă, a decurs corect, fără anumite devieri sau

încălări. Concurenții au acceptat și au respectat regulile impuse de regulament și aduse la cunoștința lor de către membrii Comisiei.

Referitor la reușite, poate e prematur să dau o notă apreciativă, care să fie reală. Anume din acest motiv au și fost lăsați pentru al doilea examen câte doi concurenți pentru un loc, ca să menținem spiritul de concurs și la proba verbală. Acolo îi vom putea marca pe cei mai buni. După al doilea examen, din 40 de concurenți la studii pentru funcția de procuror vor fi lăsați doar 20, iar din 30 de concurenți la studii pentru funcția de judecător vor fi selectați doar 15. De fapt, proba verbală e cea mai importantă la selectarea candidaților. Proba scrisă a fost una eliminatoare și deja au rămas cele mai bune candidaturi. Astfel, la examenul următor, bunăoară, în „grupul procurorilor”, în afară de candidații din UTA „Gagauz-Yeri”, pentru care există un concurs

aparte, din 100 de candidați au fost lăsați doar 40. Știu că toți acei 9 candidați care au depus actele ca reprezentanți ai UTA „Gagauz-Yeri” au fost prezenți la examenul de ieri.

Așteptăm să vedem dacă, după aflarea rezultatelor, unii dintre candidați vor depune contestații asupra notelor obținute. Pentru a examina acele contestații, va trebui să analizăm testele și fișele respective cu răspunsuri, iar pe 9 septembrie vor fi anunțate rezultatele contestațiilor, ca apoi să urmeze al doilea examen. Consider că vom avea puține contestații, deoarece, imediat după finisarea examenului, am afișat răspunsurile corecte la testele date în cadrul examinării și fiecare candidat a avut posibilitatea să-și verifice cunoștințele.

Pe parcursul examenului din 3 septembrie, Comisia nu a avut nici un impediment. Conform regulamentului INJ, în fiecare an, membrii Comisiei pentru examenele de admitere sunt alții. Eu particip pentru prima dată la examinarea candidaților pentru studii la INJ și nu pot face o comparație față de candidații din anii precedenți. Totuși, părerea mea este că, în mare parte, cunoștințele aspiranților la studii sunt bune. Și testele au fost destul de complicate. Variantele au fost selectate în asemenea mod, încât doar cunoașterea exactă a normei îți permitea să dai un răspuns concret. În foarte multe cazuri, candidații au demonstrat că cunosc legislația și au răspuns corect.

A FOST LANSAT NOUL AN DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Tradițional, pe 1 octombrie, la Institutul Național al Justiției a fost lansat oficial noul an de învățământ. În anul curent, la concursul de admitere au participat 193 de persoane – aproape câte cinci candidați la un loc de studii, ceea ce înseamnă că Institutul Național al Justiției și-a stabilit locul și rolul în sistemul de drept al Republicii Moldova. Printre cei 40 de noi audienți, care au susținut admiterea, 15 vor face studii timp de un an și jumătate pentru a candida la funcția de judecător, iar 25 – la funcția de procuror, inclusiv cinci care și-au asumat obligațiunea ca, după absolvire, să meargă numaidecât în procuraturile din Autonomia Tetritorial-Administrativă Găgăuzia, unde se simte o lipsă de cadre bine pregătite.

La ceremonie au participat, ca reprezentanți ai unor instituții cu rol de pilon în sistemul moldove-

nesc al justiției, dl Oleg Efrim, ministrul Justiției, dl Eugen Rusu, adjunct al Procurorului General, dna Iulia Sârcu, vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, dna Dina Rotarciuc, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, dl Anatol Munteanu, președinte al Centrului pentru Drepturile Omului, membrii Consiliului Institutului Național al Justiției (INJ) și formatori care vor susține procesul de învățământ.

Evenimentul a fost moderat de către Gheorghe Crețu, președintele Consiliului INJ, vicepreședinte al Curții de Apel Chișinău.

În cuvântul său de salut, dna Anastasia Pascari, Director executiv al Institutului Național al Justiției, a menționat: „Misiunea de bază a Institutului nostru este formarea inițială a viitorilor judecători și procurori. Noi, cu susținerea partenerilor noștri naționali și internaționali, ne străduim să realizăm această misiune astfel ca absolvenții Institutului să dea dovadă de capacități morale și intelectuale care să se încadreze armonios în conceptul de integrare europeană. Acest lucru este prevăzut și în Strategia de reformă a sistemului justiției din Republica Moldova, la realizarea căreia un loc aparte îi revine Institutului Național al Justiției.

Instruirea în cadrul Institutului Național al Justiției are loc și datorită susținerii din partea par-

tenerilor noștri externi. La capitolul dat, manifestăm o recunoștință aparte Uniunii Europene, Consiliului Europei, Ambasadelor Statelor Unite ale Americii și Germaniei în Republica Moldova, Proiectelor PNUD, NORLAM, IRZ, ROLISP etc. Cu suportul dumnealor, am reușit să implementăm programe de învățământ, să elaborăm, să edităm curricule și suporturi de curs la majoritatea disciplinelor de studiu”.

Un interes deosebit a trezit luarea de cuvânt a dlui Oleg Efrim, ministru al Justiției. Din adresarea sa către audienți, am reținut: „Trebuie să vă asumați toată responsabilitatea care cade pe umerii dumneavoastră în aceste timpuri de profunde schimbări în sistemul de justiție. Aceste schimbări nu pot avea loc fără concursul fiecăruia dintre noi, fără participarea activă a dumneavoastră. Aveți o misiune nobile, dar ea cere un înalt grad de pre-

gătire profesională și calități morale ireproșabile. Suntem convinși că formatorii INJ au capacitățile și aptitudinile profesionale necesare pentru a vă pregăti în spiritul schimbării stării de lucru din sistemul justiției. Urmează ca voi să fiți agenți ai schimbării, care vor promova și vor aplica noile rigori ale unei justiții moderne, ca cetățeanul să beneficieze de serviciul public al unei justiții cu adevărat independentă, profesionistă și responsabilă”.

De la începutul activității sale, la Institutul Național al Justiției au fost

înmatriculați pentru instruire inițială 170 de audienți, dintre care 55 de candidați la funcția de judecător și 115 candidați la funcția de procuror. Au absolvit studiile patru promoții, cu un număr total de 127 de audienți, dintre care 38 – candidați la funcția de judecător și 89 – candidați la funcția de procuror. Majoritatea lor deja sunt încadrați la înfăptuirea justiției în Republica Moldova.

Instruirea acestora, ca obiectiv principal al Institutului Național al Justiției, a fost posibilă grație unei colaborări colegiale, bazată pe respect reciproc, cu Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, cu alte instituții naționale care activează în sistemul justiției.

INTERVIUL NOSTRU

Iulia SÎRCU,

Președintele Comisiei de admitere 2012
la Institutul Național al Justiției,
vicepreședinte al Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

„M-AM CONVINS CĂ LA INJ VIN SĂ STUDIEZE TINERI FOARTE BINE PREGĂTIȚI”

– Doamnă Sîrcu, ca Președinte al Comisiei de admitere la Institutul Național al Justiției din anul curent, a trebuit să dați dovadă și de capacități profesionale. Ați mai avut o asemenea practică? Ce părere V-au creat candidații la studii din acest an?

– Am mai activat ca președinte al Comisiei de absolvire la Universitatea de Stat, la Academia de Studii Economice, în alte instituții de învățământ superior. Sigur că am putut să fac o comparație, să apreciez nivelul cunoștințelor celor care au depus actele pentru a susține admiterea la Institutul Național al Justiției în anul curent.

N-aș spune că, în cazul dat, important este să ai capacități de profesor, aici sunt necesare capacități de apreciere. Noi, judecătorii, mai mult ascultăm, apreciem și calificăm, or anume asta e important în cadrul unor examinări.

O spun fără echivocuri că nivelul de cunoștințe al celor care vor să studieze la Institutul Național al Justiției este destul de înalt. Vin cei mai buni, dar sunt și unii care se aventurează „să-și încerce norocul”, să vadă cum decurg examenele, pentru a candida în anii următori. Pe aceștia îi cunoști chiar din ziua în care depun actele pentru admitere. Totuși, majoritatea fac parte din elita tineretului nostru, nu numai după notele din diplome, dar și prin cultura generală, prin felul cum se orientează în spețe.

– Printre candidați au fost și persoane cu stagiul de muncă. Cunoștințele teoretice ale acestora nu sunt sub nivelul celor acumulate de proaspeții absolvenți ai facultăților de drept?

– Probabil, primii, având scopul de a ajunge procurori sau judecători, permanent și-au îmbogățit cunoștințele, căci nu am sesizat în timpul examenelor o diferență între acei care au absolvit facultatea în anul curent și acei care au muncit doi-trei ani după obținerea studiilor superioare în drept. Repet: m-am convins că la INJ vin candidați foarte buni, vin acei care știu că pot să concureze.

Printre ei, am avut veniți și din raioane, dar foarte mulți – din Chișinău, foști absolvenți ai Universității de Stat. Câțiva au făcut studiile în România. Am simțit acest lucru după felul cum foloseau terminologia, dar și din răspunsurile lor, căci legislația din România are unele deosebiri față de cea din Republica Moldova.

– Când și-a început activitatea Comisia de admitere și cum a colaborat aceasta cu grupul care a elaborat testele și spețele pentru examene?

– Comisia pentru examenele de admitere 2012 și-a început activitatea la 2 septembrie. Tot atunci, Grupul de lucru pentru elaborarea testelor și spețelor – Valeria Șterbeț, președinte, Adriana Eșanu și Adrian Mircos, membri – a transmis trei plicuri sigilate cu stikuri care conțineau testele și spețele elaborate pentru examenele de admitere, iar Comisia pentru examenele de admitere – eu, ca președinte, Dina Rotarciuc, Ion Caracuian, Oleg Gavrilă și Iurie Begenaru, membri, Oxana Turcanu, secretară, în prezența lui Victor Moraru, membru al Consiliului Institutului Național al Justiției, le-a recepționat, fapt care a fost contrasemnat în procesul-verbal nr.1 al concursului de admitere 2012.

Am format pentru proba scrisă 4 variante de teste-grilă, iar la fiecare dintre ele am selectat câte 25 de teste-grilă,

fiecare test-grilă conținea trei răspunsuri, dintre care doar unul era corect. Toate 4 variante au fost multiplicare în prezența dlui Victor Moraru, după care Comisia a sigilat plicurile, safeul unde se aflau stikurile cu teste, spețe și materialele imprimare pentru proba scrisă, care urma să se desfășoare a doua zi, pe 3 septembrie.

La susținerea probei scrise, testul-grilă, s-au prezentat drept candidați la studii pentru funcția de judecător 77 de persoane din 84, iar pentru studii la funcția de procuror – 94, din 100 de persoane înscrise la concurs. După primul examen, 4 participanți la concurs au depus contestații. În rezultatul examinării, o cerere de contestație a fost admisă cu examinarea în fond, iar trei au fost respinse, ca neîntemeiate.

Conform Regulamentului de organizare a concursului de admitere, la proba orală au fost admiși câte doi concurenți pe un loc, din listele separate pentru funcțiile de judecător și de procuror, aranjați în ordinea descrescătoare a notelor obținute la testul-grilă. În cazul în care, la linia de departajare, ultimii doi sau mai mulți candidați au obținut aceeași notă la testul-grilă eliminatoriu, aceștia au fost admiși la proba orală. Dintre candidații la funcția de procuror pentru UTA Găgăuzia, Comisia a promovat, cu o majoritate de voturi, la proba orală doar pe acei care au acumulat un punctaj egal sau mai mare de 50 de puncte. Astfel, la proba verbală au fost promovați 74 de participanți, dintre care 32 – candidați la studii pentru funcția de judecător și 40 – la studii pentru funcția de procuror, iar doi – la studii pentru funcția de procuror în UTA Găgăuzia.

Pe perioada desfășurării probei verbale nu au fost de acord cu rezultatul obținut 11 participanți la concurs și au contestat calificativul obținut. După examinare, contestațiile au fost respinse ca fiind neîntemeiate, dat fiind faptul că Comisia pentru examenele de admitere nu a comis încălcări de procedură în cadrul desfășurării examenului. Iar pentru trei locuri, rămase necompletate după primul examen, destinate candidaților la studii pentru funcția de judecător în UTA Găgăuzia a fost organizat un concurs suplimentar.

– Au fost rezervate cinci locuri la studii pentru candidații la funcția de procuror în UTA „Gagauz-Yeri”, unde procuraturile duc o lipsă de cadre competente. Cum apreciați cunoștințele celor care au candidat la aceste locuri?

– Vă spun sincer că mi s-au părut foarte slab pregătiți. Poate, asta s-a întâmplat din considerentele că ei nu cunosc limba română. Chiar dacă unii dintre ei o mai vorbesc, totuși termenii juridici îi cunosc doar în limba rusă. Mulți dintre ei nu înțelegeau speța. Am fost nevoiți să anunțăm un concurs suplimentar...

– Consiliul INJ a apreciat pozitiv activitatea Comisiei de admitere 2012, totuși cred că V-ați ciocnit de unele impedimente atunci când a trebuit să respectați Regulamentul de organizare a concursului de admitere. Care au fost acestea, dacă au fost?

– Urmare a desfășurării examenelor de admitere la cursurile de formare inițială a procurorilor și judecătorilor, au ie-

șit în evidență unele deficiențe ce țin de prevederile respectivului Regulament, aprobat la ședința Consiliului INJ din 29.06.2011. Carențele constatate se referă atât la procedura de elaborare, de multiplicare a testelor și spețelor, cât și la tematică. Potrivit Regulamentului, membrii grupului de lucru transmit stikul cu teste și spețe Comisiei pentru examenele de admitere cu 24 de ore înainte de primul examen, dar e necesar de cel puțin de 48 ore, ca această Comisie să reușească să formeze mult mai calitativ testele pentru proba scrisă. De asemenea, este insuficient și termenul de 24 ore pentru multiplicarea spețelor, deoarece Comisia pentru examenele de admitere nu are timp suficient pentru a lua cunoștință cu conținutul întrebărilor din spețele propuse pentru concursul de admitere. Iată de ce, în scopul transparenței și ridicării eficienței desfășurării examenelor de admitere la INJ, considerăm oportun preluarea practicii existente în România, practică preluată și de Colegiul avocaților din Republica Moldova, conform căreia se selectează un număr mare de întrebări din diferite domenii ale legislației (circa 1000), care se publică pe siteurile oficiale ale instituțiilor respective, după care Comisia de admitere îi revine doar selectarea întrebărilor pentru formarea variantelor. În altă ordine de idei, ar fi oportun de a include în tematica examenelor și întrebări din disciplinele drept contravențional, dreptul muncii și dreptul familiei. Sigur, Comisia pentru examenele de admitere 2012 a făcut propuneri de completare a Regulamentului de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției.

– Dacă cunoașteți activitatea absolvenților INJ în judecătoria și procuratură, cum apreciați calitatea instruirii la această instituție?

– Cunosc activitatea multora dintre ei. Teoretic, sunt foarte buni. Totuși, aș risca să spun că mai buni sunt acei care au lucrat câțiva ani înainte de a veni la studii la INJ. Ei cunosc practica. Dar și ceilalți, după un an de lucru, își iau avântul. Ei cunosc sistemul, au fost învățați să reziste în fața greutăților. Înainte, când în sistem ajungeau să lucreze ca judecători și persoane din afară, mulți nu rezistau, deoarece au crezut că rolul judecătorului este numai de a sta la masă cu ciocanul în mână. Azi, absolvenții Institutului știu ce pâine e aceasta. Cunosc faptul că mulți audienți ai Institutului se plâng de o prea mare „încărcătură”. Poate e cazul să fie redus numărul examenelor susținute pe parcursul instruirii. E prea mult pentru ei, și mari emoții. Ei au studii superioare și volumul orelor teoretice ar trebui să cedeze în fața celor practice pe care le au la Institut – spețe, dosare... Când lansăm INJ, aici a fost și Directorul Institutului Național al Magistraturii din România, care ne-a spus cum e la ei. Consider că i-am întrecut în sensul că la Institutul Național al Justiției din Chișinău cerințele față de audienți în timpul procesului de învățământ sunt cu mult mai drastice.

– Cum vedeți o angajare mai plenară a INJ la realizarea Strategiei de reformă a sistemului de justiție?

– În următorii ani, INJ o să aibă mult de lucru, pentru că s-au schimbat competențele instanțelor de fond. Foarte

multe dosare pe care le exameneau curțile de apel au fost trecute în instanțele de fond, unde mulți judecători nu au practica de a examina asemenea dosare, iar unii nici materia respectivă n-o cunosc. Mă refer la judecătorii mai în vârstă, cărora, în timpul studiilor universitare, nici nu li s-au predat unele teme frecvente azi în practica judiciară.

Am avut o întrevvedere, în calitatea mea de vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, cu membrii unei delegații din Statele Unite ale Americi, care vor să ne ajute la perfecționarea continuă în domeniul proprietății intelectuale. Ei s-au arătat interesați să instruiască anume judecătorii din instanțele de fond. Înainte, asemenea dosare erau examinate numai în curțile de apel. E clar că cei din instanțele de fond au nevoie de o instruire în acest domeniu. Vom vedea cum se va face aceasta, poate prin intermediul INJ. O să vedem ce propun și americanii: vin judecători americani, ca formatori la Chișinău, sau merg judecători moldoveni în SUA, învață acolo și se întorc aici ca formatori, pentru a-i învăța pe colegii lor.

Iată doar o picătură din ceea ce vine ca sarcină serioasă pentru Institutul Național al Justiției – instruirea continuă, mai ales când e vorba de procedura judiciară.

– Doamnă Sîrcu, se vorbește foarte mult despre reforma din sectorul de justiție. Am înțeles de la unii judecători că prin raioane nici pe departe nu se simte începutul reformei respective. Dumneavoastră, care vă aflați aproape de vârful piramidei sistemului juridic simțiți că reforma a pornit, vă implicați?

– Deocamdată, s-a făcut doar primul pas – modificarea legislației în Parlament. Totodată, au început acțiunile organizatorice, discuțiile, deseori – controversate. Mass media stă cu ochii pe acest început de reformă. Colegii mei despre care vorbim vor simți bine începutul reformei de la 1 decembrie, când vor intra în vigoare modificările la legislație, efectuate de către Parlament și publicate la 30 august curent. Atunci ei vor simți reforma pe pielea lor.

Noi, aici, la Chișinău, deja simțim reforma. Consiliul Superior al Magistraturii deja a început procedurile privind evaluarea judecătorilor. De asemenea, după schimbările din legislație, judecătorii eliberați din funcție din motive negative (încălcarea legislației, disciplinei de muncă) nu vor avea dreptul la pensie pentru vechime în muncă de judecător. Ziceam: e vorba de etapa întâi a reformei și judecătorii de la instanțele de fond nu o simt încă, dar degrabă o să simtă. Și încă bine o să simtă schimbările...

– Ce zic judecătorii despre aceste schimbări, cum reacționează mai ales atunci când este vorba despre propunerile de ridicare a imunității lor?

– Plenumul Curții Supreme de Justiție a atacat la Curtea Constituțională decizia privind ridicarea imunității judecătorilor. Legiuitorii care au susținut acest proiect de lege au argumentele lor, mai ales că ne dau și exemple din țări democratice, unde așa ceva are efect pozitiv. Da, dar e vorba de țări în care democrația funcționează de sute de ani și

societatea în întregime are o cultură a democrației. Nu putem compara societatea noastră cu cea a Germaniei sau a altor țări occidentale, reprezentanții cărora nici nu înțeleg unele probleme de ale noastre. Cred că la noi prea devreme se vrea ridicarea imunității judecătorului... O spun nu ca să ne protejăm pe noi, dar ca să protejăm persoanele care ajung în instanța de judecată. Omul, când vine în instanța de judecată, știe că judecătorul are imunitate și nu poate fi influențat. Iar ultimul, știind că-i protejat de stat, se simte mai încrezut în corectitudinea sa, atunci când apără un om simplu de persoane influente în stat.

– Unii analiști deja au început să se dea cu părerea că reforma justiției va eșua, tot așa cum au eșuat alte lucruri bune, rămase doar la nivel de declarații. Se mizează foarte mult pe această reformă. Împotmolirea ei ar însemna, de fapt, închiderea porților europene pentru R. Moldova. Credeți că există la noi caractere care s-o realizeze?

– Nu aș fi chiar atât de pesimistă. Se fac deja foarte multe schimbări în sistemul justiției. Iată, noi, judecătorii, suntem împotriva ridicării imunității, dar, totodată, am făcut mai multe cedări din privilegiile noastre, în speranța de a îmbunătăți lucrurile. Și statul a făcut un pas spre susținerea noastră. Activitatea unui judecător este mereu în ochii lumii. La noi, toți au început să sară, moldovenește, în capul judecătorului. Ați văzut vreodată ca cineva să aprecieze pozitiv în public activitatea unui judecător? Nu, deși avem foarte mulți judecători buni... Sigur că există și greșeli, dar așa-i format sistemul judecătoresc – nu numai la noi –, încât se știe din start că pot apare greșeli. De aceea, sistemul este format din mai multe trepte și omului i se dă posibilitatea de a ataca în instanțe superioare o decizie sau alta. Iar judecătorii sunt și ei niște oameni obișnuiți, ceea ce presupune că și ei pot greși. Totodată, legea nu poate fi făcută pentru fiecare caz luat aparte. De aceea, în multe cazuri, decizia luată depinde de dibăcia, aptitudinile și chiar de nivelul de cultură al judecătorului – cum să aplice legea într-un caz concret. De multe ori o aplică folosind chiar și intuiția personală, dar sistemul este astfel organizat încât păgubitul are dreptul să atace hotărârea, dacă nu-i de acord cu ea.

Da, unele hotărâri ale judecătorilor din prima instanță pot fi anulate de instanțele superioare, dar asta nu înseamnă numaidecât că respectivii judecători au făcut-o intenționat sau că nu-s competenți. Hotărârile din prima instanță pot fi anulate și asta nu-i rău. Dar avem și cazuri în care instanțele superioare lasă în vigoare hotărârile instanțelor inferioare și cei care le-au atacat spun că judecătorii sunt o castă, țin unul cu altul. Din păcate, asta-i soarta noastră... Cum țin judecătorii unul cu altul, dacă avem anulări peste anulări? Noi nu ne apărăm unii pe alții, noi apărăm legea...

Adevărul e că și pentru sistemul judecătoresc se potrivește proverbul „Nu există pădure fără uscături”. Anume că actuala reformă în sistemul judecătoresc urmărește și scopul de a curăți „pădurea de uscături”.

– Vă mulțumim și vă dorim noi succese.

LECȚIE DESCHISĂ

STATUL DE DREPT – O REȚETĂ BREVETATĂ PENTRU TOATĂ LUMEA? PROMOVAREA STATULUI DE DREPT DE CĂTRE FUNDAȚIA IRZ DIN ÎNSĂRCINAREA GUVERNULUI FEDERAL AL GERMANIEI¹

(Continuare din numărul trecut)

Anume cerința/exigența unei proceduri judecătorești în statul de drept este baza principiului statului de drept, reieșind din **Art. 19 alin. (4) al Constituției Germane și Art. 6 al CEDO**. Conform Art. 19 alin. (4) al Constituției Germane, pentru cetățean trebuie să existe o protecție completă a drepturilor contra actelor puterii publice. Prin urmare, Art. 19 alin. (4) al Constituției Germane poate fi denumit și ca drept procedural fundamental. În acest context, apare întrebarea dacă statul trebuie să pună la dispoziție o cale judiciară și pentru litigiile civile? Aici, pe bună dreptate, se pornește de la faptul că principiul statului de drept oferă o „revendicare a dreptului de garantare a justiției”, pretenție valabilă și pentru litigiile de drept civil, pentru care trebuie să fie pusă la dispoziție o justiție de stat (garanția instituțională). Mai cu seamă, în virtutea efectelor considerabile pe care le au pedepsele/sancțiunile asupra drepturilor fundamentale, trebuie să fie instituită o justiție penală de stat funcțională.

Dar este oare statul obligat să garanteze, suplimentar la aceasta, și o cale judiciară anumită sau să instituie ori să mențină o anumită jurisdicție specială? Acest lucru nu mai poate fi dedus din principiul statului de drept și revendicarea dreptului de garantare a justiției, statul având în acest sens un spațiu discreționar de organizare³. În Germania, revendicarea dreptului de garantare a justiției mai cuprinde posibilitatea de verificare a hotărârilor adoptate de stat de către Curtea Federală Constituțională prin recursul constituțional individual (după epuizarea căii judiciare), când reclamantul revendică o încălcare a pozițiilor subiective ale drepturilor sale fundamentale.

Astfel, pentru toate procesele judiciare se aplică principiul protecției efective a drepturilor, din acesta făcând parte accesul la instanțele de judecată, deci înaintarea acțiunilor în judecată nu pot fi îngreunate în mod inacceptabil. Printre altele,

introducerea preliminară a unei proceduri **intern administrative** prealabile unui proces de contencios administrativ, de exemplu, nu este o îngreunare inacceptabilă a accesului la instanțele de judecată⁴ – aceasta este, mai degrabă, un gest de protecție a drepturilor printr-o proprie verificare internă repetată de către administrație însăși a deciziilor sale cu posibilitatea de remediere, - și o examinare repetată proprie a oportunității hotărârii administrative, care, contrar legalității ei, nu poate fi verificată într-un proces de contencios administrativ, iar dacă poate fi, atunci doar foarte restrâns.

A avea dreptate nu înseamnă întotdeauna același lucru cu a primi drepturi. Dacă e cazul, trebuie să-ți poți impune/realiza drepturile prin judecată. Iată de ce în Germania statul acordă cetățenilor cu nevoi sociale asistență consultativă pentru a-și clarifica poziția juridică și a-și aprecia posibilitatea de înaintare a acțiunii. Astfel, cetățeanul social vulnerabil poate avea un avocat, care primește în aceste cazuri onorarii - nu deosebit de mari - stabilite prin lege. Prin asistența cheltuielilor de proces statul acordă cetățenilor social vulnerabili posibilitatea de a beneficia de asistență judiciară, deoarece apelarea la instanțele de judecată și, astfel, realizarea drepturilor, nu trebuie să eșueze din cauza că cineva nu are suficienți bani pentru cheltuielile de proces sau achitarea costurilor pentru avocat. În cadrul examinării cererii de acordare a asistenței pentru cheltuielile de proces, instanța de judecată efectuează mai întâi o examinare sumară a cauzei: dacă lipsa succesului este evidentă, atunci cererea de acordare a asistenței pentru cheltuielile de proces se respinge. Dar aceasta nu este o anticipare a hotărârilor în fondul cauzei.

Cu referire la căile de atac, ar fi de menționat succint că informarea cu privire la exercitarea căilor de atac este la fel (în special, în cauzele penale și cele de contencios administrativ) necesară. Și

**Dr. Stefan Hülshörster,
Bonn/Chișinău²**

dacă sunt prevăzute căi de atac, atunci ele trebuie să fie accesibile pentru toți în mod egal. În practică, apare problema volumului mare de lucru al justiției și cum poate fi limitat fluxul de proceduri tocmai în instanțele superioare, cum ar fi, de exemplu, prin limitarea căilor de atac (limitare la probleme de importanță principială sau în funcție de sumă, prin decizii cu privire la admisibilitatea căilor de atac sau altele asemănătoare, iar criteriile trebuie să fie potrivite și corecte din punct de vedere al fondului) – deoarece, așa cum s-a spus, revendicarea dreptului de garantare a justiției nu cuprinde dreptul necondiționat la o cale judiciară, adică la posibilitatea căilor de atac. Conform acestui drept, hotărârile statului trebuie „să poată fi verificate de către instanța de judecată”.

Alte drepturi procesuale care reies din principiul statului de drept sunt, spre exemplu, Art. 103 alin. (1) Constituția Germană cu dreptul la audiere juridică pe care îl conține. Din Art. 19 alin. (4) Constituția Germană și CEDO decurge și principiul procesului echitabil, din care fac parte cerința neparticipării și cea a imparțialității judecătorului, excluderea unei obligații de a trebui tu însuși să-ți agravezi situația în instanța de judecată (și, din acest motiv, de a aprecia negativ refuzul de a face declarații/mărturii), dar aici fiind cuprins - în sensul egalității armelor - dreptul la alegerea liberă a apărătorului în cauze penale și apărarea obligatorie în procese penale complexe. Faptul deja menționat, cu privire la motivarea hotărârilor instanțelor de judecată și celor adoptate de autorități (pentru a obține transparență și, în anumite circumstanțe, a putea exercita căile de atac) face parte din protecția efectivă a drepturilor, din procesul echitabil. Însă din aceasta mai face parte suplimentar și problema cu privire la o protecție **rapidă** a drepturilor. Exact acest lucru este un punct sensibil pentru Germania, din cauza căruia CtEDO a condamnat-o deja de mai multe ori. La această problemă a duratei prea mari a proceselor, Germania a reacționat: pe de o parte, s-a încercat o despovărare a justiției în mai multe feluri (limitarea căilor de atac, eficientizarea în procese, personal, mediere, discuții de împăcare duse până la desfășurarea procesului în cauze penale mai mici etc.). Mai problematică este însă introducerea înțelegerii/tranzacției în cadrul procesului penal (așa numitul „deal”) ⁵. Pe de altă parte, nu cu mult timp în urmă, a fost adoptată o lege nouă, menită să împiedice tergiversarea proceselor⁶, prin care însă durata proceselor înseși nu se micșorează.

În acest context, ar mai fi de menționat că în unele procese se cere protecția provizorie a drepturilor, și anume în situații când fără ea ar apărea

dezavantaje grave și care, altfel, nu ar putea fi recuperate, iar o hotărâre ulterioară în fondul cauzei nu ar mai fi în stare să le înlăture ulterior.

Din procesul echitabil, protecția efectivă a drepturilor cuprinde și „**aspectele judecătorești**”, care formează o parte componentă esențială a principiului statului de drept - protecția efectivă a drepturilor prin judecatori independenți. Vezi în acest sens Art. 92 și 97 alin. (1) Constituția Germană în corelație cu Legea germană cu privire la judecatori⁷.

A fi supus doar dreptului/legii înseamnă că judecătorul aplică legislația materială adoptată de parlament, lui îi este încredințată aplicarea legilor, dar în același timp el se supune lor, adică trebuie să acționeze conform legii și nu poate sări peste acestea. Atunci când aplică dreptul, judecătorul urmează să ia decizii în cea mai mare libertate posibilă și fără a fi influențat, iar această libertate se garantează prin **independența personală și materială** a acestuia. Succint spus, prin independența personală se înțelege inamovibilitatea, iar prin independența materială - libertatea față de indicații. Dar pentru că judecătorii, la fel, trebuie să respecte legislația în vigoare și să se supună acesteia, este nevoie și de un instrumentar de posibilități de sancționare în baza legislației disciplinare, independența și dreptul disciplinar fiind astfel într-un raport natural de tensiune.

Independența materială înseamnă că nu trebuie să aibă loc încercări intermediare de influențare, în special prin politică și executiv. Chiar dacă în Germania administrarea justiției se află în competența ministerelor de justiție (la nivel federal și de landuri) și nu există organe de autoadministrare judecătorească, în practica juridică orice ministru va evita, totuși, să trezească suspiciuni de influență asupra justiției. În cele din urmă, lucrurile depind, ce-i drept, de existența unei înțelegeri/percepții de bază comună a structurilor statului de drept, al cărei domeniu central nu este atins. Din punct de vedere formal, judecătorul nu se supune nici măcar unei jurisprudențe superioare și poate lua o altă poziție juridică (dar se poate vorbi de un efect obligatoriu real până la un anumit grad). Judecătorul se poate proteja de indicațiile inadmisibile, lăsându-le să fie examinate de instanțe judecătorești special instituite pentru examinarea chestiunilor din domeniul serviciului judecătorilor. Cel puțin tot atât de importantă este și independența **interioară**. Aceasta se încearcă a fi clarificată încă până la numirea judecătorului în funcție pe viață, se probează prin examene și o perioadă de încercare de la trei până la cinci ani a unui judecător tânăr cu abilități corespunzătoare.

Independența personală înseamnă că, față de superiorul său de serviciu, judecătorul are un statut juridic asigurat, ca să nu poată fi expus pericolului de dezavantaje personale, de exemplu - în cazul adoptării unor hotărâri incomode. Prin aceasta se consolidează independența sa interioară, independența personală fiind fundamentul/baza pentru independența materială. Art. 97 alin. (2) din Constituția Germană spune că judecătorii numiți pe viață pot fi eliberați din funcție sau transferați la pensie înaintea expirării mandatului lor doar în baza unei hotărâri judecătorești sau din motive stabilite prin lege. § 24 din Legea germană cu privire la judecători concretizează: eliberarea din funcție prin hotărâre judecătorească în cazul unei condamnări la privațiune de libertate de cel puțin un an, din cauza unei fapte săvârșite cu intenție; în cazul condamnării din cauza săvârșirii cu intenție a anumitor delict de protecție a statului, cum ar fi înaltă trădare, periclitarea statului de drept democratic sau altele asemănătoare; în cazul lipsirii de dreptul de a ocupa funcții publice în sensul § 45 CP sau unei pierderi a dreptului fundamental, conform Art. 18 de către Curtea Constituțională Federală din Germania.

Plus la aceasta, în Germania judecătorii nu au niciun fel de imunitate, o temă discutată actualmente în Republica Moldova⁸. Deși ideea necesității protecției față de urmărirea penală este una ce poate fi înțeleasă, în special în statele în curs de transformare, unde s-ar putea face abuz de sesizările penale, pentru a exercita mai multă presiune asupra unui judecător⁹. Dar această situație nu trebuie să ducă la cazuri în care imunitatea poate fi folosită în scopul săvârșirii infracțiunilor sub mantia ei de acoperire, de exemplu - delictul de corupție. În virtutea *ratio legis*, în cazul imunității pentru deputați e vorba de funcționalitatea parlamentului și nu de protecția deputatului în parte. Această idee poate fi atrasă și în cazul justiției: justiția nu se va prăbuși în totalitate, dacă un judecător este urmărit penal din cauza unei infracțiuni. În tot cazul, și aici trebuie de pus la îndoială și anume: dacă se compune oare justiția din fiecare judecător în parte. În orice caz, pentru delictul de corupție acest scop de protecție și necesitatea de protecție le văd mai puțin potrivite¹⁰. De altfel, predispunerea pentru corupție este împiedicată și printr-o remunerare adecvată funcției judecătorilor, remunerare care nu este lăsată la discreția executivului¹¹. În vederea mărimii nu tocmai bogate a unui salariu de judecător în Germania se va manifesta, probabil, mirare, deoarece cu un astfel de salariu, în mod verosimil, nu se ajunge la sume ce pot fi obținute prezumtiv prin corupție.

Prin urmare, judecătorul trebuie să posede o independență și convingere interioară considerabile pentru a nu deveni slab în astfel de situații.

Dar independența nu se aplică fără limite, așa cum tocmai multe lucruri nu pot fi aplicate strict dogmatic, ci trebuie adusă în concordanță cu alte interese care se opun. Corespunzător acestei situații, pentru urmărirea disciplinară a încălcărilor de serviciu, conform § 30 Legea germană cu privire la judecători, există diferite măsuri ce pot fi aplicate, în cel mai rău caz - transferul sau eliberarea din funcție. Și aici competența o dețin iarăși instanțele judecătorești/completele de judecători responsabile de examinarea chestiunilor de serviciu ale judecătorilor (§ 62 Legea germană cu privire la judecători), care sunt stabilite de prezidiile judecătoriilor, alese, de asemenea, de judecătorii din judecătorii. Însă măsurile disciplinare sau și măsurile ce urmează a fi numite în continuare ale supravegherii de serviciu împotriva judecătorilor nu pot servi drept temei pentru a-l face pe judecător ascultător prin intermediul legislației disciplinare. Aici, instituțiilor competente, de exemplu Consiliului Superior al Justiției, îi revine o funcție extrem de responsabilă.

Judecătorul este supus unei supravegheri de serviciu, deoarece el e obligat să garanteze cetățeanului protecția efectivă a drepturilor, printr-o adoptare rapidă și obiectivă a hotărârilor. Supravegherea de serviciu se află într-un raport de tensiune cu independența judecătorească, vezi în acest sens § 26 Legea germană cu privire la judecători. Împotriva măsurilor de supraveghere de serviciu, judecătorul poate sesiza de asemenea instanța judecătorească pentru examinarea chestiunilor de serviciu ale judecătorilor. Conform jurisprudenței Curții Federale de Justiție din Germania (în calitate de instanță supremă pentru examinarea chestiunilor de serviciu ale judecătorilor), în zona centrală a independenței judecătorești nu poate exista supraveghere de serviciu. Aceasta este domeniul de săvârșire a justiției, atât cu referire la formarea de conținut, cât și la cea formală a procesului. În plus, mai există și așa-numitul domeniu extern de reglementare, unde măsurile întreprinse în baza legislației de supraveghere sunt admisibile (începerea punctuală a ședințelor în cazul orelor stabilite - dar, în principiu, pentru judecători nu există un program de lucru stabilit -, accesul în clădirile instanțelor de judecată doar în timpul orelor de serviciu ale judecătoriei, anunțarea/informarea despre procesele de lungă durată, evidența cifrelor privind dosarele soluționate, purtarea îmbrăcămintei de serviciu/robei etc.). În toate aceste situații nu este afectat domeniul central al activității

judecătorești. Supravegherea de serviciu se exercită de fiecare superior de serviciu în parte, prin urmare, de președintele instanței de judecată.

De rând cu independența judecătorească ar putea fi privită și practica evaluărilor/aprecierilor de serviciu. Pe de o parte, aceasta este cea mai bună implementare/realizare a revendicării dreptului de garantare a justiției, unde, printr-un sistem obiectiv de apreciere pentru selectarea judecătorilor la angajarea acestora, dar și la promovarea lor, are loc un fel de selectare a celor mai buni (Art. 33 alin. (2) Constituția Germană). Pe de altă parte, un sistem de apreciere/evaluare poate exercita asupra judecătorilor evaluări presiune psihologică – în tot cazul asupra celui care vrea să fie promovată. Prin urmare, trebuie evitată o evaluare care să aprecieze activitatea de jurisprudență concretă a judecătorului. O evaluare se face la general și ea se poate referi la sârguința, punctualitatea în cazul orelor de ședințe, dar și la cunoașterea generală a dreptului, respectiv la capacitatea generală de aplicare a dreptului (nu se admite, de exemplu, ca un judecător în hotărârile sale se îndreaptă de fiecare dată împotriva unei jurisprudențe a instanței superioare, dar face totuși referire la ea în analiza sa. Se admite în schimb cazuri când un judecător ignoră insistent jurisprudența instanței superioare și nu vrea s-o cunoască).

Într-un mod anumit o restricționare a independenței judecătorești se conține și în obligatia de prezentare a legilor Curții Constituționale Federale din Germania, atunci când un judecător are îndoieli serioase în privința constituționalității normelor, de care depinde procesul concret/ridicarea excepției de neconstituționalitate. Prin urmare, el nici nu poate lua o decizie în această privință, dar nici nu poate trece peste ea (control normativ concret Art. 100 Constituția Germană).

Mă voi expune succint și asupra **statutului procurorului într-un stat de drept**. Punctul de pornire al reflecțiilor este monopolul statului asupra puterii: dreptul de a sancționa este rezervat statului. În statul de drept autojustiția este interzisă. Prin reflexie, pentru stat urmează de aici obligația de a avea însuși grijă de protecția cetățenilor, suveranilor săi. Prin urmare, cum s-a spus mai sus, el trebuie obligatoriu să creeze și o justiție penală. În cazul realizării acestui drept penal al statului, procuratura deține, pe lângă instanțele de judecată, rolul principal, în calitate de actor al puterii publice, deoarece ea este stăpâna procedurii de urmărire penală (în Germania, poliția, în cadrul activității represive, fiind, în acest context, așa numitul funcționar auxiliar al procuraturii), procu-

ratura este autoritatea de acuzare a statului, deci ea este cea care decide dacă o procedură de urmărire penală trece sau nu într-o acuzare în instanța de judecată. În toate aceste activități se aplică mai cu seamă **principiul legalității**. Apoi, în anumite condiții, procuratura (acordul instanței de judecată) poate **clasa** procesul în stadiul procedurii de urmărire penală. Plus la aceasta, procuratura este și organul de executare penală, decizia cu privire la vinovăție și pedeapsă fiind, dimpotrivă, în competența instanței de judecată. Ambele - instanța de judecată și procuratura - sunt obligate să investigheze **adevărul obiectiv**. Adică, aceasta înseamnă că în Germania procuratura trebuie să investigheze nu doar faptele agravante, ci și cele atenuante pentru persoana vinovată. De aceea, procuratura este numită deseori și „cea mai obiectivă autoritate din lume”, care, în tot cazul, în pofida obligației de a respecta indicațiile, nu ar trebui să fie un instrument docil al conducerii de stat.

Procurorii sunt funcționari publici. Ei își revendică, ce-i drept, des independența judecătorească. Dar acest lucru poate fi aplicat doar într-un mod limitat, deoarece, în principiu, procurorii sunt **obligați să respecte indicațiile**. Procuraturile fac parte din domeniile de activitate ale administrației de justiție. Prin urmare, din ministerele de justiție ale fiecărui land în parte, respectiv Procurorul General Federal, țin de domeniul de activitate al Ministerului Federal de Justiție, existând astfel un drept intern (al procuraturii) de a da indicații, dar și un drept extern de a da indicații al ministrului de justiție. Există încercări de a desființa acest drept extern de a da indicații, dar statul – așa cum s-a spus – poartă răspundere pentru justiția penală. Totodată, miniștrii de justiție, în calitate de reprezentanți ai executivului, sunt responsabili și în fața parlamentului. Însă unei astfel de răspunderi trebuie, în principiu, să i se opună o posibilitate de influențare, prin care statul să poată corespunde responsabilității sale și, în caz de necesitate, să poată interveni. Pe de altă parte, procurorul este imparțial, obiectiv și obligat să respecte principiul legalității, așa încât eventualele indicații ar putea să contravină acestor obligații. Dar indicațiile ministeriale trebuie să respecte principiul legalității și, bineînțeles, nu pot conține cerința de acțiune sau inacțiune ilegală, plus la aceasta ele trebuie să fie orientate spre principiul proporționalității descris anterior. Prin urmare, drepturile de a da indicații trebuie și pot – dacă, în general se fac, – să aibă loc doar într-un mod legal. De fapt, ministerele fac uz de acestea într-o măsură foarte mică, pentru a nu permite suspiciuni de influență politică, deoare-

ce controlul și atenția din partea populației și a mass-media este mare: un ministru, care încearcă să exercite influență pe nedrept, va nimeri repede în centrul criticii și se va expune pericolului să-și piardă funcția.

Avocatura, în calitate de organ independent al justiției, a avut în Germania o contribuție esențială la consolidarea statului de drept, chiar dacă avocatura nu este menționată expres în Constituția Germană. Numeroase poziții juridice, care astăzi nu mai sunt puse la îndoială, au fost cucerite mai întâi de către avocați. În special, în țările în curs de transformare avocatura joacă un rol important în cadrul impunerii și aplicării CEDO, apărând drepturile civile și înaintând plângeri la CtEDO, care, în cazul condamnărilor corespunzătoare a statului membru al CEDO, pot influența decisiv dezvoltarea dreptului/legislației și implementarea principiilor europene de drept.

Avocatul este chemat să contribuie la realizarea garanției protecției efective a drepturilor conform Art. 19 alin. (4) Constituția Germană. Astfel, se poate vorbi de o funcție de garantare și consultare, avocatura savurând prin aceasta, în calitate de profesie, și o garanție constituțională¹². Aceasta - pentru că avocatul are, nu în ultimul rând - în cadrul asistenței consultative și asistenței pentru cheltuielile de proces - o contribuție importantă pentru apărarea drepturilor celor social vulnerabili. Din referința cu privire la statul de drept a activității de avocat pentru acesta rezultă însă și anumite obligații profesionale: independența, confidențialitatea, interzicerea reprezentării intereselor contradictorii și obiectivitatea. Prin urmare, și avocatul trebuie să fie independent pentru a putea realiza interesele clienților săi, urmând să poată face aceasta fără influență din partea statului. Din acest motiv, în Germania există o autoadministrare puternică a avocaților organizată prin sistem cameral cu obligația de membru pentru toți avocații și cu obligații/drepturi stabilite de control al Camerei Avocaților, pentru a împiedica supravegherea și tutelarea din partea statului. Camerele avocaților reprezintă însă și interesele avocaturii în afară, protejând-o și consolidându-i poziția în procesul legislativ prin avizele elaborate. Actualmente, în Germania există 158.426 de avocați licențiați, prin urmare - circa 2 avocați la aproximativ 1.000 de locuitori. Prin comparație, pentru Republica Moldova, cu o populație de aproximativ 4 milioane de locuitori, ar trebui să fie în jur de 8.000 de avocați. Densitatea avocaților în Germania este una mare.

În concluzie: Am prezentat doar câteva aspecte ale principiului statului de drept. Statul de drept

ca atare nu este un scop în sine, el fiind la dispoziția cetățeanului. Prin el - și justiția pentru implementarea garanțiilor statului de drept. Fiecare judecător este responsabil de respectarea garanțiilor statului de drept. Aceste reglementări și garanții s-au probat în practica de drept a Germaniei și au dus la un sistem foarte stabil, în care aceste principii sunt recunoscute de toți inclusiv de stat.

1. Statul de drept, în calitate de rețetă brevetată pentru toată lumea: este oare dreptul transferabil, poate oare statul de drept revendica valabilitate peste tot și ce poate produce activitatea Fundației IRZ?

Este oare „conceptul statului de drept” o rețetă brevetată pentru toată lumea? Pot oare experiențele avute în Germania și soluțiile dezvoltate aici să fie model, exemplu și pentru alte sisteme de drept?

Tema colaborării juridice internaționale este foarte mult discutată la nivel internațional. Cu siguranță, e vorba de probleme de concurență și de efect, de exemplu - ale sistemelor de drept, fiind folosită de fiecare dată noțiunea de „export al dreptului”, care nu se potrivește și nu ține cont suficient de suveranitatea de stat a țărilor partenere și care, cel puțin, nu descrie corespunzător consultările pe care le face Fundația noastră, pentru că, printr-o lege exportată unilateral, s-ar neglija complet realitățile locale, caracteristicile istoriei, culturii, sociologiei și economiei juridice din țara respectivă. Fără luarea în considerare a acestora însă, o lege nouă nu-și poate avea efectul.

Avantajoasă pentru consultarea juridică internațională, pentru un schimb util de experiență, este, conform naturii, situația când bazele culturii juridice indică asemănări structurale într-un sens larg înțeles, când predomină o înțelegere juridică asemănătoare, comparabilă, când există și un cadru juridico-internațional cu drepturi și obligații, respectiv - angajamente. Este cazul Europei de Vest, Centrale și de Est. Acest lucru face mai simple consultările și colaborarea juridică internațională. Sistemele de drept se influențează ascendent în mod reciproc, dar mai cu seamă în statele în curs de transformare experiențele obținute în diferitele sisteme de drept pot fi profitabile și atrase în procesele de reformare. Iată de ce consider cooperarea Fundației IRZ, de exemplu, cu Republica Moldova drept una extrem de utilă și efectivă. Sunt convins că, pe acest fundal, experiențele avute în Germania, despre care am vorbit astăzi, pot fi de mare utilitate în Republica Moldova sau în alte state partenere comparabile.

Acest lucru se referă în mod asemănător și la statele asiatice. Japonia, spre exemplu, a preluat

părți mari din dreptul civil german, prin aceasta, și din dreptul civil european, ceea ce are un efect de radiere asupra țărilor asiatiche vecine. Poate că, din acest motiv, Fundației IRZ îi sunt adresate tot mai multe doleanțe de cooperare și din partea altor state asiatice, cum ar fi, de exemplu, Vietnam, Coreea de Nord, Myanmar, Taiwan și multe altele.

De la o vreme, Fundația IRZ este activă în statele marcate de islam, de exemplu, în Egipt, Tunisia și Bahrein, adică și în regiunea Golfului – la dorința acestor state. Cu toate acestea, trebuie să ne punem întrebarea: ce se poate realiza aici, ce trebuie să întreprinzi, în calitate de instituție de consultare, pentru a putea lucra cu succes în aceste țări? Poate oare fi prezentat conceptul statului de drept tot atât de ușor unui profitabil? În aceste țări există o cultură juridică care se deosebește puternic de cultura juridică germană și cea europeană. Rolul Șariei/legii islamice, dreptului religios, în raport cu dreptul secular, este unul important. În ce măsură influențează dreptul dumnezeiesc dreptul lumesc? Ce este Șaria/legea musulmană, în general? Înțelegerea dreptului este parțial și altceva, cum ar fi, de exemplu, cel cu privire la rolul femeii, rolul minorităților. Din punct de vedere politic, în Emirate și Împărățiile Regale, în general, în statele arabe, nu există experiențe de decenii sau chiar seculare de dezvoltare și consolidare a unui pluralism democratic. Ar fi acolo acesta un mijloc de alegere? Dacă ne uităm la situația mult mai dificilă din Irak, Iran, Afganistan, Libia, Siria, care, din cauza caracteristicilor structurilor de triburi transmise din generație în generație, abia de mai poate fi apreciată de partea europeană drept una de încredere, atunci întrebarea statului de drept, ca rețetă brevetată, trebuie privită în mod special.

Prin urmare, parțial sunt prezente cu totul alte premise de pornire. Dar, în pofida acestui fapt, aceste state își doresc consultare prin cooperare cu Germania. Și noi trebuie să reflectăm ce le putem furniza în mod util și ce fundal trebuie să respectăm. În Egipt, Tunisia și Bahrein, de exemplu, sistemul de drept în sine, dreptul formal – din care și noțiunea formală a statului de drept – este ancorat prin lege, dar aici înțelegerea și aplicarea dreptului obțin un rol mai mare și exact de la acest punct pornesc solicitările de consultare ale acestor state: ele doresc să profite de experiența practicii juridice, de cea a aplicării dreptului.

În tot cazul, se poate constata că aceste state au recunoscut existența în Germania și Europa a relațiilor stabile ale statului de drept, relații pe care doresc să și le facă utile. Iată de ce intensificăm

schimbul de experiență și aici.

Este oare principiul statului de drept, prin toate expresiile sale, o rețetă brevetată pentru toată lumea? Eu aș spune, cu restricții, da. Nelimitat, acest lucru este valabil pentru toate statele europene, care sunt și membre ale Consiliului European. De cele mai multe ori acest lucru este valabil și pentru statele în care predomină structuri juridice asemănătoare și o percepție/înțelegere asemănătoare a dreptului. În cazul celorlalte state, trebuie să se țină cont de caracteristicile naționale și culturale ale țării în parte. În tot cazul, principiul statului de drept și experiențele avute cu el în Germania pot fi peste tot utilizate în mod profitabil. Pe acest fundal trebuie văzută și activitatea Fundației IRZ. Deoarece, dacă peste tot se va reuși instalarea structurilor stabile ale statului de drept, dacă peste tot va exista o convingere comună despre înțelegerea statului de drept, dacă aceste principii vor fi respectate de către fiecare judecător, fiecare procuror, fiecare avocat, fiecare deputat, fiecare politician, dar și fiecare cetățean, atunci se va forma o societate sigură, care va avea încredere în propria țară, în propria justiție. Aceasta înseamnă stabilitate internă, care se transmite și în afară, pentru o stabilitate externă, internațională. În așa fel, principiul statului de drept este un factor de stabilitate pentru un viitor sigur în toată lumea și exact la aceasta lucrați Dumneavoastră aici, în Republica Moldova, la nivel național, iar IRZ la nivel internațional.

(Traducere efectuată de traducător autorizat din însărcinarea Fundației IRZ)

¹ Doctor în drept, Stefan Hülshörster este avocat și Director Executiv adjunct al Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (Fundația IRZ, vezi la www.irz.de); în cadrul Fundației IRZ conduce și Direcția responsabilă de proiectele desfășurate pentru Ucraina, Republica Moldova, Republica Belarus, Mongolia, Regiunea Golfului și alte state, avocat de onoare al Uniunii Avocaților din Republica Moldova și Profesor onorific al Universității de Stat din Dnepropetrovsk/Ucraina.

² Articolul se bazează pe o prelegere festivă, ținută de autor pe 21 iunie 2012 în incinta Institutului Național al Justiției din Chișinău/Republica Moldova. El reprezintă doar opinia personală a autorului.

³ Ceva timp în urmă, în Republica Moldova, prin lege, a fost reglementată desființarea judecătoriilor economice, însă, conform hotărârii Curții Constituționale moldovenești, legea inițială ar fi încălcat principiul independenței judecătorilor, din cauza transferului acestora în alte instanțe de judecată. A fost adoptată o nouă lege, intrată deja în vigoare, care, până acum, nu a fost contestată la Curtea Constituțională. În hotărârea sa, Curtea Constituțională s-a bazat pe Art. 116 din Constituția

Republicii Moldova, care garantează independența judecătorească: vezi în dreptul german Art. 97 din Constituția Germană, care nu cade sub incidența garanției veșnice. Însă, după mine, în calitate de persoană din afară, în hotărârea Curții Constituționale nu este respectat suficient Art. 115 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova, care, în calitate de *lex specialis*, trebuia să aibă prioritate față de reglementarea generală din Art. 116 al Constituției Republicii Moldova, deoarece, conform acestuia, printr-o lege adoptată cu majoritate absolută, parlamentul poate modifica organizarea judecătorească și competențele unei instanțe judecătorești – aceasta, bineînțeles, fiind legat indispensabil și de o modificare a funcțiilor sau de un transfer al judecătorilor. Atâta timp cât un transfer nebenevol/impus sau chiar o eliberare din funcție se face prin păstrarea salariului deplin și, cât noua reglementare nu este una arbitrară și are loc în condiții care nu au nimic de a face cu partea materială, aceasta se consideră ca fiind admisibil. Acest lucru corespunde și Cartei Europene cu privire la statutul juridic al judecătorilor, nr. 3.4 din Cartă, conform căruia, în cazul unor noi organizări sau măsuri disciplinare, principiul de garantare a inamovibilității nu este încălcat, compară în acest sens și Art. 97 alin. (2) propoziția 3 din Constituția Germană. Reglementarea garanției salariului deplin, stabilită inițial doar pentru 3 luni, dimpotrivă, ar putea fi într-adevăr anticonstituțională. Un alt exemplu este crearea instanțelor de sine stătătoare de contencios administrativ, așa cum există ele, de exemplu, în Germania și Ucraina: în Germania instituirea lor în calitate de instanțe de sine stătătoare s-a probat foarte bine. Însă, din revendicarea dreptului de garantare a justiției nu derivă o sarcină constituțională de instituire a instanțelor de sine stătătoare de contencios administrativ; astfel legiuitorului îi revine să decidă, dacă vrea sau poate (și din punct de vedere financiar) să-și permită un astfel de sistem de instanțe de contencios administrativ. În tot cazul, importantă mi se pare existența completelor de judecători specializate și judecătorilor specializați, din cauza principiilor procesuale parțial diferite, care, să nu fie nevoite să examineze concomitent cauze civile și de contencios administrativ. Însă, din punct de vedere organizatoric, astfel de instanțe de contencios administrativ ar putea fi integrate fără probleme și în jurisdicția de drept comun. În Moldova, se lucrează la un Cod Administrativ care să conțină reglementări despre dreptul procedurii administrative necontencioase și despre dreptul procesual al contenciosului administrativ, activitatea grupului de lucru fiind sprijinită de Fundația IRZ.

⁴ Ceea ce în Ucraina s-a discutat așa.

⁵ Se referă des la procesele costisitoare de examinare a infracțiunilor economice, în cazul cărora clarificarea este una dificilă și de durată. Mergând în întâmpinarea divulgării faptelor și informațiilor la stabilirea pedepsei, instanțele de judecată se arată des disponibile să facă unele cedări. În opinia poporului însă, prin aceasta poate apărea impresia că „cei mici rămân să atârne, iar cei mari sunt lăsați să fugă”.

⁶ Din 1.12.11/1.1.12, în Germania există o lege nouă care are drept scop împiedicarea duratei prea mari a proceselor. Conform acestei legi, părțile au posibilitatea să depună o plângere/un recurs de tergiversare la instanța de judecată, care, după părerea lor, lucrează

prea încet. Acest lucru îi dă posibilitate instanței de judecată să remedieze situația. Dacă aceasta nu aduce roade, atunci, la cel târziu șase luni după depunerea plângerii de tergiversare, poate fi înaintată acțiunea de despăgubire la instanța de judecată ierarhic superioară. Astfel, partea care a înaintat acțiunea poate obține aici achitarea unui prejudiciu moral de 1.200 € pentru fiecare an de tergiversare, adică 100 € per lună. Aceasta nu este mult, dar prin ea urmează să fie compensată doar împovărarea sufletească și să împiedice, în principiu, deja din timp procesele de lungă durată. În tot cazul, fără depunerea plângerii, nu poate fi înaintată nici acțiunea și astfel nu se obține nici despăgubire. Plus la aceasta, în baza prevederilor obișnuite de drept civil, poate fi revendicat prejudiciul material, la fel în mărime adecvată, când, de exemplu, din cauza duratei mari a procesului, o firmă trebuie să inițieze procedura de insolabilitate. Despăgubirea pentru tergiversare este o despăgubire care se face indiferent de vinovăție. Prin urmare, aceasta nu va depinde de faptul dacă unui judecător în parte i se poate face un reproș. Această lege este o reacție la hotărârile de condamnare a Germaniei de către CtEDO; în 2010 a existat o așa numită hotărâre pilot, în care Germaniei i s-a indicat asupra deficiențelor structurale de neacordare suficientă a protecției drepturilor prin procesele de lungă durată. CtEDO i-a dat Germaniei pentru înlăturarea acestor deficiente un termen până la sfârșitul lui 2011. Pe 1.12.2011 legea a intrat în vigoare, iar primele modificări - pe 1.01.2012. Pe lângă aceasta mai pot fi revendicate drepturile obișnuite de răspundere disciplinară/de serviciu (răspunderea statului), atunci când tergiversarea se bazează pe acțiuni culpabile.

⁷ Legea germană cu privire la judecători, § 25: „Judecătorul este independent și se supune numai legii”.

⁸ Vezi în acest sens și imunitatea judecătorilor în Polonia.

⁹ În tot cazul, trebuie să se țină cont de faptul că, pentru inițierea acțiunilor de urmărire penală, procuratura trebuie să considere drept existentă o „suspiciune suficientă a săvârșirii faptei”, așa încât un judecător, căruia nu i se poate reproșa nimic – și cu condiția unei procuraturi care acționează în baza principiilor statului de drept – nu va fi amenințat de nici un fel de pericol. Dar de ce un judecător, care săvârșește infracțiuni sau comite contravenții administrative, ar trebuie să fie poziționat în această privință altfel în fața legii decât un orice alt cetățean?

¹⁰ Iată de ce proiectul corespunzător al Ministerului Justiției, cu privire la desființarea limitată la delictele de corupție a imunității judecătorești, îl consider plauzibil și poate fi bine motivat.

¹¹ În Germania aceasta este reglementată prin Legea federală cu privire la salarizare în categoria „R”. De aceea, din motivele numite, odată cu desființarea parțială a imunității judecătorești, pentru Republica Moldova s-ar recomanda urgent, ca măsură însoțitoare, o mărire a salariului judecătorilor. Din informația de care dispun, acest lucru este planificat de Ministerul Justiției.

¹² Problema monopolului de consultare de către avocați, care este o temă actuală și în Republica Moldova, din 2012 este reglementată pe nou.

VIAȚA INJ: CRONICA EVENIMENTELOR

UN GHID „DE BUZUNAR” PENTRU JUDECĂTORII DE INSTRUCȚIE

13.07.2012

Directorul executiv al INJ, dna Anastasia Pascari, și șefa Direcției instruire și cercetare a INJ, dna Viorica Pui-ca, au avut o discuție cu Cristi Danileț, membru al Consiliului Superior al Magistraturii din România, și Radu Danii, coordonator de proiecte la Programul de Drept al Fundației Soros din Moldova.

La Fundația Soros, în cadrul programului care se ocupă de implementarea proiectelor, este programat, în colaborare cu Consiliul Superior al Magistraturii și Curtea Supremă de Justiție, un proiect ce ține de activitatea judecătorilor de instrucție. Cercetările elaborate cu concursul mai multor experți internaționali au demonstrat că există anumite probleme în activitatea judecătorilor de instrucție, probleme care rezultă și în condamnările Moldovei la CEDO, în baza articolului 5. Principala cauză a acestor condamnări se pare că este motivarea slabă sau lipsa motivării încheierilor prin care sunt dispuse măsuri preventive și, în special, măsuri privative de libertate, arestarea preventivă și arestul la domiciliu. În cadrul acestui proiect, se încearcă o îmbunătățire a performanțelor acestei categorii profesionale. Una din componentele proiectului este elaborarea unui ghid practic, „de buzunar”, în baza experienței internaționale, care să fie ca îndrumător pentru judecătorul de instrucție atunci când își motivează încheierile.

Pentru elaborarea acestui ghid, a fost invitat, ca specialist cu experiență internațională, Cristi Danileț, membru al Consiliului Superior al Magistraturii din

România. El va fi asistat de doi consultanți naționali – Vasile Rotaru, specialist în procedura penală, și Olimpia Gribincea de la Asociația avocaților americani.

Cristi Danileț și Radu Danii au solicitat o întrevvedere cu administrația INJ pentru a specifica unele aspecte ce țin de formarea continuă a judecătorilor, în special – a judecătorilor de instrucție și dacă acest ghid s-ar înscrie în unele programe de studiu la INJ.

Pe parcursul discuțiilor, dna Anastasia Pascari a subliniat faptul că în grupul de lucru care elaborează ghidul ar fi necesar de inclus măcar un judecător local, care cunoaște cum este motivată o hotărâre. E nevoie și de practicieni, căci ghidul va trebui să conțină și aspectul practic, ținând cont de legislația națională. La această observație, Radu Danii a venit cu concretizări, menționând că asemenea întâlniri au

anume scopul de a atrage diferiți experți în procesul de elaborare a ghidului. Ghidul va fi elaborat în baza discuțiilor cu diferiți profesioniști, în urma mai multor întâlniri ale autorilor cu judecători de instrucție, cu procurori, reprezentanți ai Curții Supreme de Justiție și ai altor instituții din domeniu. După prima etapă de elaborare a ghidului, când acesta va fi în variantă de schiță, va dura a doua etapă, în care varianta de schiță va fi pusă în discuție cu toată lumea implicată la elaborarea ghidului.

USAID EVALUEAZĂ PROCESUL DE GUVERNARE ȘI DEMOCRAȚIE ÎN R. MOLDOVA

16.07.2012

La Chișinău, timp de trei săptămâni – între 16 iulie și 3 august, s-a aflat un grup de consultanți de la Tera Tech ADR, o firmă de consultanță cu sediul în SUA, care a fost invitată de USAID pentru a evalua procesul de guvernare și democrație în Republica Moldova. USAID Moldova își revizuieste programul și planificarea strategică pe următorii cinci ani de asistență pentru R. Moldova și echipa respectivă a fost invitată pentru a efectua o evaluare privind modul în care USAID poate să aibă un rol constructiv în relațiile cu partenerii săi din R. Moldova în domeniul democrației și al bunei guvernări.

Pe 18 iulie, echipa de la Tera Tech ADR a avut o întâlnire și cu administrația Institutului Național al Justiției. Dr. Timothy Colton, Dr. William Crowther, Cara Stern și Elena Dolghi, asistent, s-au interesat de realitățile în care activează INJ și de perspectivele instituției în opera de reformare a sistemului judiciar. O atenție aparte a fost solicitată asupra curiculelor de învățământ și dacă acestea prevăd o instruire a judecătorilor și procurorilor pe marginea celor mai frecvente erori comise în activitatea lor. În plus, ei au vrut să afle și alte păreri la întrebarea de ce societatea moldovenească are o neîncredere atât de mare în sistemul judecătoresc.

Anastasia Pascari, Directorul executiv al INJ, și-a exprimat convingerea că, dacă blocul administrativ

și de studii al INJ va fi reparat în întregime, dacă va fi construită clădirea cu alte săli de studii, hotel și cantină pentru audienții sosiți din diferite raioane la seminarele cu o durată de mai multe zile și dacă va beneficia de o înzestrare tehnică contemporană, Institutul Național al Justiției va deveni un centru modern de instruire nu numai a procurorilor și judecă-

torilor, dar și a celorlalte categorii de juriști care sunt implicați în exercitarea justiției.

Referindu-se la felul cum este percepută justiția în societatea noastră, dumneaei a menționat că, deși se vorbește foarte mult de corupție în sistemul de justiție, de câțiva ani încoace avem doar un caz în care un judecător a fost învinuit și tras la răspundere. Sigur, întreaga noastră societate este afectată de corupție, dar, din păcate, la crearea unei imagini rele a sistemului judecătoresc au contribuit mass-media, dar și unii politicieni. Acum e foarte greu să oprești această mașinărie, care parcă a avut un scop premeditat - discreditarea justiției. „Modificările care au fost făcute în legislație în ultimul timp prevăd măsuri drastice față de judecătorii care nu-și vor respecta statutul. În plus, o posibilă majorare a salariului judecătorului îl va face pe acesta mult mai responsabil în activitatea sa. Sperăm că sistemul judiciar, cu eforturi comune, își va recăpăta încrederea în fața societății, devenind mecanismul principal de protejare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”.

INJ ȘI ROLISP PREGĂTESC AGENDA UNEI CONFERINȚE NAȚIONALE ANTI-TRAFIC DE FIINȚE UMANE

17.08.2012

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, protecția și acordarea de asistență victimelor traficului de ființe umane este una dintre cele mai stringente probleme la zi în Republica Moldova. Deși legislația în domeniul dat există, implementarea ei este, deseori, dificilă pentru procurori și judecători, care trebuie să

asigure punerea în aplicare a mecanismelor legale pentru a proteja victimele traumatizate de cei acuzați de trafic și abuz.

Anume pentru reprezentanții justiției, în special pentru judecători și procurori, dar și pentru reprezentanți ai sectorului guvernamental și ONG-uri locale activitatea cărora ține sau are tangențe cu traficul de ființe umane, Institutul Național al Justiției, în colaborare cu Programul USAID de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept (ROLISP) în Republica Moldova, pregătește desfășurarea în luna decembrie curent a unei conferințe naționale cu tema „Problemele actuale în investigarea și judecarea cauzelor de trafic de ființe umane”. Desfășurarea conferinței cu genericul anunțat este necesară pentru a asigura punerea în aplicare a mecanismelor legale de protecție a victimelor traficului de ființe umane, dar și pentru a aborda multiplele diferențe dintre sentințele adoptate la condamnarea traficanților în Republica Moldova. Totodată, unul din scopurile conferinței este de a formula recomandări privind obiectivele de instruire și conținutul unui curriculum anti-traffic, ca parte a programului de instruire

continuă a judecătorilor și procurorilor în cadrul INJ, adăugător celui existent pentru instruirea inițială.

La Institutul Național al Justiției a avut loc întrunirea grupului de lucru pentru elaborarea agendei conferinței. Din grup fac parte reprezentanți de la Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție, Misiunea OSCE, Organizația Internațională pentru Migrație, Centrul de combatere a traficului de persoane (MAI), Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane, Centrul pentru asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, Centrul „La Strada Moldova”, experți de la ROLISP și NORLAM.

La întrunire au fost înaintate diferite propuneri, inclusiv de prezentare în cadrul conferinței a unor studii la tema dată efectuate de către Organizația Internațională pentru Migrație. Urmează ca membrii grupului de lucru pentru elaborarea agendei conferinței anti-traffic să finalizeze cele trasate în cadrul discuției în colaborare cu dna Ecaterina Popa, șefa Secției instruire continuă a Institutului Național al Justiției.

INJ A SEMNAT UN MEMORANDUM DE COOPERARE CU IDIS „VIITORUL”

21.09.2012

La 21 septembrie, Institutul Național al Justiției, în persoana Directorului executiv, Dna Anastasia Pascari, și Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, reprezentat de Directorul executiv, Dl Liubomir Chiriac, au semnat un Memorandum de Cooperare pe termen nelimitat.

Părțile își declară disponibilitatea să colaboreze în domeniul cercetărilor și analizelor asupra politicilor publice în sectorul justiției; să organizeze acțiuni comune de analiză și sinteză a inițiativelor prevăzute în Planul de acțiuni pentru implementarea reformelor în sectorul justiției. INJ și IDIS „Viitorul” își vor conjuga eforturile la organizarea unor conferințe,

pendența judecătorilor, eficiența și profesionalismul lucrătorilor din domeniul justiției, reducerea oportunităților de corupție, precum și a altor domenii de interes comun.

Experții INJ și IDIS „Viitorul” vor face studii de specialitate în problemele ce țin de consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judiciar.

seminare și mese rotunde în cadrul cărora vor fi abordate cele mai sensibile subiecte din sectorul justiției. În special, vor fi abordate tematici ce țin de promovarea transparenței în domeniul justiției, răspunderea publică a instituțiilor din sectorul justiției pentru actul de justiție, inde-

ACTIVITATEA CONSILIULUI INJ

A FOST APROBAT ȘI PLANUL DE FORMARE INIȚIALĂ PENTRU ANUL 2013

20.08.2012

La 20 august, Consiliul Institutului Național al Justiției s-a întrunit într-o ședință ordinară pentru a pune în discuție mai multe chestiuni ce țin de activitatea curentă a INJ. Principalele subiecte abordate au fost: desfășurarea interviurilor cu candidații la concursul pentru completarea rețelei de formatori și anunțarea unui nou concurs; constituirea Comisiei pentru examenele de admitere 2012; aprobarea Planului de învățământ pentru instruirea inițială a candidaților la funcțiile de judecător și procuror în perioada 1 octombrie 2012 – 31 martie 2014; aprobarea Planului de formare continuă în anul 2013.

Consiliul a inclus în rețeaua de formatori a INJ trei persoane – Vladimir Timofti, judecător la Curtea Supremă de Justiție, Mihail Demcenco, conferențiar universitar, USM, și Ion Rusu, avocat, lector universitar superior, ULIM – și a anunțat continuarea concursului pentru completarea rețelei de formatori la unele domenii de studii.

Consiliul a aprobat Comisia pentru examenele de admitere, ea fiind constituită din 5 membri, inclusiv președintele, și un secretar. Totodată, a fost desemnat un reprezentant al Consiliului INJ la etapa de multiplicare a testelor și spețelor.

Dna Anastasia Pascari, Director executiv al Institutului Național al Justiției, a prezentat o informație privind necesitatea aprobării Planului de învățământ pentru instruirea inițială a candidaților la funcțiile de judecător și procuror în perioada 1 octombrie 2012

– 31 martie 2014. Acesta, în principiu, urmează conceptul planurilor de învățământ din anii precedenți. Totuși, la baza modificării lui au fost luate în considerare:

- chestionarele de evaluare a disciplinelor, completate de audienții INJ;
- chestionarele de evaluare a formatorilor, completate de audienții INJ;
- chestionarele de evaluare a procesului de formare inițială, completate de audienții INJ;
- chestionarele de evaluare a procesului de formare inițială, completate de absolvenții INJ angajați în funcții;
- propunerile și sugestiile formatorilor;
- Raportul privind formarea profesională continuă a judecătorilor din țările Parteneriatului Estic, elaborat de consultanți ai Consiliului Europei în cadrul Programului Comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei „Promovarea Reformei de Drept în țările Parteneriatului Estic”, Strasbourg, mai, 2012.

Ținând cont de rezultatele coordonării cu Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, în temeiul art.7 alin. (1) lit.c) din Legea privind Institutul Național al Justiției, Consiliul a aprobat Planul de studii pentru instruirea inițială și Planul de formare continuă pentru anul 2013.

Menționăm că, în debutul acestei ședințe, cei prezenți l-au felicitat pe Igor Serbinov, adjunct al Procurorului General, membru al Consiliului INJ, cu ocazia împlinirii vârstei de 50 de ani.

DECIZII PE MARGINEA ADMITERII 2012

21.09.2012

„Cu privire la organizarea și desfășurarea examenelor de admitere și aprobarea rezultatelor concursului de admitere 2012” – aceasta a fost principala temă de discuții în cadrul ședinței Consiliului Institutului Național al Justiției, care a avut loc vineri, 21 septembrie. Câte un raport la temă au prezentat Lulia Sârcu, Președintele Comisiei pentru examenele de admitere, vicepreședinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, și Vladimir Holban, președintele Comisiei de organizare și desfășurare a concursului de admitere, șeful Secției instruire inițială a INJ. Dumnealor au vorbit despre colaborarea comisiilor cu Grupul de lucru pentru elaborarea testelor și spețelor pentru a nu permite scurgerea de informații.

La 4 septembrie, Comisia, conform procedurii, a întocmit un proces verbal și a afișat, pe pagina Web a Institutului și în holul instituției, borderourile cu punctajul și nota obținută la primul examen. Cu punctajul și nota obținută nu au fost de acord 4 participanți la concurs și ei au depus contestații. La 8 septembrie, Comisia, în temeiul Regulamentului, a examinat contestațiile, dintre care una a fost admisă, iar trei au fost respinse ca neîntemeiate. În aceeași zi, în temeiul pct. 4.15 al Regulamentului de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției, la proba orală au fost admiși câte doi concurenți la un loc din listele separate pentru funcțiile de judecător și de procuror, toți aranjați în ordinea descrescătoare a notelor obținute la testul-grilă.

Reieșind din faptul că în anul curent a fost organizat un concurs separat pentru procuraturile din UTA Găgăuzia și că au apărut două opinii separate referitor la punctajul de promovare la proba verbală a candidaților la funcția de procuror pentru UTA Găgăuzia, Comisia pentru examenele de admitere a pus la vot subiectul dat. Astfel, dintre candidații la funcția de procuror pentru UTA Găgăuzia au fost promovați doar acei care au acumulat la examene mai mult de 50 de puncte. Prin urmare, la 8 septembrie 2012, Comisia, prin Hotărârea nr.1, a promovat la proba verbală 74 de participanți, dintre care 32 candidați la funcția de judecător, 40 candidați la funcția

de procuror și doi candidați la funcția de procuror pentru UTA Găgăuzia, pentru celelalte trei locuri rezervate autonomiei găgăuze urmând să fie organizat un concurs suplimentar de admitere.

Pe perioada desfășurării probei verbale nu au fost de acord cu rezultatul obținut 11 participanți la concurs și ei au contestat calificativul obținut. După examinare, contestațiile au fost respinse ca neîntemeiate, dat fiind faptul că Comisia pentru examenele de admitere nu a comis careva încălcări de procedură, în cadrul desfășurării examenului.

Comisia pentru examenele de admitere, prin Hotărârea nr. 2 din 19.09.2012, a aprobat rezultatele obținute la proba verbală a candidaților la funcția de judecător, procuror și procuror pentru UTA Găgăuzia și a înaintat-o spre aprobare Consiliului Institutului Național al Justiției.

Dna Lulia Sârcu s-a aflat pentru prima dată pe rol de Președinte al Comisiei de admitere la INJ, fapt grație căruia dumneaei a insistat să prezinte în raportul său câteva obiecții: „Urmare a desfășurării examenelor de admitere la cursurile de formare inițială a procurorilor și judecătorilor, au ieșit în evidență unele deficiențe ce țin de prevederile Regulamentului de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției, aprobat la ședința Consiliului INJ din 29.06.2011. Carențele constatate se referă atât la procedura de elaborare, multiplicare a testelor și spețelor, cât și la tematica lor. Potrivit pct. 3.11 din Regulament, Președintele și membrii grupului de lucru transmit stik-ul cu teste și spețe Comisiei pentru examenele de admitere cu 24 ore înainte de primul examen. Astfel, în temeiul pct. 3.14 din Regulament, Comisia de admitere formează 4 variante de teste-grilă în termen de 24 ore înainte de primul examen, dar acest timp este insuficient, deoare-

ce multe dintre întrebări pentru formarea testului grilă rezultă una din alta. Ca exemplu: 5 întrebări sunt la același capitol. Anume din aceste motive este necesar ca timpul rezervat să nu fie de 24 ore, dar cel puțin de 48 ore, ca, astfel, Comisia să reușească formarea testelor pentru proba scrisă mult mai calitativ.

De asemenea, este insuficient și termenul de 24 ore existent actualmente în Regulament pentru multiplicarea spețelor, deoarece Comisia pentru examenele de admitere nu are timp suficient pentru a face cunoștință mai detaliat cu conținutul întrebărilor din spețele propuse pentru concursul de admitere”.

Dna Sârcu a înaintat și câteva propuneri: „În scopul transparenței și ridicării eficienței desfășurării examenelor de admitere la INJ, considerăm oportună preluarea practicii existente în România, practică preluată și de Colegiul avocaților din RM, conform căreia se selectează un număr mare de întrebări din diferite domenii ale legislației (circa 1000), care sunt publicate pe site-urile oficiale ale instituțiilor respective, iar Comisiei de admitere îi revine doar selectarea întrebărilor pentru formarea variantelor.

În altă ordine de idei, ar fi oportun de a include în tematică întrebări și din disciplinele *drept contravențional*, *dreptul muncii* și *dreptul familiei*.

Comisia pentru examenele de admitere 2012 vine și cu propunerea unui proiect de modificare/completare a Regulamentului de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției, aprobat la 29.06.2011 de Consiliul INJ.

DI Vladimir Holban, șeful Secției instruire inițială a INJ, a prezentat raportul despre activitatea Comisiei de organizare a concursului de admitere 2012. În continuare, Consiliul INJ a apreciat că, în anul curent, concursul de admitere a fost organizat și desfășurat cu respectarea prevederilor Regulamentului de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la INJ.

În continuare, membrii Consiliului au trecut la aprobarea listelor candidaților la funcția de procuror și judecător, admiși pentru a fi înmatriculați la cursurile de instruire inițială în cadrul INJ.

La concursul de admitere 2012 pentru candidații la funcția de procuror au fost scoase 25 locuri, inclusiv 5 locuri pentru candidații la funcția de procuror în UTA Găgăuzia. Potrivit rezultatelor prezentate de Comisia pentru examenele de admitere, pentru promovare trebuia selectat unul dintre cei doi candidați la funcția de procuror care dețineu nota 7,2 și se aflau la linia de departajare. Potrivit pct.7.3 din Regulamentul de organizare a concursului de admitere la cursurile de formare inițială a judecătorilor și procurorilor la Institutul Național al Justiției din 29.06.2011, cu modificările și

completările ulterioare, *în cazul în care candidații au obținut medii egale, se aplică criteriile de departajare: deținerea titlului științific de doctor în drept, cea mai mare vechime în domeniul juridic, titlului de master în drept*. Dat fiind faptul că nici unul dintre cei doi candidați nu întruneau criteriile de departajare prevăzute de lege, s-a propus să fie folosit un criteriu suplimentar - baremul de la proba scrisă, media din anii de studii și media de absolvire a studiilor de licență. Rezultatul votării: unanim pentru Alexand Guzic. Acesta are nota 8,2 la proba scrisă, 9,75 – media de studii și 9,17 – media de absolvire.

La aprobarea listei candidaților la funcția de judecător admiși pentru a fi înmatriculați la cursurile de instruire inițială în cadrul Institutului Național al Justiției, DI Gheorghe Crețu, Președintele Consiliului INJ, a menționat că, la concursul de admitere 2012, pentru candidații la funcția de judecător au fost scoase 15 locuri. Potrivit rezultatelor prezentate de Comisia pentru examenele de admitere, Consiliul a selectat doi din cei trei candidați care au obținut nota 8,1 și care se aflau la linia de departajare, luând în considerație criteriile pentru asemenea situații în pct. 7.3 din Regulament.

Deoarece dintre candidații la studii pentru funcții de procuror în UTA Găgăuzia au promovat examenele de admitere doar doi candidați, a fost anunțat un concurs suplimentar pentru care Consiliul a aprobat 3 locuri de admitere în anul 2012 pentru formarea inițială în cadrul Institutului Național al Justiției a candidaților la funcția de procuror pentru procuraturile din UTA Găgăuzia. În hotărârea respectivă s-a specificat că audienții înmatriculați la studii pentru procuraturile din UTA Găgăuzia, după absolvirea cursurilor, vor fi numiți în funcție în procuraturile din UTA Găgăuzia. În cazul în care ei nu vor respecta această condiție, vor fi obligați să restituie toate cheltuielile legate de instruirea lor la INJ.

La aceeași ședință, Consiliul a aprobat curriculele de instruire inițială a candidaților la funcțiile de judecător și procuror pentru mai multe discipline. Totodată, în vederea asigurării transparenței în procesul decizional al Consiliului Institutului Național al Justiției, conform Legii privind procesul decizional nr.239-XVI din 13.11.2008, Consiliul a decis să fie publicate pe www.inj.md toate hotărârile Consiliului INJ care privesc activitatea Institutului Național al Justiției. Au mai fost aprobate Regulamentul privind organizarea și funcționarea Secției resurse umane și documentare, Regulamentul privind condițiile de muncă prin cumul și, în prima lectură, Regulamentul privind protecția datelor cu caracter personal ale salariaților în cadrul Institutului Național al Justiției.

Au fost discutate și alte chestiuni cu caracter informativ.

RELAȚII INTERNAȚIONALE

NOUL AMBASADOR AL GERMANIEI A VIZITAT ÎNTÂI DE TOATE INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

13.09.2012

Exelența Sa a participat la deschiderea oficială a etapei a doua a seminarului „Tehnici metodologice moderne pentru instruire în cadrul INJ”, organizat în colaborare cu Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională.

La 13 septembrie, noul Ambasador al Republicii Federale Germania, dl Matthias Meyer, a vizitat Institutul Național al Justiției pentru a participa la lansarea celei de-a doua etape a seminarului de formare formatori „Tehnici metodologice moderne pentru instruire în cadrul INJ”. Prima etapă a seminarului s-a desfășurat în zilele de 14 și 15 mai din anul curent. Seminarul a fost organizat de

INJ în colaborare cu Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ) și i-a avut ca formatori pe experții germani Uwe Štark, judecător în judecătoria de circumscripție din Siegen, și Arnd Weishaupt, judecător la Judecătoria Supremă a landului Dusseldorf.

Înainte de începerea seminarului, Exelența Sa, dl Ambasador Matthias Meyer a avut o întâlnire oficială cu conducerea Institutului Național al Justiției în cadrul căreia i s-a făcut cunoștință cu activitatea Institutului și cu relațiile de colaborare cu Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională, unul dintre cei mai buni parteneri ai INJ. Dl Ambasador s-a arătat plăcut impresionat de localul INJ și de respectul colaboratorilor Institutului față de partenerul de colaborare german – IRZ. Dumnealui a menționat că vizita la INJ este una dintre primele pe care le face într-un colectiv din Republica Moldova îndată după numirea sa ca Ambasador al Republicii Federale Germania în Republica Moldova, deoarece este jurist de profesie, iar aceasta înseamnă că va reacționa de fiecare dată la solicitările parvenite din partea INJ. I-a plăcut și a susținut propunerea dnei Eugenia Kistruga, șefa Secției formare formatori și instruire inițială, de a prezenta o lecție pentru audienții INJ.

La deschiderea seminarului, dna **Anastasia Pascari, Director executiv al Institutului Național al Justiției**, a salutat participanții, menționând că datorită contribuției Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională, la Institut va fi posibilă utilizarea metodologiilor moderne de instruire a judecătorilor și procurorilor, precum și a altor actori din sectorul justiției. „În scopul implementării standardelor

europene în domeniul instruirii judecătorilor și procurorilor din Republica Moldova, diversificării metodologiei de predare, noi am apelat la mai mulți parteneri, dar cel mai prompt răspuns l-am primit de la Fundația Germa-

nă pentru Cooperare Juridică Internațională. Astfel, cu ajutorul experților germani, vom atinge unul din obiectivele de bază ale INJ – instruirea la distanță, fiind deja elaborată platforma învățământului la distanță și organizate seminare pentru pregătirea formatorilor. IRZ a donat anul acesta Institutului nostru și echipamentul respectiv - serverul necesar pentru implementarea acestui proiect”. Totodată, dumneaei a subliniat că implementarea instruirii la distanță va duce și la realizarea Strategiei de reformă a sectorului justiției și a Planului Național de acțiuni în domeniul perfecționării instruirii inițiale și continue a celor din sistemul justiției.

Aliona Bleah, manager de proiecte la Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională: „Vă transmit salutările și susținerea din partea dlui Stefan Hulshoster, Directorul executiv adjunct al Fundației IRZ, care are o agendă foarte încărcată și regretă că nu a putut să vină în Moldova. Mesajul Dumnealui este că fundația IRZ va susține în continuare activitatea INJ. Fundația noastră este prezentă în Republica Moldova din anul 2005, inițiindu-și aici activitatea prin intermediul Pactului de Stabilitate pentru Europa de sud-est. Aici, parteneri ai noștri sunt toate autoritățile care au activități în domeniul justiției – Curtea Constituțională, Comisia juridică, pentru

numiri și imunități a Parlamentului, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Avocatura, Ministerul Justiției și, evident, Institutul Național al Justiției, cu care am stabilit o colaborare foarte bună. Admir echipa Institutului Național al Justiției pentru promptitudinea, punctualitatea și buna organizare a acțiunilor programate de noi în colaborare cu INJ.

Dnii Uwe Štark, judecător în judecătoria de circumscripție din Siegen, și Arnd Weishaupt, judecător la Judecătoria Supremă a landului Dusseldorf, vor explica mai detaliat cum poate fi completată și folosită platforma cu materiale a serverului pentru instruire la distanță”.

În fața celor prezenți a luat cuvântul și **Ambasadorul Republicii Federale Germania în Republica Moldova, DI Matthias Meyer.** „Este o mare onoare pentru mine să vă pot saluta în această clădire frumoasă. În fața dumneavoastră – judecători și procurori –, mă simt mai sigur, pentru că sunt și eu jurist, dar lucrez ca diplomat. Se spune că juridica nu se intersectează cu politica, totuși, ele, împreună, au multe de făcut, mai ales atunci când este vorba de securitatea europeană.

Mă bucur că la INJ s-a stabilit o cooperare productivă cu juriști din Germania. Voi susține și eu o asemenea colaborare. Sunt gata, ca Ambasador, să reacționez ori de ori de câte ori mă veți contacta”.

LETONIA AR VREA SĂ PREIA PRACTICA INJ

13.09.2012

Institutul Național al Justiției a fost vizitat, la 13 septembrie, de o delegație a Ministerului Justiției din Letonia, din care au făcut parte Martins Lazdovskis, șeful delegației, secretar de stat, Ivars Bickovics, Președintele Curții Supreme de Justiție, Edvins Balsevics, Directorul Departamentului Administrării Judecătorești, și Dace Freimane, Directorul Departamentului Proiecte al Ministerului Justiției.

Oaspeții letoni au sosit pentru a face cunoștință cu forma de organizare și principiile de activitate ale INJ, menționând în discuțiile susținute cu administrația INJ că țara lor nu are o asemenea instituție, activitatea căreia este finanțată din bugetul statului.

Dna Anastasia Pascari, Directorul executiv al Institutului Național al Justiției, s-a arătat mulțumită de faptul că letonii au ales anume institutul din Moldova pentru a face cunoștință cu procesul de instruire a cadrelor în domeniul justiției. Institutul, deși este relativ tânăr, are de-acum câteva promoții și mulți absolvenți ai INJ lucrează în procuraturile și judecătoriile republicii. Dumneaei le-a explicat cum decurge admiterea la INJ, procesul de învățământ și stagiul de practică al audienților; cum sunt create programele de învățământ și curiculele; cum sunt selectați formatorii pentru

instruirea inițială și instruirea continuă; cum decurge concursul de angajare a absolvenților INJ în judecătorii și procuraturi...

Delegația Ministerului Justiției din Letonia a sosit la Chișinău pentru a semna o înțelegere de colaborare permanentă cu Ministerul Justiției din Republica Moldova.

La întrunirea cu oaspeții letoni au mai participat Veaceslav Didâc, Director executiv adjunct, Eugenia Kistruga, șefa Secției formare formatori și relații internaționale, și Gheorghe Budeanu, șeful Secției non-juridie, relații cu publicul și editări.

CURTEA INTERNAȚIONALĂ DE JUSTIȚIE SE FAMILIARIZEAZĂ CU SITUAȚIA DIN SISTEMUL JUDECĂTORESC MOLDOVENESC

26.09.2012

Între 25 și 28 septembrie, în Republica Moldova s-a aflat o echipă de experți de la Curtea Internațională de Justiție, scopul căreia este de a se familiariza cu sistemul judecătoresc din societatea noastră.

Pe 26 septembrie, echipa CIJ a avut o întâlnire cu conducerea Institutului Național al Justiției. Din ea

au făcut parte DI Ketil Lund, ex-judecător la Curtea Supremă de Justiție din Norvegia, comisar al Curții Internaționale de Justiție, Dna Roisin Pillay, directoarea Programului pentru Europa al Curții Internaționale de Justiție, și DI Temur Sharikov, jurist

dovoda deține un contract de colaborare cu Curtea Internațională de Justiție, care a fost precedat de semnarea acordurilor de cooperare între aceasta și Consiliul Superior al Magistraturii, dar și Curtea Supremă de Justiție în cadrul proiectului „Îmbunătățirea respectării dreptului

la libertatea și siguranța persoanei în Moldova”.

Reprezentanții Curții Internaționale de Justiție s-au interesat despre organizarea și desfășurarea procesului de învățământ în cadrul Institutului Național al Justiției. Un loc aparte în cadrul discuțiilor l-a avut subiectul privind locul și rolul INJ la instruirea cadrelor în concordanță cu Strategia de reformă a sectorului justiției, dar mai ales în urma transformărilor legislative în sectorul dat.

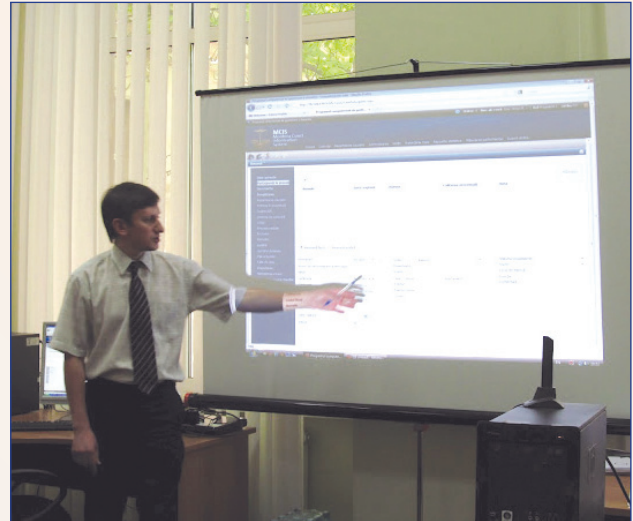
FORMAREA CONTINUĂ

GREFIERII ÎNVAȚĂ SĂ UTILIZEZE PROGRAMUL INTEGRAT DE GESTIONARE A DOSARELOR

09-13.07.2012

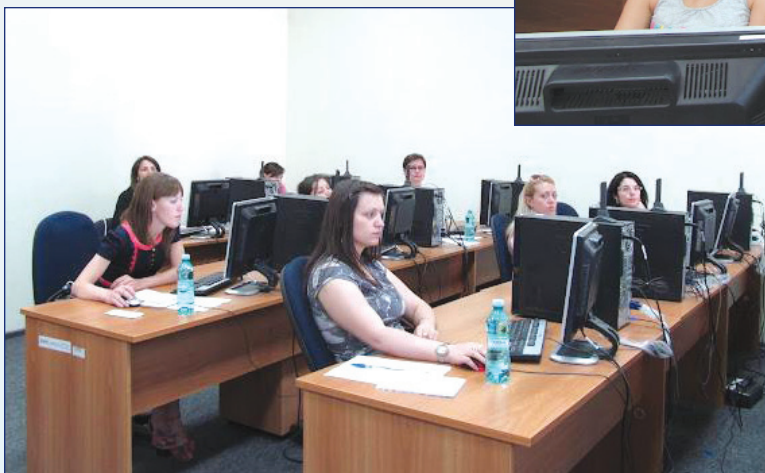
A avut loc o nouă rundă de instrucțiuni în cadrul seminarului „Programul integrat de gestionare a dosarelor”, destinat grefierilor din judecătoria republicii. În prima rundă, care s-a desfășurat între 25 și 29 iunie, timp de cinci zile, au fost instruite consecutiv cinci grupuri cu un număr total de aproximativ 100 grefieri. Cam tot atâția vor fi instruiți și în a doua rundă, ceea ce înseamnă că o jumătate din grefierii republicii vor poseda abilități de folosire a Programului integrat de gestionare a dosarelor. Necesitatea unei instruirii suplimentare a apărut în urma mai multor solicitări de instruire, de asistență metodică, dar și din cauza fluctuației cadrelor în rândurile grefierilor.

Participanții au avut și activități practice pentru a deprinde folosirea Programului integrat de gestionare a dosarelor, reieșind din subiectele discutate în cadrul seminarului: principalele obiective ale programului integrat de gestionare a dosarelor; programul integrat de gestionare a dosarelor – funcții; beneficiarii programului; posibilitățile programului; instrucțiuni de utilizare; înregistrarea dosarelor; managementul dosarelor; listarea și editarea circuitului citațiilor; publicarea hotărârilor judecătorești pe pagina web a instanței judecătorești; calendarul activităților; arhivarea dosarelor; administrarea programului computerizat de gestionare a dosarelor; setări în programul computerizat

de gestionare a dosarelor; înștiințările mele; rapoartele statistice...

Instruirea grefierilor urmărește dezvoltarea abilităților și capacităților angajaților instanțelor judecătorești la utilizarea Programului integrat de gestionare a dosarelor (PIGD), versiunea 2.0.

Seminarele au avut loc în cadrul Programului de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept (ROLISP), cu suportul financiar al USAID. Formatori la seminare au fost Mihai Grosu, asistent de program ROLISP, și Tatiana Ciaglic, consultant în Departamentul de Administrare Judecătorească.

INSTRUIREA CONDUCĂTORILOR DE PRACTICĂ AI AUDIENȚILOR

09.07.2012

Pe 9 iulie, la Institutul Național al Justiției a avut loc un seminar de instruire a ofițerilor de urmărire penală și avocaților care urmau să fie conducători ai stagiului de practică pentru audienții INJ la sfârșitul verii. Despre obligațiunile conducătorilor stagiului de practică în postura lor de tutore al stagiului le-au vorbit celor prezenți – ofițeri de urmărire penală și avocați desemnați prin ordinul conducătorilor instituțiilor în care activează – Anastasia Pascari, Director executiv, Veaceslav Didăc, Director adjunct, Viorica Puica, șeful Direcției instruire și cercetare, Vladimir Holban, șeful Secției formare inițială a candidaților la funcția de judecător și procuror de la Institutul Național al Justiției.

Anastasia Pascari a explicat că, în afară de practica de bază, audienții candidați la funcția de procuror și judecător trebuie, în mod obligatoriu, să susțină o stagiere în organele de urmărire penală, la avocatură, în procuratură – judecătoria și la judecătoria – procurorii. Practica de bază fiecare o face în sistemul în care va activa după absolvire, dacă-i procuror – la procuratură, dacă-i judecător – la judecătoria. Stagiul de practică al audienților INJ constituie în total 35 de săptămâni – perioadă în care ei vin de două ori pe lună la institut pentru a simula unele procese judiciare și pentru a aplica ceea ce au deprins la locul de practică.

„Curatorii conduc stagiul de practică și coordonează activitatea audienților. Deci, trebuie să vă întocmiți din timp un plan de activitate în care să vă programați mai multe acțiuni, ca audientul nostru să aibă posibilitatea să facă cunoștință, în primul rând, cu activitatea instituției dumneavoastră”, a menționat Directorul executiv al INJ.

Conform planului de învățământ, în vara curentă, audienții INJ au făcut practica în organele de urmărire penală două săptămâni – de pe 6 până pe 19 august, iar în avocatură o săptămână – de pe 20 până pe 26 august, după care candidații la funcția de judecători au mers două săptămâni în procuraturi, iar candidații la funcția de procuror – în judecătoria. Au urmat apoi 23 de săptămâni de practică conform specializării lor: procurorii – în procuraturi, iar judecătorii – în judecătoria. Fiecare audient INJ are câte o curricula pentru stagiul de practică. În ele sunt indicate obiectivele pe care trebuie să le atingă la fiecare etapă. Bunăoară, iată ce scop au urmărit audienții la practica în organele de urmărire penală: inițiere în sistemul organelor de urmărire penală și competența

acestora; familiarizarea cu atribuțiile conducătorului de urmărire; cunoașterea atribuțiilor și drepturilor ofițerilor de urmărire penală; drepturile și obligațiile ofițerului de urmărire penală; cunoașterea subordonării ofițerului de urmărire penală; modul de organizare și activitate a comisariatului de poliție. Audienții trebuie să se familiarizeze cu modalitatea de înregistrare a plângerilor cetățenilor la organele de poliție. Ei, împreună cu conducătorii de practică, au pregătit rapoarte cu propunerea de a

pune persoane sub învinuire și au participat la toate acțiunile procesuale împreună cu ofițerul de urmărire. Tutorele practicii trebuie să le facă cunoștință de modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat cetățenilor din cauza acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală.

Și în cadrul stagiului de practică la avocatură audienții INJ au sarcini concrete: să se familiarizeze cu formele de organizare a activității avocaturii; să asiste la consultarea cetățenilor de către conducătorul de practică; să stabilească modalitățile de apărare a drepturilor și intereselor cetățenilor, în dependență de cererea de consultație la avocat; să presteze asistență juridică; să întocmească o cerere de chemare în judecată... Tutorele familiarizează stagiul cu activitatea oficiului teritorial al Consiliului național pentru asistență juridică garantată de stat.

Viorica Puica a menționat că foarte mulți audienți din promoțiile trecute s-au pronunțat pozitiv despre buna atitudine față de practicanți a ofițerilor de urmărire penală. Ea a atenționat conducătorii de practică să manifeste o atitudine serioasă față de stagiați, care trebuie să se conformeze programului lor de lucru, și le-a subliniat că fiecare conducător de practică are dreptul să asiste la ședința comisiei de evaluare a cunoștințelor audientului, unde poate să influențeze rezultatul evaluării, reieșind din felul cum s-a manifestat audientul în timpul stagiului de practică.

CONSILIERII DE PROBAȚIUNE ÎNVAȚĂ COMPLEXITATEA LOGICĂ A ACTIVITĂȚII LOR

04-07.09.2012

Pe 4,5,6 și 7 septembrie, la Institutul Național al Justiției s-a desfășurat seminarul „Aspecte ale procesului de supraveghere, asistență și consiliere”.

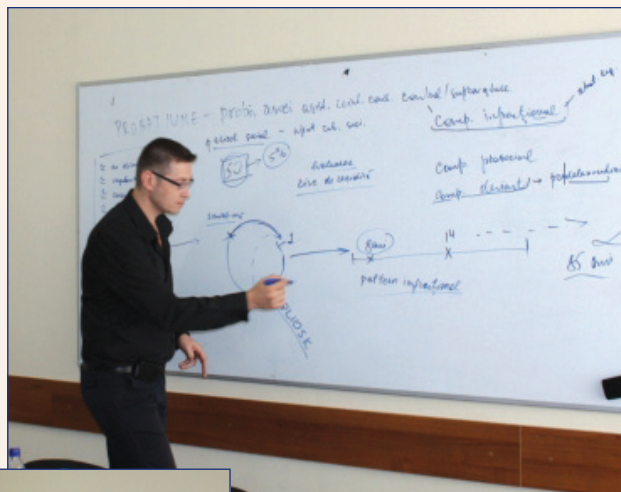
Audienții ai seminarului au fost consilieri de probațiune din întreaga republică. Scopul instruirii acestora este de a pune accentele pe corectitudinea și complexitatea logică a activităților lor. Pornind de la pilonii de bază ai elementului probațiune – supraveghere, asistență, consiliere – în sesiunea dată s-a urmărit să se pună importanță pe acțiunile consilierului de probațiune la fiecare dintre aceste trei elemente. E vorba de un complex de acțiuni care nu pot fi izolate una de alta, căci beneficiarii actuali în domeniul probațiunii sunt persoane din familii vulnerabile, cele eliberate din detenție, persoane supuse la pedepse sub formă de muncă neremunerată, altele – cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții ș.a.

Formatorii seminarului – Vitalie Popa, șeful Serviciului analitic și programe internaționale, și Vladimir Popa, șeful Oficiului central de probațiune de pe lângă Departamentul instituțiilor penitenciare – au instruit, au discutat și au răspuns la întrebările audienților.

În cadrul seminarului au fost promovate mecanismele, procedura și metodologia de aplicare a tehnicilor de lucru – susținerea interviurilor, derularea întrevederilor, discuții în timpul vizitelor la biroul de probațiune sau în familie... În ansamblu, e vorba de informații pe care consilierii de probațiune le cunosc, dar mai există unele subtilități cărora ei nu le dau importanță. Formatorii îi atenționează să conștientizeze importanța unor acțiuni pe care ei deseori le neglijează, ca fiind mai puțin importante. Consilierii de probațiune sunt atenționați asupra faptului că trebuie să se ferească de interpretarea șablonizată, care urmărește doar bifarea executării unei acțiuni și nimic mai mult.

Ideea promovată de formatori în cadrul seminarului e ca fiecare persoană supusă probațiunii să fie consultată în mod individual.

„Nu toate persoanele aflate în conflict cu legea trebuie să primească egal. Omul care a comis un

accident rutier din imprudență nu poate fi clasificat alături de violatori sau ucigași. Abordările se cer a fi individuale. Anume pe aceste aspecte se pune accentul: să se facă o diferențiere între persoanele aflate în conflict cu legea, consilierii să lucreze cu fiecare persoană în parte, pentru a o ajuta să depășească problemele prin care trece”, a spus în cadrul seminarului formatorul Vitalie Popa. Și tot dumnealui

a menționat: „Probațiunea nu este o practică juridică, ci un organ de reintegrare socială a persoanelor aflate în conflict cu legea, ea reprezintă o simbioză dintre trei domenii mari – psihologia, asistența socială și jurisprudența. Trebuie să conștientizăm că infracțiunea săvârșită este un element social, reglementat în niște norme juridice. Probabil, când va exista o claritate la acest capitol, lucrurile vor merge mai bine”.

Pe parcursul a patru zile, în cadrul seminarului respectiv au fost instruiți 86 de consilieri de probațiune. Lor li s-au înmănat certificate de participare. În R. Moldova există 42 de birouri de probațiune – 37 în raioane și 5 în capitală – la care activează, conform statelor de personal 179 consilieri de probațiune.

MANAGEMENTUL ȘEFILOR BIROURILOR DE PROBAȚIUNE

10.09.2012

Seminatrul „Rolul managerului în activitatea de probațiune” a fost organizat pentru 46 de audienți – 42 șefi și 4 șefi adjuncți ai celor 42 birouri de probațiune din republică.

Anterior, au avut loc patru seminare de instruire a managerilor birourilor de probațiune. Vitalie Popa, șeful Serviciului analitic și programe internaționale, și Vladimir Popa, șeful Oficiului central de probațiune de pe lângă Departamentul instituțiilor penitenciare, au prezentat managerilor de probațiune teme ce țin de organizarea activității acestora: „Aspecte manageriale. Rolul managerului”, „Procesul de planificare și raportare a activității Biroului de probațiune”, „Procesul de organizare a activității de probațiune”, „Procesul de repartizare a sarcinilor”.

La seminar s-a pus accentul pe planificarea, organizarea și dirijarea activității de probațiune, pe elemente de implicare

a șefilor birourilor în activitatea de probațiune, felul de coordonare a activității lor, în ce măsură sarcinile repartizate consilierilor de probațiune sunt justificate și dacă ei explică amănunțit ceea ce trebuie să execute consilierii. Un interes aparte au trezit discuțiile despre tipurile de management, cum ar fi conducerea agresivă, abuzivă, corectă ș.a. S-a analizat în ce măsură reușesc șefii birourilor de probațiune să stabilească legătura optimă, funcțională cu subalternii lor, care sunt acțiunile lor în cazul în care consilierii nu-și execută sarcinile – îi pedepsesc, le explică, le intră în situație sau rămân indiferenți, ca să se activeze doar atunci când sunt anunțați că vor fi supuși controlului din partea instanțelor superioare. Rolul șefului biroului este de implicare, de explicare, de ghidare, de intermediere între concilier și beneficiarul probațiunii.

„Nu mai merge stilul de lucru dictatorial, cu „Ordinul nu se discută, ci se execută!”. E nevoie de o implicare constructivă. În acest context, i-am întrebat pe șefii birourilor cât de des își laudă subalternii, cât de des le solicită sfaturile. Contează o apropiere de subaltern, o stimulare morală a acestuia. Sperăm ca seminarul să influențeze pozitiv activitatea managerilor de probațiune. Ne-am străduit să-i învățăm a-și aranja toate programele pe polițe aparte, ca să le fie clar ce au de făcut pentru a ne debarasa de haos în activitatea birourilor de probațiune”, ne-a spus Vitalie Popa, șeful Serviciului analitic și programe internaționale de pe lângă Departamentul instituțiilor penitenciare.

PROTEJAREA CATEGORIILOR VULNERABILE DE JUSTIȚIABILI ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL

19-20.09.2012

Acesta este genericul seminarului organizat pentru judecători, procurori și avocați, pe 19 și 20 septembrie, în cadrul Institutului Național al Justiției. Desfășurarea lui a fost posibilă cu susținerea Misiunii Norvegiene de Experți pentru Promovarea Supremației Legii în Moldova (NORLAM), unul dintre partenerii de încredere ai Institutului.

Ecaterina Popa, șefa Secției formare continuă a Institutului Național al Justiției, a menționat că seminarul se înscrie perfect în tematica Strategiei de reformă a sectorului de justiție și a Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului și constituie o continuare a trei seminare efectuate în semestrul I al anului curent, în cadrul cărora au fost instruite peste 70 de persoane.

La seminar s-a discutat despre protejarea persoanelor vulnerabile în procesul penal, punându-se accent deosebit pe protecția femeilor și a copiilor. În dezbateri s-au adus cazuri cu participarea și a altor grupuri de persoane: cele supuse anchetei penale și cele aflate în detenție.

Formatorii NORLAM – Harald Ciarlo, avocat, Bjorn Larsen, procuror, Marit Evjemo, procuror public, Ann Yvonne Hoen, expert în probațiune, Torolv Groseth, judecător – au abordat următoarele subiecte:

- „Drepturile părții vătămate din perspectiva reglementărilor internaționale”, „Declarațiile martorilor – parte a categoriilor vulnerabile de persoane. Reglementări internaționale privind posibilitatea citirii declarațiilor acestora în ședința de judecată, a înregistrării lor video și a utilizării video-conferinței”;
- „Reguli și practici norvegiene aplicabile martorilor minori din perspectiva Convenției europene”;
- „Minorii și sistemul penitenciar. Minorii și sistemul de probațiune”;
- „Minorii și violența în familie”;

- „Dreptul de a fi asistat de un interpret”;
- „Obligația statului de a proteja victime – persoane vulnerabile prin limitarea posibilității implicării active în proces”;
- „Admisibilitatea probelor obținute prin constrângere, unele aspecte ale conceptului de proces echitabil”.

Experții Misiunii și-au propus să asigure un echilibru între experiența internațională norvegiană și cea din Republica Moldova, îndemnând audienții să participe activ la discuții pentru a face schimb de experiențe și a stabili relații de cooperare profesională.

Formatorii naționali Tatiana Catană, avocat, și Daniela Sâmboteanu, președintele Centrului național de prevenire a abuzului față de copii (CNPAC), au atins

probleme stringente din societatea noastră, referindu-se, în mod special, la vulnerabilitatea, în instanțele de judecată, a minorilor și a femeilor-victime ale violenței în familie, traficului de persoane și ale abuzurilor sexuale.

În cadrul seminarului au avut loc discuții pe marginea temelor anunțate mai sus, dar și activități în grupuri mixte. La final, audienților le-au fost înmănat certificatele de participare.

ETICA ȘI DEONTOLOGIA PROFESIONALĂ A JUDECĂTORULUI

20.09.2012

La seminarul cu această temă au fost prezenți judecători din diferite regiuni ale republicii. Expertul Cristina Malai, formator INJ, le-a vorbit despre *standardele internaționale și naționale în domeniul eticii judecătorului: aspecte practice și*

recomandări. La acest capitol există 7 prevederi europene privind obligațiile judecătorului, dar și ale statului față de sistemul judecătoresc: Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale; Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, 2000; Carta europeană privind statutul judecătorilor, aprobată de Consiliul Europei în iulie 1998; Carta Judecătorilor în Europa, adoptată la 20 martie 1993 de către Asociația Europeană a Judecătorilor; Recomandarea nr. R (94) 12 privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 13 octombrie 1994; Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni

asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității, din 19 noiembrie 2002; Avizul nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor.

În plan național, etica judecătorului este reglementată prin *Legea privind organizarea judecătorească; Legea privind statutul judecătorului; Legea privind Consiliul Superior al Magistraturii; Legea privind colegiul disciplinar; Codul de Etică al Judecătorului.*

În prima parte a seminarului, majoritatea dezbatărilor au avut loc pe marginea celor șase principii

care stau la baza Codului de etică al judecătorului, cunoscut ca **Principiile de la Bangalore:**

1. Principiul Independenței
2. Principiul imparțialității
3. Principiul integrității
4. Principiul decenței și corectitudinii
5. Principiul egalității
6. Principiul competenței și străduinței

Nichifor Corochii, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, și Nicolae Roșca, președintele Colegiului Disciplinar de pe lângă Consiliul Superior al Magistraturii, au instruit audienții la tema seminarului, aducând exemple concrete din *activitatea CSM în domeniul asigurării respectării de către judecători a eticii profesionale și din activitatea Colegiului Disciplinar de pe lângă CSM, cu aspecte practice.*

Audienții au examinat în grupuri câteva spețe, iar la dezbaterile cu întrebări și răspunsuri un interes deosebit au trezit cazuri concrete în care judecătorul trebuie să dea dovadă de respectarea principiului integrității.

CALIFICAREA INFRAȚIUNII, PARTICULARITĂȚILE URMĂRIIRII PENALE ȘI JUDECĂRII CAUZELOR PRIVIND INFRAȚIUNILE INFORMATICE

24.09.2012

A avut loc un seminar destinat instruirii judecătorilor și procurorilor în domeniul infracțiunilor informatice.

Rețelele de comunicații creează posibilități unice pentru utilizatori în ceea ce privește comiterea unor acțiuni criminale. Atacurile în rețea, răspândirea virusilor, estorcarea mijloacelor bănești de pe conturile bancare sau phishing-ul – sunt doar câteva tipuri de fraude săvârșite prin intermediul computerului, care au primit denumirea de criminalitate cibernetică.

Pentru prima dată, noțiunea de criminalitate cibernetică a apărut în presa americană prin anii 60 ai secolului trecut. Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea cibernetică utilizează termenul de cibercriminalitate, iar Codul Penal al Republicii Moldova, în Capitolul XI, recurge la noțiunea de infracțiuni în domeniul informaticii și telecomunicației.

În cadrul seminarului s-a discutat despre categoriile de infracțiuni în domeniul informațional și al telecomunicațiilor, despre investigarea și administrarea probelor digitale la judecarea cauzelor penale.

Formatorii Veaceslav Soltan, procuror, șef al Secției tehnologii informaționale și investigații ale infracți-

- Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice;
- Alterarea integrității datelor informatice ținute într-un sistem informatic;
- Perturbarea funcționării sistemului informatic;
- Falsul informatic;
- Frauda informatică;
- Încălcarea regulilor de securitate a sistemului informatic etc.

Dezbaterele din cadrul seminarului nu s-au limitat doar la aspectele teoretice, s-au extins și la aspectele practice ce țin de investigarea acestor categorii de infracțiuni.

Alte trei grupuri de participanți urmează să fie instruite în acest domeniu la 28 septembrie, 5 noiembrie și 10 decembrie curent.

unilor în domeniul informaticii, și Boris Talpă, judecător, Judecătoria Dubăsari, s-au referit concret la articolele prevăzute în Capitolul XI al Codului Penal:

- Accesul ilegal la informația computerizată;
- Producerea, importul, comercializarea sau punerea ilegală la dispoziție a mijloacelor tehnice sau produselor program;

JUDECĂTORII ÎNVAȚĂ NORMELE EUROPENE ALE DREPTULUI LA RESPECTAREA VIEȚII PRIVATE ȘI FAMILIALE

26-27.09.2012

„Dreptul la respectarea vieții private și familiale. Protecția dreptului la proprietate.

Probele și mijloacele de probă. Aspecte practice ale unificării practicii judiciare” – a fost tema seminarului desfășurat pe 26 și 27 septembrie, destinat judecătorilor, organizat de INJ în cooperare cu Misiunea Norvegiană de Experti pentru Promovarea Supremației Legii în Moldova (NORLAM).

Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale a fost adoptată la Roma, la 4 noiembrie 1950, de către statele-

membre ale Consiliului European. Pentru R. Moldova această Convenție a intrat în vigoare la 12 septembrie 1997. Toate statele-părți ale Convenției au integrat-o în legislația lor. Astfel, aceasta a devenit parte componentă a sistemului de drept al statelor-membre, iar aplicarea prevederilor Convenției este obligatorie pentru autoritățile publice și instanțele judecătorești naționale. Orice persoană, care se află sub jurisdicția acestor state, are dreptul să invoce respectarea, de către stat, a drepturilor și libertăților fundamentale garantate de Convenție. Articolul 4 al Constituției R. Moldova reglementează expres că, în cazul

în care legea națională contravine convențiilor la care statul nostru este parte, se aplică, în mod prioritar, tratatele internaționale.

Experții Misiunii, Torolv Groseth, judecător, Marit Evjemo, procuror public, Bjorn Larsen, procuror, Harald Ciarlo, avocat, și formatorul național Vlad Gribincea, avocat, președintele Centrului de Resurse Juridice, s-au oprit detaliat la unele articole din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale: Articolul 8 – Dreptul la respectarea vieții private și de familie; Articolul 9 – Libertatea de gândire, de conștiință și de religie; Articolul 10 – Libertatea de exprimare; Articolul 13 – Dreptul la un recurs efectiv; Articolul 14 – Interzicerea discriminării; Articolul 1 din Protocolul adițional nr. 1 – Protecția proprietății.

În cadrul seminarului au fost prezentate cazuri concrete menite să aprofundeze cunoștințele participanților în domeniul dat. La final, audienților le-au fost înmânate certificate de participare.

SOCIETATEA ÎNCĂ NU A ÎNVĂȚAT SĂ SE FOLOSEASCĂ CIVILIZAT DE DEMOCRAȚIE

*Vladislav Lazăr,
judecător la Judecătoria Strășeni*

Probabil pentru că e la începuturile sale, încă nu peste tot se simt pașii reformei în sistemul justiției. De la noi, "din provincie", nu se văd schimbări esențiale, în afară de cele legislative, dar acestea aveau loc și până la anunțarea Strategiei de refărma a sistemului justiției. Bunăoară, merg la seminarele de foamare continuă la Institutul Național al Justiției. Asta îmi oferă beneficii, îmi dă posibilitatea de a mă instrui, de a cunoaște legislația altor țări, Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Este o posibilitate de a te perfecționa, după care vei emite hotărâri motivate, întemeiate. Dar în dezbaterile de aici nu am avut ocazia să discutăm cu colegii despre reformă.

Ce urmărește reforma sistemului de justiție? Dacă scopul ei este de a elimina totul ce-i negativ în sistemul judecătoresc, o susțin și sunt de acord cu ea. Totuși, nu văd cum și cine ar putea să curățe de rele acest sistem. Nu-i o salvare a situației adoptarea de legi drastice împotriva judecătorilor. Asemenea legi vor fi folosite de unii pentru a se răfui cu judecătorii onești, care își fac cinstit datoria.

E bine că, în cadrul acestor reforme, se vorbește și despre majorarea salariului judecătorilor, dar cine știe la ce se va ajunge. Salariul judecătorului este unul foarte mic, deși toți știu că viața acestuia este supusă unor riscuri. Noi, familia noastră, ne descurcăm datorită soției, care lucrează în calitate de notar. Notarii au un salariu mai bun decât judecătorii...

TRIBUNA JUDECĂTORULUI

Un lucru vreau să spun: nemărind salariul judecătorilor, suspunem societatea la riscuri mai mari. E ca și cum ai pune intenționat judecătorii în situația în care să fie nevoiți să-și găsească alte surse de supraviețuire, de întreținere a familiei. Eu cred că majorarea salariilor va diminua numărul actelor de corupție în sistemul judecătoresc. Spun va diminua, căci, să fim serioși, corupția a existat și va exista oriunde, chiar și în cele mai civilizate țări. Cel puțin, atunci chiar și cel mai rău judecător va face tot posibilul să lucreze mai bine, să respecte statutul său, ca să nu-și piardă salariul.

Știu că azi prioritatea Alianței pentru Integritate Europeană este reforma în justiție. Dar mă tem că despre asta numai se vorbește și, ca întotdeauna la noi, vom rămâne doar cu vorba. Poate, în capitală se mizează mult pe reforma dată, dar ea nu trebuie transformată într-un proces de lungă durată și-i necesar să atingă toate instanțele.

Eu, de când mă aflu în sistemul judecătoresc, deși reforma încă nu era pornită, numai despre asta se vorbește: trebuie să ne reformăm, trebuie să fim mai buni, trebuie să exminăm cauzele mai corect... Evident, întotdeauna a fost ceva normal să tindem spre mai bine.

Se bate ca în toabă, vorbindu-se despre corupție în sistemul judecătoresc. Dar acei care vorbesc ar trebui să dea și niște cazuri concrete. De ce n-o fac? E spartă gura lumii... Dintre doi participanți în procesul de judecată – reclamantul și pârâtul – unul numaidecât va ieși din instanță indignat. Întotdeauna cineva va considera că judecătorul i-a lezat dreptul. Pasul civilizat ar fi să atace în instanța superioară hotărârea cu care nu este de acord, dar el n-o face, ci strigă în stânga și în dreapta că judecătorii sunt corupți. Probabil, e necesară o campanie de culturalizare a societății la acest capitol.

Consider că, mai ales în ultimul timp, sistemul judecătoresc este ponegriț pe nedreptate. Admit că există unele abateri, ca și în orice alt domeniu din societate, dar, dacă cineva constată un act de corupție, este în drept să-l atace. În cazuri de corupție, dacă pe lângă vorbe ar exista și fapte, am curăți și sistemul judecătoresc de elementele negative, de funcționari corupți. E cunoscut că toți judecătorii sunt supuși unor verificări periodice. La trei ani de zile, fiecare judecător este verificat dacă-i apt să îndeplinească mai departe atribuțiile sale de serviciu. Este o perioadă în care rândurile judecătorilor pot fi curățate de acei care nu corespund cerințelor sistemului de justiție.

Azi, și de la Ministerul Justiției, și de la Curtea Supremă de Justiție se vorbește insistent de schimbă-

rile care au pornit în sistemul judecătoresc. Totul ce se face cred că va fi benefic pentru sistem, în special – în sfera judecătorească. Dar n-ar trebui ca aceste schimbări să fie făcute prin legi care vor clătina inviolabilitatea judecătorului sau care vor permite imixtiuni în înfăptuirea justiției. Imaginați-vă examinarea unui caz contravențional sau penal în care instanța depistează că, la cercetare, au fost comise încălcări de legislație. Se emite o încheiere interlocutorie și polițistul sau ofițerul de urmărire penală, care a condus urmărirea, urmează să fie sancționat. Dar în același timp se poate întâmpla ca acel ofițer de urmărire penală să aibă pică pe judecătorul care a emis o asemenea încheiere și el poate să se răzbune. În cazul în care judecătorul este lipsit de imunitate și el poate fi supus urmării penale fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii, același ofițer de urmărire penală, bunăoară, căruia nu i-a plăcut decizia judecătorului – care a decis că nu a fost corect atunci când a atras o persoană la răspundere contravențională – poate intra liber în biroul acestuia ca să-i însceneze o luare de mită și, astfel, se va răzbuna pe el. Consider că e prematură propunerea de ridicare a imunității judecătorului. Noi putem fi supuși unor riscuri mult mai mari decât un cetățean simplu. Judecătorul nu se va simți sigur pe situația sa.

Vreau, totuși, să spun că la Strășeni, bunăoară, în ultimii ani s-a investit mult pentru a crea instanței judecătorești un aspect de solemnitate. Clădirea a fost renovată, arată bine și interiorul, și exteriorul. Vin la serviciu cu o mare plăcere. Dar mai sunt multe de făcut la ceea ce ține de protecția judecătorului. Avem, bunăoară, poliția judecătorească, dar ea manifestă un rol foarte pasiv. Sau nu-și cunoaște atribuțiile, sau nu le execută în mod corespunzător, căci, în realitate, funcția ei este limitată doar la îndeplinirea încheierilor de aducere silită. În rest – stă la ușă, fără a respecta măcar o evidență: cine intră în incinta judecătoriei, la cine, cu ce ocazie. Dacă cineva ar vrea să intre în clădirea Guvernului sau a Parlamentului, o să fie supus mai multor restricții: să coordoneze din timp o asemenea posibilitate, să prezinte actele polițistului de la intrare, va fi supus unui control etc. Dar în instanța de judecată poate intra oricine și atunci când dorește.

O problemă majoră pentru mine, ca judecător, e volumul mare de lucru – multe dosare și din diferite domenii. Acum, în prima instanță se examinează toate categoriile de dosare: civile, penale, de contencios administrativ, contravenționale... Iar când judecătorul de instrucție este bolnav sau în concediu, trebuie să examinezi și dosarele ce țin de competența acestuia. Reforma actuală, prin introducerea modificărilor legislative recente, prevede că toate instanțele vor avea câte un referent judiciar, care, probabil, îl va elibera pe

judecător de lucrul ethnic, în primul rând. E ceva necesar, deoarece urmează ca toate hotărârile instanței să fie introduse în sistemul de gestionare a dosarelor. Acum, pe lângă activitatea tradițională, judecătorul va trebui să mai lucreze și cu sistemul electronic de gestionare a dosarelor. E un discomfort, căci judecătorul nu reușește să se bucure atunci când a terminat un dosar, căci îndată trebuie să facă același lucru pentru a-l introduce în sistem. Se dublează evidența – și manuală, și electronică.

Discuția care a bulverizat societatea este cea referitoare la ridicarea imunității judecătorului. În genere, în ultimul timp, judecătorii au fost scoși în avansca societății și se dau cu părerea despre ei chiar și acei care nu cunosc nimic din activitatea noastră. Dar eu cred că numai Consiliul Superior al Magistraturii, ca organ de autoadministrare al puterii judecătorești, este în drept să numească în funcție sau să ridice imunitatea judecătorului.

Cu regret, constatăm că societatea noastră nu a învățat încă a se folosi civilizată de democrație. Transparența nu înseamnă că ai dreptul să te bagi în sufletul omului, iar dreptul la opinie – să dai oricui în cap cu maiul cuvântului. Presa a declanșat atacuri nefondate în adresa noastră, dar etica nu-i permite unui judecător să intre în polemică sau să reacționeze în același fel. În cazul dat, avem nevoie de susținerea Consiliului Superior al Magistraturii, de o luare de atitudine din partea Asociației judecătorilor din Republica Moldova.

În genere, azi mă frământă mult ceea ce se face, parcă intenționat, pentru a diminua imaginea sistemului judecătoresc. Lucrul judecătorului este unul foarte greu. Acei care vorbesc că toți judecătorii au urmărit scopul de a ajunge în această funcție pentru a se căpătui cu bani ar trebui să-și muște limba. Le-ași sugera lor să vină și să lucreze măcar o săptămână ca judecător, apoi să se dea cu părerea. Iată, eu lucrez la Strășeni ca judecător timp de vreo 12 ani, dar nu am obținut nici locuință, nici teren pentru a-mi construi o casă. M-am adresat Consiliului orașenesc, dar cererea mea pur și simplu n-a fost luată în seamă...

Vă spun drept că, uneori, chiar și mama mă întreabă de ce lumea vorbește rău despre sistemul nostru. Alteori, unii dintre cunoscuți mi-au reproșat: „Dacă sistemul vostru e corupt, înseamnă că și tu nu ești cu mâinile curate...”. E ca și cum te-ai lupta cu morile de vânt, căci rămâi jignit atunci când ești pogrît pe nedreptate. Eu, bunăoară, aș vrea ca, în cadrul Institutului Național al Justiției, să se convoace niște discuții publice unde am putea vorbi mai multe despre ceea ce se poate de făcut ca, împreună, să refacem imaginea judecătorului.

OPINIE CU PRIVIRE LA CAZUL RELEVAT ÎN DECLARAȚIA DIN 20 IANUARIE 2012

Sergiu Furdui,
doctor în drept,
conferențiar universitar,
vicepreședinte al Colegiului penal
al Curții Supreme de Justiție

Dat fiind că sunt vizat, precum și în scopul unei corecte și complete informări a publicului interesat, doresc să mă exprim asupra cazului dat.

La 23.08.2011, Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova a fost sesizată de P.A., D.I., G.A. și C.T. cu recurs în anulare în interesele condamnaților P.M., D.M., G.I. și C.M., declarat împotriva sentinței „judecătoriei orășenești” din or. Bender din 27 mai 2011 și împotriva încheierii din 19 iulie 2011, emise de „judecătoria supremă a RMN” din Tiraspol.

La 24.10.2011, prin scrisoarea nr. 1g-1370, adresată P.A., D.I., G.A. și C.T., le-a fost remis recursul în anulare declarat. În procesul redactării și dactilografierii scrisorii, s-a strecurat o eroare: în ultima sintagmă fiind scris că recursul se restituie, deoarece se contestă o hotărâre judecătorească a unui alt stat. În mod evident, această motivare contravine Constituției și legislației în vigoare a Republicii Moldova.

La 20.01.2012, urmare a cazului semnalizat, în scopul lichidării erorii comise, din oficiu am anulat integral scrisoarea nr. 1g-1370 din 24.10.2011, fiind înlăturate mențiunile cuprinse; ca remediu, fiind menținut dreptul persoanelor P.M., D.M., G.I. și C.M. și avocaților care le acordă asistență juridică de a sesiza Curtea Supremă de Justiție cu recursul în anulare declarat împotriva sentinței „judecătoriei orășenești” din or. Bender din 27 mai 2011 și încheierii din 19 iulie 2011 emise de „judecătoria supremă a RMN” de la Tiraspol, din așa-zisa republică moldovenească nistreană.

La 21.01.2012, cetățenilor P.A., D.I., G.A. și C.T. le-a fost expediată scrisoarea nr. 1g-1846 din 20.01.2012, prin care le-a fost comunicată anularea integrală a scrisorii nr. 1g-1370 din 24.10.2011, cu mențiunea că P.M., D.M., G.I., C.M. și avocații care le acordă asistență juridică sunt în drept de a sesiza Curtea Supremă de Justiție cu recursul în anulare declarat împotriva sentinței „judecătoriei orășenești” din or. Bender din 27 mai 2011 și încheierii din 19 iulie 2011 emise de „judecătoria supremă a RMN” din Tiraspol.

La 10.02.2012, în Secția Grefă a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a fost înregistrat recursul în anulare declarat de condamnații P.M., D.M., G.I. și C.M. împotriva

APROPO

La 20 ianuarie 2012, pe pagina web a site-ului www.promolex.md a fost plasată Declarația din 20 ianuarie 2012, semnatarii căreia sunt Asociația Promo-LEX, Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii MEMORIA, Asociația juriștilor pentru Drepturile Omului, Asociația Mamelor pentru Drepturile Omului și Ambasada Drepturilor Omului. Prin ea este adus în atenția opiniei publice cazul cu privire la scrisoarea semnată cu nr. 1g-1370 din 24.10.2011, semnată de mine în calitate de vicepreședinte al Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție.

sentinței „judecătoriei orășenești” din or. Bender din 27 mai 2011 și încheierii din 19 iulie 2011 emise de „judecătoria supremă a RMN” de la Tiraspol, din așa-zisa republică moldovenească nistreană.

La 10.04.2012, prin încheiere, completul din 3 judecători a trimis recursul în anulare propriu-zis pentru judecare Colegiului lărgit al Curții Supreme de Justiție, constituit din 5 judecători.

La 10.07.2012, prin decizie, în conformitate cu prevederile art.456 alin.(1), 457 CPP, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție decide: „ Admite recursul în anulare declarat de P.M., D.M., G.I. și C.M, casează sentința Judecătoriei orășenești Bender din 28 mai 2011 și decizia Judecătoriei Supreme pronunțate în numele autoprocamatei republici moldovenești nistrene din 19 iulie 2011, ca hotărâri adoptate de organe judiciare neconstituționale. Copia materialelor se expediază Procuraturii Generale a Republicii Moldova pentru a întreprinde în cauză toate măsurile prevăzute de legislația Republicii Moldova. Decizia este irevocabilă” (dosarul nr.1re-130/12).

Acceptând critica întemeiată și constructivă sub aspectul de drept relevant, apreciez importanța și utilitatea soluționării cazului menționat, în limitele prevăzute de lege.

Pornind de la ideea că, în cazul dat, esențial și important este depistarea și corectarea cât mai rapidă și mai eficientă, din punct de vedere juridic, a erorii strecurate în conținutul scrisorii, în momentul semnalizării am realizat imediat existența ei și, apreciind-o ca evidentă, în aceeași zi am anulat integral documentul de corespondență, expedind informația respectivă persoanelor care au declarat recursul în anulare.

În acest context, îmi exprim ferma convingere că acest caz - cu privire la eroarea vădită, strecurată în scrisoarea nr. 1g-1370 din 24.10.2011 - era posibil de soluționat la prima semnalizare directă, pe cale amiabilă. Urma ca, prealabil, în adresa Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție să fie făcută o sesizare, chiar și verbală, cu privire la deficiențele reținute la lecturarea scrisorii respective.

Scrisoarea dată, prin prisma art. 341 Cod de procedură penală, nu echivalează cu o hotărâre judecătorească și, deci, nu produce efectele juridice a actului de justiție. Prin natura sa juridică, ea nu creează impedimente legale de a sesiza din nou instanța cu recurs în anulare, totodată nu implică o interpretare judiciară sau o aplicare motivată a normei de drept.

În cazul în care n-am fost informat cu privire la acest recurs în anulare, presat de volumul de lucru extrem de mare din cauza sarcinii competenționale revenite la acel timp, n-am observat eroarea propriu-zisă și, având încredere în experiența și profesionalismul angajatului, care, conform atribuțiilor funcționale, are obligația să analizeze cererile de recurs și să soluționeze petițiile care au tangențe cu cauzele penale, dând prioritate principiului operativității, pentru a nu fi tergiversată circulația documentelor de corespondență, am semnat scrisoarea menționată, aflată într-un set cu 87 de documente supuse procedurii respective.

Prin urmare, cu certitudine se constată un caz strict juridic, în care s-a comis o eroare evidentă, ce nu provoacă dubii, neintenționată și fără culpă gravă, caracteristice activității umane.

Trebuie să recunosc faptul că acest caz, prin modul cum a fost conceput, elucidat și tratat, m-a luat printr-o totală surprindere și am fost marcat profund. În realitate, în mare parte, era vorba de un atac la persoană și nu de o activitate juridică civilizată, bazată pe o abordare profesionistă întru rezolvarea corectă a problemei de drept sesizate.

Deși este unul, cu adevărat nefericit, cazul dat face parte, totuși, din experiența profesională (sper să fie ultimul de acest gen), iată de ce am decis să public această opinie, conștientizând oportunitatea de a permite să fie apreciată importanța și valoarea, responsabilitățile și dificultățile funcției de judecător – funcție nobilă ca virtutea și, dar nelipsită, totodată, de riscul blamării.

Se evidențiază că declarația respectivă nu cuprinde condițiile oficiale în care a fost adoptată, datele cu privire la persoanele competente care reprezintă organizațiile indicate, lipsesc semnăturile acestora.

Dincolo de motivațiile reale cu privire la aspectul juridic al cazului dat, se întrevăd alte aspecte, improprii activității de rezolvare a unor probleme de drept prin prisma relațiilor de cooperare dintre instanța judecătorească și organizația non-guvernamentală.

În cazul în care scrisoarea s-a reținut circa 85 de zile, instanța nefiind sesizată despre eroarea evidentă observată în cuprinsul cu propunerea de a o corecta, cum ar fi fost binevenit din punct de vedere al oportunității procedurale, precum și în cazul în care autorul declarației, asumându-și, cu nonșalanță, rolul de interpret al acestei scrisori de informare, a preferat emotiv utilizarea limbajului re-activ în locul celui pro-activ, cum ar fi fost normal din punct de vedere al eticii profesionale, evident că sunt surprins neplăcut de excesele excentrice adresate și, respectiv, de unele concluzii formate eronat. O minimă atitudine profesională și deontologică ar fi impus să se pună la balanța concluziilor mai multe elemente de drept raportate la circumstanțele obiective ale cazului, în locul expresiilor emotive și agresive.

Este inadmisibil ca, pentru a crea o imagine de căutare a soluției la rezolvarea unei probleme de drept, să se opteze cu măsuri populiste, de formă, fără fond, dându-se prioritate intențiilor de a urmări propriul interes, cu distorsionarea

realității, încurajarea acțiunilor de intimidare și defăimare a persoanei etc.

Percepția subiectivă și tendențioasă, combinată cu principiul potrivit căruia scopul urmărit scuză mijloacele aplicate, reprezintă o amenințare serioasă la funcționarea sistemului democratic de cooperare juridică între instanța judecătorească și organizația non-guvernamentală. Aplicarea unor procedee inadecvate pentru soluționarea cazului juridic, prin evitarea comunicării și conlucrării instituționale în baza prevederilor legale, precum și exploatarea unui subiect sensibil, care nu este de competența judecătorului, creează, în mod artificial, relații tensionate în societate, astfel fiind promovate practici ilegale și prejudiciabile care afectează neîntemeiat Justiția.

Judecătorul, prin definiție, este o parte a rezolvării problematice procesuale, dar nu o parte a problematicilor conflictuale, după cum s-a încercat să se impună opiniei publice. El are o agendă încărcată de activități, pe lângă cea de judecare a cauzei, vin altele: organizatorico-administrativă, practico-științifică, didactico-profesorală, obștească etc. Tot el, judecătorul, este, mai întâi de toate, om, cu prejudecăți individuale și, pe lângă un angajament specific față de munca prestată, deseori este angajat în preocupări de ordin social, familial, personal, legate de starea sănătății etc. Iată de ce pare firesc, deși de nedorit, că, în anumite cazuri, se comit inexactități, erori, omisiuni... Nu întâmplător legiuitorul a prevăzut remedierea lor. Prevederile stipulate în capitolul IV, titlul VIII, Partea Generală din Codul de procedură penală reglementează cazurile privind modificările în actele procedurale, corectarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite. În această ordine de idei, pledând pentru o colaborare între părțile implicate în procesul de soluționare a problemei de drept în baza prevederilor legale, este important să fie puse în valoare, cu forțe comune, calitățile profesional-umane și capacitățile funcțional-competenționale, bazate pe o cultură de drept autentică și pe o instruire juridică temeinică.

Ne place să declarăm că, conform Constituției, Republica Moldova este un stat de drept și că apartenența la Consiliul Europei o legitimează ca pe un stat în care sunt garantate drepturile și libertățile consfințite în Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Dacă-i așa, e necesar de lăsat metodele și prejudecățile învechite, depășite de timpul prezent, timp străbătut de reformele democratice, astfel încât cooperarea inter-instituțională privind soluționarea unei probleme de drept să se bazeze pe o colaborare deschisă, pragmatică, eficientă și fundamentată pe bună-credință, cu respectarea principiilor statului de drept.

Luând o atitudine binevoitoare vis-a-vis de criticile obiective și constructive adresate, regret acest caz nefericit și apreciez eforturile depuse sincer la soluționarea lui. Cazul dat, consider eu, nu trebuie să constituie un obiect de dispută exagerată despre asumarea unor merite sau atribuirea unor eșecuri, deoarece activitatea în domeniul protecției drepturilor omului în Republica Moldova nu se reduce doar la aceasta.

Manifestând un spirit de echilibru, pentru a trece cu demnitate de ceea ce numim cumpănă în activitatea profesională, îmi exprim sentimentele de considerațiune față de oamenii de bună credință care au interpretat corect și au tratat obiectiv cazul dat, față de acei care au manifestat susținere morală într-un moment dificil din cariera profesională. Pe viitor, voi căuta să demonstrez că merit încrederea acordată prin lege.

UNIFORMIZAREA PRACTICII JUDICIARE

NECONSTITUȚIONALITATEA ȘI NECONVENȚIONALITATEA
MODIFICĂRILOR ADUSE STATUTULUI JUDECĂTORILOR
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Mihai Poalelungi,
Președintele
Curții Supreme de Justiție

Prin Legea nr. 153/2012¹, prin care au fost modificate alin. (4) și (5) ale art. 19 din Legea nr.544-XIII/1995 cu privire la statutul judecătorului², principiul constituțional al independenței judecătorilor este alterat iremediabil, sub aspectul înlăturării unei garanții a acestuia, respectiv imunitatea de care se bucurau aceștia sub imperiul vechii legi.

Prin schimbările intervenite, judecătorii ar fi privați de un drept fundamental, rămânând fără suportul Consiliului Superior al Magistraturii, în cazul săvârșirii unor categorii de infracțiuni. Astfel, de la intrarea în vigoare a modificărilor legislative menționate, nu mai este necesar acordul Consiliului Superior al Magistraturii la pornirea urmăririi penale în privința magistraților pe semnele infracțiunilor prevăzute de articolele 324 și 326 ale Codului penal al Republicii Moldova, precum și pentru reținerea, aducerea silită, arestarea sau percheziționarea judecătorilor în legătură cu aceleași infracțiuni. La fel, a fost abrogată prevederea legală, potrivit căreia, judecătorul reținut, în cazul în care este bănuit că a săvârșit o contravenție administrativă, urmează a fi eliberat imediat după identificare.

Aceste modificări legislative, aparent bine intenționate, pot avea ca efect slăbirea sistemului judiciar din Republica Moldova, prin afectarea independenței justiției și, indirect, ar goli de conținut eșafodajul statutului de drept.

Potrivit alin.(1) al art. 116 din Constituția Republicii Moldova *“Judecătorii instanțelor judecătorești sunt **independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii.**”* Un sistem judiciar cu adevărat independent în raport cu celelalte puteri, respectiv legislativă și executivă, este piatra de temelie a unui stat de drept, consfințit în Constituție în alin. (3) al art. 1. În lipsa unei justiții independente, eficiente și democratice, statul de drept ar deveni o construcție teoretică și iluzorie, venind în contradicție cu Constituția și cu principiile Curții Europene a Drepturilor Omului. În condițiile RM statul de drept este încă departe de a fi o realitate, acesta trebuind să fie rezultatul efortului comun al celor trei puteri.

Dacă în democrațiile avansate din Uniunea Europeană, cele trei puteri sunt consolidate pe deplin, noțiunea de „separație” fiind tradusă și în realitate, nu același lucru se întâmplă în statele din fostul bloc socialist, în speță din fosta URSS. În aceste state, în condițiile unor realități economice încă precare și a deficiențelor de înțelegere și funcționare corectă a mecanismelor democrației, influența politicului asupra justiției reprezintă un adevăr crunt. Drept consecință, de multe ori principiul separației puterilor, mai ales în cazul celei judecătorești de celelalte două, rămâne doar un deziderat. Tocmai de aceea, **independența judecătorilor trebuie consolidată**, orice încercare de modificare a statutului acestora impunând o analiză profundă și amplă a tuturor condițiilor și a posibilelor efecte, pornind de la realitățile din fiecare stat în parte. Este de necontestat faptul că orice reformă în societate, în special cele care vizează lupta împotriva corupției, ar trebui să înceapă cu sistemul judiciar, prin intermediul căruia urmează a se impune principiul legalității peste tot, inclusiv în funcționarea puterilor legislative și executive. În aceste condiții, se impune *a fortiori* consolidarea independenței sistemului judiciar, inclusiv prin intermediul imunității depline a judecătorilor.

Prin eliminarea imunității judecătorilor, însoțită de o amplă dezbatere publică asupra acestor modificări legislative, se creează prezumția că toți membrii sistemului judiciar sunt corupți. De asemenea, s-a indus opinia că imunitatea acordată judecătorilor constituie un privilegiu și un paravan pentru acte nedemne de profesia de judecător. Or, imunitatea este justificată în mod obiectiv, ea constituind o garanție a independenței acestora în cazul unor posibile presiuni și abuzuri. În plus, lupta cu judecătorii corupți, a caror vinovăție va trebui stabilită în urma unui proces echitabil, nu trebuie făcută prin știrbirea imaginii întregului sistem judiciar și vulnerabilizarea independenței justiției. Majoritatea judecătorilor sunt oameni onești, care își fac datoria onorabil. *“Curățarea stupului”* nu trebuie să echivaleze cu nimicirea acestuia. Cea mai bună soluție pentru curățarea sistemului este reevaluarea tuturor judecătorilor (eng. *“wetting process”*) și investirea cu dreptul de a judeca doar a celor care întrunesc toate criteriile: competență, integritate morală și profesională.

Potrivit art. 6 din Constituția Republicii Moldova, puterea legislativă, cea executivă și cea judecătorească sunt **separate și colaborează** în exercitarea prerogativelor ce le revin. Siguranța cetățenilor este definită de acest principiu inerent oricărei democrații. Modificările suferite de alin. (4) și (5) ale art. 19 din Legea nr.544-XIII/1995 ar putea fi lesne interpretate ca o **imixtiune a puterii legislative**

în procesul de realizare a justiției. Deși Secțiunea a 3-a – Procuratura – este situată, în context constituțional, sub arcul Capitolului IX – Autoritatea judecătorească –, procurorii nu fac parte din puterea judecătorească. Sunt suficiente, în argumentarea noastră, dispozițiile art. 125 din Constituție care prevăd că Procurorul General al Republicii Moldova este numit în funcție **de către Parlament**, la propunerea Președintelui acestuia și că procurorii ierarhic inferiori îi sunt subordonați. *De lege lata*, indiferent de teoriile vehiculate, procurorii nu sunt deloc independenți față de puterea legislativă (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza *Dumitru Popescu c. României* din fața CEDO), aceștia fiind asociați puterii executive.

Reper fundamental al democrației, principiul separației puterilor în stat nu trebuie analizat ignorând realitatea. Nu în zadar legiuitorul constituțional a prevăzut în art. 6 și termenul de „colaborare”. Colaborarea puterilor însă nu dă frâu liber încălcărilor raporturilor constituționale dintre acestea. Procurorii, care poartă anathema agenților executivului, nu trebuie să aibă la îndemână instrumente cu care să intervină în procesul de realizare a justiției, contrar Constituției, dar și tuturor recomandărilor și tratatelor internaționale. Cu regret, recente modificări ale statutului judecătorilor au semnificația unei involuții și nu cea a unei evoluții, cum era de așteptat. Să nu uităm că în fosta URSS procuratura constituia principala armă a politicului. Binevenită ar fi fost o reformă a sistemului organelor procuraturii, iar astfel, „primenirea” nu s-ar fi lovit de oprobriul public. Mai mult decât atât, combaterea corupției este sarcina de bază a organelor de procuratură și poliție, în virtutea atribuției acestora de a constata la timp și în mod complet faptele de corupție. Instancele de judecată nu sunt organe de luptă cu corupția și criminalitatea. Ele au rolul de a afla adevărul și de a realiza un rol educativ al judecății precum și, prin impunerea pedepselor adecvate, un rol preventiv și sancționator în lupta cu criminalitatea, inclusiv cu corupția. Din păcate, sistemul procuraturii în RM a rămas așa cum a fost, acesta nefiind ocolit de morbul corupției. În aceste condiții, a permite procurorilor să decidă soarta judecătorilor, fără niciun control prealabil și sub oblăduirea politicului reprezintă un adevărat atentat la independența judecătorilor.

Prin modificările alin. (4) și (5) ale art. 19 din Legea nr.544-XIII/1995, a fost perturbat un echilibru constituțional. Numirea judecătorilor în funcție se face, potrivit art. 116 alin. (2) din Constituție, de către Președintele Republicii, **la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii**. Începerea urmăririi penale a judecătorilor avea loc numai cu acordul aceluiași Consiliu. Precum am văzut, acordul Consiliului nu mai este necesar în anumite cazuri. Din economia dispozițiilor constituționale aferente situației noastre, reiese că principiul simetriei, reflectat prin intervenția Consiliului Superior al Magistraturii, trebuie să fie incident în toate etapele existențiale ale funcției de judecător. Chiar dacă art. 116 alin. (6) lasă în seama legiuitorului organic stabilirea sancțiunilor pentru judecători, legea organică nu trebuie să contravină spiritului și principiilor constituționale, în sens contrar ea încălcând supremația legii fundamentale (*Lex inferior non derogat lex superiori*).

Schimbările intervenite în statutul judecătorilor contravin alin. (1) al art. 116 din Constituție, prin raportare la independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor din Republica Moldova, valori la care face referire jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Art. 8 din Constituție consacră principiul *Pacta sunt servanda*, autoritățile statale fiind obligate să respecte tratatele la care Republica Moldova este parte. Alcătuiind un “bloc de convenționalitate” împreună cu Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – în cazul dat aceea privind art. 5§3 și art. 6 ale Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale – subliniază cerința independenței judecătorilor față de celelalte puteri ale statului (*Schiesser c. Elveției*), evidențiază faptul că într-o societate democratică instanțele judecătorești nu trebuie să fie supuse presiunii politice (*Guja c. Moldovei*), precum și imperativul protecției judecătorilor, în contextul libertății de expresie (*Saygılı și alții c. Turciei*). De altfel, modificările legislative avute în vedere nu fac altceva decât să scadă din „încrederea pe care tribunalele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire justițiabilului” (*Remli c. Franței*), pentru că independența judecătorilor nu este doar o condiție pentru o funcționare impecabilă a justiției, ci și una pentru deplina libertate a individului, pentru protecția lui în fața puterii statale. Accentuăm așadar obligația pozitivă a Republicii Moldova de a legifera respectând valorile consacrate de Convenție și de jurisprudența Curții de la Strasbourg. Astfel cum s-a statuat în jurisprudența Curților Constituționale din Europa, dispozițiile constituționale potrivit cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii nu au caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are obligația de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor fără de care nu se poate asigura, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept.

Prioritatea guvernării este, fără niciun dubiu, aderarea la Uniunea Europeană. Din moment ce un stat își propune realizarea acestui obiectiv, trebuie să întrunească anumite condiții. Personal, consider că stabilitatea instituțiilor, supremația legii și respectarea drepturilor omului sunt condiții indispensabile pentru realizarea unui stat european.

Îmi exprim convingerea că, în contextul argumentelor sesizării de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr. 153/2012 privind modificarea alin. (4) și (5) ale art. 19 din Legea nr.544-XIII/1995 cu privire la statutul judecătorului, judecătorii constituționali nu vor întâmpina dificultăți în a restabili traseul democratic pe care autoritățile Republicii Moldova s-au obligat să-l consolideze față de cetățeni.

Calea spre Uniunea Europeană nu admite abateri.

¹ Publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 185 din 31.08.2012.

² Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.117-119/946 din 15.08.2002.

DOCTRINA

RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A EXECUTORILOR JUDECĂTOREȘTI ÎN REPUBLICA MOLDOVA – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Elena Belei,
Doctor, conferențiar,
Facultatea de drept,
Universitatea de Stat din Moldova

Funcționalitatea sistemului de executare silită a hotărârilor cu caracter civil în Republica Moldova este marcată de frecvente modificări ale cadrului normativ, inclusiv referitoare la răspunderea disciplinară a executorilor. Scopul prezentului articol este de a analiza cum și în ce măsură contribuie răspunderea disciplinară a executorilor la realizarea drepturilor creditorilor.

În acest context, ne propunem să analizăm cele mai problematice aspecte ale răspunderii disciplinare a executorilor judecătorești din Republica Moldova. În special, prezintă interes delimitarea conceptului de abateri disciplinară, care se poate solda cu aplicarea unei sancțiuni de către Colegiul disciplinar pentru încălcarea care duce la anularea actului de executare de către instanța de judecată, ca urmare a contestării.

Pornind de la serioasele intenții de reformare a justiției pe care și le-a propus guvernarea din Republica Moldova, sperăm că, în lumina îmbunătățirilor în materie de procedură civilă, se vor regăsi și propunerile de lege ferenda, referitoare la răspunderea disciplinară a executorilor.

Pornind indiscutabil de la faptul că răspunderea disciplinară este specifică relațiilor clasice de muncă, iar executorul judecătoresc nu este salariat¹, apar serioase dubii atunci când vine vorba dacă poate sau nu un executor judecătoresc să fie constrâns, în sens disciplinar, să-și onoreze obligațiile funcționale și cât de eficientă este această formă a răspunderii juridice. Mai mult decât atât, independența executorilor judecătorești consacrată legal îi oferă acestuia o anumită imunitate.² Cu toate acestea, atribuirea executorilor judecătorești a statutului de executori privați nu înseamnă existența unei libertăți absolute în acțiunile pe care aceștia urmează să le întreprindă în exercițiul funcției. Pornind de la normele europene în materie de executare silită, profesiei de executor judecătoresc îi

The functionality of the enforcement of civil judgments in the Republic of Moldova is characterized by frequent changes in the regulatory framework, including those related to the disciplinary liability of the bailiffs. The purpose of this communication is to analyze how and to what extent the disciplinary liability of the bailiffs contribute to realization of creditors' rights.

In this context, the intention is to analyze the problematic aspects of the disciplinary liability of the bailiffs of the Republic of Moldova. Of particular interest is the circumscription of the concept of misconduct which can result in a sanction applied by the Disciplinary Collegium; breach that eventually leads to cancellation of the enforcement act by the court following a request of annulment.

As we face Government's serious intention to reform the justice sector, we hope that within the improvements in civil procedure will be found the proposals on lege ferenda related to the disciplinary liability of the bailiffs.

sunt caracteristice exigențe sporite în materie de responsabilitate pentru propriile acte, precum și supunerea la un regim disciplinar riguros.

Răspunderea disciplinară a executorilor implică următoarele aspecte:

- Autoritatea competentă să aplice sancțiuni disciplinare executorilor judecătorești;
- Subiecții sesizării;
- Faptele care pot fi incriminate ca abateri disciplinare;
- Sancțiunile disciplinare
- Procedura aplicării sancțiunilor disciplinare și modul de contestare a acestora.

Autoritatea competentă să aplice sancțiuni disciplinare executorilor judecătorești

Autoritatea competentă să examineze și să soluționeze cauzele disciplinare în privința executorilor privați este Colegiul disciplinar de pe lângă Ministerul Justiției. În acest sens, contează mai mult componența colegiului disciplinar³ decât faptul că el acționează pe lângă o autoritate de stat.⁴

Subiecții sesizării sunt:

Ministrul Justiției, Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești (în continuare UNEJ), părțile în procedura de executare. Procedura disciplinară poate fi pornită „și la solicitarea unor alte persoane”.⁵ Această sintagmă, destul de ambiguă, creează suficiente confuzii de înțelegere și dificultăți de aplicare. Credem că legiuitorul moldav ar fi trebuit să fie mai explicit, fără a lăsa teren de interpretări extensive, care pot mărgini cu abuzurile. Pentru a aplica această normă juridică în spiritul legii, astfel încât ea să corespundă scopului reglementării și să fie și eficientă, considerăm că aceste „unele alte persoane” pot fi subiecții de drept, care, nefiind părți ale procedurii de executare, sunt afectate în drepturi de către acțiunile executorului judecătorec (de exemplu, o altă persoană care consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate). **Adică, pentru sesizarea Colegiului disciplinar de către alt subiect decât creditorul sau debitorul trebuie justificat un interes legitim propriu.**

Părțile procedurii de executare pot sesiza Colegiul disciplinar nemijlocit sau prin reprezentant. Deși există neconcordanțe între prevederile Codului de Executare al RM⁶ și ale Codului de Procedură Civilă⁷ referitor la reprezentarea în procedura de executare forțată și cea civilă⁸, în fața Colegiului disciplinar, „în cadrul ședințelor colegiului, executorul judecătorec și solicitantul inițierii procedurii disciplinare pot fi asistați de avocat”. Atenționăm că această normă poate crea impedimente de reprezentare a persoanelor juridice ca solicitanți ai procedurii disciplinare, or, reprezentarea acestora în instanțe de judecată poate fi exercitată nu doar de către *avocați*, ci și de „angajați împuterniciți ai persoanei juridice”.⁹ *Stricto sensu*, Colegiul disciplinar al executorilor este organ jurisdicțional și nu instanță de judecată. Cu toate acestea, **opinăm pentru reprezentarea persoanelor juridice ca subiecți de sesizare a Colegiului disciplinar al executorilor atât de către angajați împuterniciți în modul corespunzător, cât și de către avocați.**

Faptele care pot fi incriminate ca abateri disciplinare

Cu referire la abaterile disciplinare ale executorilor judecătorești semnalăm, în primul rând, incertitudinea creată de către legiuitor referitoare la enumerarea limitativă sau nelimitativă a acestora. Art. 21 al Legii RM nr.113 prevede că „Executorul judecătorec va fi tras la răspundere disciplinară pentru acțiuni sau omisiuni care contravin dispozițiilor stabilite de lege, *cum ar fi:*” (marcat de autor). Urmează enumerarea a 10 abateri discipli-

nare care pot fi incriminate executorilor de către subiecții de sesizare ai Colegiului disciplinar. În mod logic, apare întrebarea: dacă alte fapte decât cele enumerate pot fi temei de atragere a executorului la răspundere disciplinară? Anticipând contraargumentul că doar sancțiunile nu se supun interpretării extensive, ținem să menționăm că și faptele care determină răspunderea, inclusiv disciplinară, inclusiv a executorilor nu pot fi inventate, improvizate sau extinse. **Încadrarea faptei în norma legală existentă în momentul aplicării sancțiunii este unica soluție just formulată.** Adică, sintagma „*cum ar fi*” nicidecum nu trebuie să sugereze că și alte fapte, decât cele prevăzute de art. 21 alin.2 al Legii, pot fi temei al răspunderii disciplinare a executorilor.

Două din cele 10 abateri disciplinare (lit. c) și f, art.21, alin.2 Legea RM nr.113) se referă la etica profesională a executorilor¹⁰, alte 6 fapte (lit. a), b), d), e), h), g) art.21, alin.2 din Legea RM nr.113) sunt abateri disciplinare clasice, calificarea cărora diferă doar prin forma de vinovăție.¹¹ De exemplu, pentru nerespectarea secretului profesional, încălcarea incompatibilităților stabilite la art.5 al Legii RM nr.113, tergiversarea sistematică și neglijența în efectuarea lucrărilor legate de procedura de executare sau nerespectarea hotărârilor organelor profesionale ale executorilor judecătorești nu contează, dacă executorul a admis aceste abateri cu intenție sau din imprudență, pe când, pentru a sancționa refuzul de a efectua acte de executare, trebuie probată nu doar intenția executorului, ci și consecința inacțiunii sale - încălcarea drepturilor părților în cadrul procedurii de executare. Evident, sarcina probației revine subiectului de sesizare a Colegiului disciplinar.

Potrivit Codului de executare al Republicii Moldova¹², în instanța de judecată poate fi contestat refuzul executorului de a săvârși anumite acte, adică aceeași faptă care poate fi incriminată și disciplinar unui executor. În aparență, această suprapunere legală ar putea crea teren pentru discuții. Nu credem că legiuitorul a greșit atunci când a permis instanțelor de judecată să oblige executorul judecătorec să întreprindă acte de executare forțată, altfel nu ne putem închipui cum să-și apere creditorul drepturile sale, iar executarea să fie efectivă. Pe de altă parte, executorul forțat să întreprindă acte de executare, mai poate fi sancționat disciplinar pentru inacțiunile sale. În acest sens, termenele diferite, aplicabile celor două proceduri, permit compatibilizarea acestora¹³ sau chiar atragerea la răspundere disciplinară după ce a rămas definitivă hotărârea judecătorească în materie de contestare a inacțiunilor executorului.¹⁴

Două din aceste abateri disciplinare – lit. d) și e) art.21, alin.2 al Legii RM nr.113 - pot avea ca tangențe răspunderea materială în regres a executorului care s-a făcut vinovat de încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. În sensul dat, Legea RM nr. 87 din 21.04.2011¹⁵ nu exclude răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești pentru aceste abateri în paralel cu răspunderea materială, ba chiar se impune precizarea cu referire la termenul aplicării sancțiunii disciplinare - în termen de un an de la data devenirii definitive a hotărârii instanței judecătorești naționale sau internaționale, în cazul în care, dintr-o hotărâre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale, rezultă săvârșirea unei abateri disciplinare.

Câteva abateri disciplinare prevăzute de lege prezintă interes atât din punct de vedere a justificării reglementării, cât și a problematicii aplicării. La 15.01.2012 lista abaterilor disciplinare ale executorilor judecătorești a fost completată cu lit. „b¹) *încălcarea gravă a legislației*”. Această abatere necesită o abordare foarte atentă, în special a calificativului „gravă”. Legiuitorul moldav nu oferă anumiți indici, după care ar trebui să ne conducem atunci când calificăm o încălcare ca fiind gravă sau mai puțin gravă. Suntem de părerea că încălcarea gravă a legislației poate fi sancționată inclusiv disciplinar, dacă ne referim cu precădere la consecințele încălcării, exprimate în prejudicii cauzate subiecților implicați ca părți în procedura de executare, precum și altor persoane sau la pericolul iminent de prejudiciere a acestora. Adică, pentru o mai bună înțelegere a textului legii și o aplicare mai justă a acestuia, se impune o completare legislativă în cazul art.21, alin.2, lit. b¹) al Legii RM nr.113, după cum urmează:

b¹) încălcarea gravă a legislației, care a prejudiciat sau a creat un pericol iminent de prejudiciere a părților în procedura de executare sau a altor subiecți de drept.

În privința abaterii disciplinare prevăzută la lit. i), art.21, alin.2 al Legii RM nr.113, credem importante următoarele precizări:

- Principalii subiecți de sesizare sunt MJ sau UNEJ. Este greu de închipuit ca una din părțile procedurii de executare, care, preocupată fiind doar de propriul său interes, să poată analiza și justifica activitatea unui executor judecătoresc de-a lungul unei perioade mai mari de timp.
- Este vorba nu de o singură abatere disciplinară, ci de o totalitate de fapte, constatarea cărora se face de către instanța de judecată, prin anulările irevocabile a executărilor silite sau actelor de executare;

- De aceea, este necesar un raport argumentat prezentat Colegiului disciplinar de către subiectul sesizării, care să conțină date precise referitoare la hotărârile judecătorești irevocabile de anulare a unor executări silite sau a unor acte de executare în proporția prevăzută de lege.¹⁶
- Indicii prezentați Colegiului disciplinar conform lit.i) art.21, alin.2 al Legii RM nr. 113 pot fi un temei de constatare a incapacității profesionale a executorului judecătoresc, fapt care se poate solda fie cu suspendarea activității, fie cu retragerea licenței de activitate.
- Se impune rigoarea instrumentării într-un an calendaristic a executărilor silite sau a actelor de executare, care, anulate fiind ulterior, formează proporția necesară.
- Credem destul de dificilă aplicarea acestei norme, deoarece anulările judecătorești irevocabile presupun cauze civile, examinarea și soluționarea cărora, de regulă, durează. Iar legea prevede termene de aplicare a sancțiunilor disciplinare pentru abateri singulare. În cazul în care, de exemplu, avem de a face cu 10% de anulări irevocabile ale executărilor silite instrumentate într-un an calendaristic este absolut neclar de când sunt calculate termenele de 6 luni și un an?¹⁷. Care este abaterea disciplinară ce trebuie constatată de către Colegiu? Și nici propoziția a doua din alin.5, art. 24 al Legii RM nr.113 nu este aplicabilă speței, or, anularea executării nu poate fi întotdeauna identificată cu constatarea unei abateri disciplinare. Iar momentul rămânerii definitive și irevocabile a hotărârilor judecătorești diferă în legislația procesuală a RM.
- Suntem de părerea că, pentru a face viabilă lit. i), alin.2, art.21 a Legii RM nr.113, Colegiul disciplinar trebuie să instituie o practică uniformă, în special referitoare la corectitudinea calculării termenelor aplicării sancțiunii disciplinare. Punctul de reper pentru calcularea a 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare și a unui an de la data comiterii ei ar putea să-l formeze data când a rămas irevocabilă ultima hotărâre judecătorească de anulare a executării silite sau a actului de executare. Evident că în acest caz s-ar putea întâmpla ca să treacă destul de mult timp de la perioada de estimare a activității executorului și data când, în baza acestui temei, Colegiului să i se ceară constatarea incapacității profesionale a acestuia. Iată de ce optăm **pentru dreptul, și nu obligația** Colegiului disciplinar de a propune ministrului justiției suspendarea sau retragerea licenței în baza lit. i), alin.2, art.21 al Legii RM nr.113.

Întrucât sancțiunile disciplinare prevăzute de lege care pot fi aplicate executorilor judecătorești în funcție de gravitatea abaterii nu necesită o analiză aprofundată, considerăm necesar a puncta câteva aspecte importante referitoare la procedura aplicării sancțiunilor disciplinare și modul de contestare a acestora.

În primul rând, doar trei din cele cinci sancțiuni disciplinare prevăzute de lege¹⁸ sunt aplicate de către Colegiul disciplinar. Altele două - suspendarea activității și retragerea licenței de activitate - se pot dispune doar de către ministrul justiției, în baza deciziei Colegiului disciplinar. În consecință, obiectele contestării sunt diferite: într-un caz - decizia Colegiului disciplinar, în alt caz - ordinul ministrului justiției.

În al doilea rând, suspendarea activității executorului judecătoresc pentru încălcarea gravă a legislației poate fi dispusă din oficiu de către ministrul justiției înaintea examinării și soluționării cauzei disciplinare de către Colegiul disciplinar.¹⁹

În al treilea rând, actele de aplicare a sancțiunilor disciplinare pot fi contestate de executorii judecătorești în ordinea contenciosului administrativ, procedura prealabilă nefiind necesară doar în două cazuri - atunci când se contestă ordinul ministrului justiției de suspendare a activității și de retragere a licenței.

În concluzie, considerăm că unele prevederi legale referitoare la răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești sunt destul de dure, în raport cu același fel de răspundere aplicată salariaților. Ordonarea și supravegherea activității liber-profesioniștilor impune statul să controleze mai riguros activitatea acestora.

¹ *Executorul judecătoresc este persoană fizică investită de stat cu competența de a îndeplini activități de interes public prevăzute de prezenta lege și de alte legi. În exercitarea atribuțiilor de serviciu, executorul judecătoresc este exponentul puterii de stat. Activitatea executorului judecătoresc nu este activitate de întreprinzător - art.2 al Legii RM nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, publicată la 23.07.2010 în Monitorul Oficial nr.126-128 (în continuare Legea RM nr.113)*

² Art. 6 al Legii RM nr.113.

³ Includerea în componența Colegiului disciplinar și a altor reprezentanți, care nu fac parte din breasla executorilor, va permite analiza obiectivă a abaterilor disciplinare comise de

către aceștia și va exclude interesul corporativ în luarea deciziilor de sancționare a acestora.

⁴ Până în 27.08.2011 colegiul disciplinar activa pe lângă Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești.

⁵ Art.22, alin.(1) al Legii RM nr.113

⁶ Cod Nr. 443 din 24.12.2004 CODUL DE EXECUTARE AL REPUBLICII MOLDOVA, publicat la 05.11.2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220, în continuare CE al RM.

⁷ Cod Nr. 225 din 30.05.2003 CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ AL REPUBLICII MOLDOVA, publicat la 12.06.2003 în Monitorul Oficial Nr. 111-115, în continuare CPC al RM.

⁸ Art. 48-51 CE prevăd destul de explicit că „Nu pot fi reprezentanți în procedura de executare persoanele care nu au capacitate de exercițiu deplină”, adică oricine are capacitate de exercițiu deplină poate reprezenta partea în procedura de executare. Pe când, începând cu 01.01.2012, persoanele fizice în procesele civile pot fi reprezentate doar de către avocați.

⁹ Art.75, alin.2 CPC.

¹⁰ c) *săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei, probității profesionale ori bunelor moravuri;*

f) *încălcarea Codului deontologic.*

¹¹ a) *nerespectarea secretului profesional;* b) *încălcarea incompatibilităților stabilite la art.5;*

d) *tergiversarea sistematică și neglijența în efectuarea lucrărilor legate de procedura de executare;*

e) *refuzul intenționat de a efectua acte de executare, ceea ce a avut drept consecință încălcarea drepturilor părților în cadrul procedurii de executare;*

h) *absența nejustificată de la birou mai mult de două zile lucrătoare consecutive;*

g) *nerespectarea hotărârilor organelor profesionale ale executorilor judecătorești;*

¹² art.162 CE al RM.

¹³ Conform art.162 CE al RM, *actul de executare întocmit de executorul judecătoresc poate fi contestat de participanții la procesul de executare în termen de 15 zile de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte, dacă legea nu prevede altfel. Iar potrivit art. 24, alin.5 al Legii RM nr.113, sancțiunea disciplinară poate fi aplicată cel târziu la 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare și cel târziu la un an de la data comiterii ei.*

¹⁴ Art. 24, alin.5 al Legii RM nr.113.

¹⁵ Legea nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, publicată la 01.07.2011 în Monitorul Oficial nr. 107-109

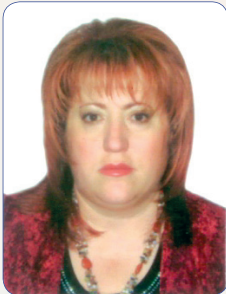
¹⁶ i) *constatarea incapacității profesionale, exprimată și prin anularea irevocabilă de către instanța de judecată a unui număr de executări silite reprezentând 10% din dosarele de executare sau a unor acte de executare, întocmite în cel mult 20% din dosarele de executare, instrumentate într-un an calendaristic.*

¹⁷ Art.24, alin.5 Legea RM nr.113.

¹⁸ Avertismentul, mustrarea și amenda - art.24, alin.4 al Legii RM nr.113

¹⁹ Art. 18, alin.1, lit. c¹) al Legii RM nr.113

LEGISLAȚIA ȘI PRACTICA NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL RESPECTĂRII TERMENULUI REZONABIL. ASPECTE PROCEDURALE: STABILIREA TERMENULUI REZONABIL, SOLUȚIONAREA CAUZELOR ÎN BAZA LEGII NR. 87.

Domnica Manole,
judecător la Curtea de Apel
Chișinău

Legea nr. 87 a fost adoptată la 21 aprilie 2011 și a intrat în vigoare la 1 iulie 2011. Scopul ei este instituirea unui recurs intern efectiv pentru remedierea încălcării termenului rezonabil în procesul de judecare a cauzelor sau în procesul de executare a hotărârilor judecătorești. Aceasta are un caracter novator pentru legislația procesuală a Republicii Moldova:

- atribuie în competența instanțelor de judecată a Curții de Apel Chișinău litigiile privind respectarea termenului rezonabil în procesul de judecare a cauzelor și compensarea prejudiciului cauzat pentru această încălcare – art. 28 al.(1), art.33 al. (1) CPC) recurs compensator;
- prevede dreptul participanților la proces de a depune cereri pe parcursul examinării cauzei în fața instanțelor judecătorești în scopul accelerării procesului, dacă există premise de încălcare a termenului rezonabil (recursul accelerator, art.192 CPC și art.20 CPP);
- atribuie în competența instanțelor de judecată litigiile privind respectarea termenului rezonabil în procesul de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești și compensarea prejudiciului cauzat prin această încălcare (art. 28 CPC);
- modifică și completează criteriile de apreciere a termenului rezonabil, stabilite pentru procedura civilă, penală și de executare (art.192 CPC, art.20 CPP, art.259 CPP, art. 70 CE);
- scutește părțile de plata taxei de stat în principile care apar în legătură cu examinarea cauzelor de instanțele de judecată în termen rezonabil și executarea documentelor executorii în termen rezonabil (art. 85 CPC, art.4 alin.(1) din Legea cu privire la taxa de stat);
- prevede termene speciale de examinare pentru litigiile privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenului rezonabil

În procedura Curții de Apel Chișinău, pe parcursul anului 2011, au fost înregistrate 149 de dosare la categoria respectivă, dintre care au fost examinate 29, respinse – 22, admise – 7, strămutate după competență – 22, scoase de pe rol – 3, restituite – 15, încetate – 4. În primele trei luni ale anului 2012, au fost înregistrate 119 dosare la categoria respectivă, dintre care examinate – 1, respinse – 1, admise – 1, strămutate după competență – 6, scoase de pe rol – 1, restituite – 5.

în procesul de examinare a cauzelor sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești (art. 268 CPC);

- în scopul evitării tergiversării și al accelerării executării hotărârilor judecătorești pe cauze privind compensarea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzelor sau de executare a hotărârilor judecătorești, instituie obligația instanței de judecată – în cazurile în care statul apare în calitate de debitor – de a expedia titlul executoriu din oficiu autorității competente de executarea hotărârii respective (art. 15 alin. (2) lit. e).

Astfel, prevederile Legii nr. 87 instituie un mecanism clar prin care persoanei interesate i se asigură două posibilități: **de a solicita atât urgentarea procedurilor (recursul accelerator), conform art. 192 CPC, cât și de a încasa compensații pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea termenului rezonabil în procesul de examinare a cauzelor (recurs compensator) sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești.**

Până la adoptarea Legii nr. 87, legislația în vigoare nu reglementa expres posibilitatea compensării de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea termenului rezonabil în procesul de examinare a cauzelor sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești. Cauzele, până la adoptarea Legii nr. 87, puteau fi soluționate prin aplicarea directă a prevederilor Convenției Europene pentru Drepturile Omului (art. 6 CEDO), care este prioritară în aplicare. Normele Legii nr. 87 instituie pentru ambele tipuri de litigii doar două grade de jurisdicție – fondul și recursul, modalitate explicabilă prin faptul că executarea hotărârilor judecătorești este apreciată

de CEDO ca o continuare a procesului de examinare, iar finalizarea acestuia reprezintă o prioritate.

Conform art. 1 al. 2 din Legea nr. 87, aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Referitor la respectarea termenului rezonabil în procesul de judecare a cauzelor, problema nu comportă în prezent un caracter sistemic, totuși recențele hotărâri ale Curții Europene în cauzele *Mazepa*, *Cravenco*, *Deservire SRL* etc., în care aceasta a constatat încălcarea art. 6 din Convenție sub aspectul neglijării termenului rezonabil de examinare a cauzelor în instanța de judecată, obligă Republica Moldova la acțiuni atât în vederea executării hotărârilor în privința persoanelor vizate, reclamanți la CEDO (măsuri de ordin individual), cât și în aspect preventiv – adoptarea și implementarea unor legi prin care s-ar urmări scopul evitării, în viitor, a unor condamnări similare (măsuri de ordin general).

Legea nr. 87 impune o responsabilitate sporită a judecătorilor la examinarea cauzelor, obligă statul la perfecționarea legislației, iar soluționarea cauzelor a scos la iveală un șir de deficiențe ale sistemului juridic.

Ceriința Convenției în art. 6 este ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil. Această prevedere trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței și exercitarea căilor de atac.

Vom remarca faptul că Republica Moldova a pierdut mai multe cauze în fața Înaltei Curți pe motiv de încălcare față de reclamanți a termenului rezonabil. Printre aceste hotărâri se numără următoarele cauze:

- Mazepa contra Moldovei – hotărâre din 10.05.2007, definitivă din 10.08.2007 (cererea nr. 1115/02);
- Cravenco contra Moldovei – hotărâre din 15.01.2008, definitivă din 15.04.2008 (cererea nr. 13012/02);
- Boboc contra Moldovei – hotărâre din 04.11.2008, definitivă din 04.02.2009 (cererea nr. 27581/04);
- Cauza Pânzari contra Moldovei – Hotărâre din 04.11.2008 (Cererea nr.27516/04) etc.

În cazul înaintării în instanțele naționale a unor cereri cu privire la încălcarea termenului rezonabil și repararea prejudiciului moral, acțiunea va fi înaintată împotriva statului, reprezentat în instanța de judecată de către Ministerul Finanțelor. Pentru intentarea acțiunii de reparare a prejudiciului cauzat, cererea de chemare în judecată se va depune potrivit regulilor stabilite de legislația procesuală civilă, care va fi exa-

minată de un alt complet de judecată decât cel care a examinat cauza în care se pretinde încălcarea.

Termenul de depunere

Cererea de chemare în judecată în cauzele în care se pretinde încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decurs de **6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale, de scoatere de sub urmărire penală sau a actului judecătoresc de dispoziție.**

Cererea de chemare în judecată în cauzele în care se pretinde încălcarea termenului rezonabil de executare a hotărârii judecătorești poate fi depusă în cursul executării actului judecătoresc definitiv sau în decurs de 6 luni de la încetarea procedurii de executare.

Important este că pe aceste categorii de cauze sarcina probațiunii privind lipsa încălcării termenului rezonabil și lipsa suportării prejudiciului moral îi revine Ministerului Finanțelor, iar reclamantului îi revine sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare, costurile și cheltuielile de judecată.

I. Termenul limită de examinare a cererii de reparare a prejudiciului, conform Legii nr. 87 art. 2 al. 4 (4) este cel mult trei luni de la depunerea acesteia. În sensul dat, consider că, ținând cont de acțiunile procesuale ce urmează a fi întreprinse de instanță în procesul pregătirii cauzei pentru examinare – solicitarea raportului din instanțele unde s-a examinat sau se examinează cauza, referinței de la Ministerul Finanțelor pe baza raportelor -, termenul de trei luni nu este suficient pentru examinarea cauzei. Poate este cazul să se revină la termenul dat, în sensul majorării lui prin modificarea Legii nr. 87. De exemplu, consider binevenită propunerea că Ministerului Finanțelor sau, după caz, Ministerul Justiției, având calitatea procesuală de pârât, ar trebui să aibă o subdiviziune specializată pentru examinarea cauzelor respective. În afară de aceasta, colaboratorii acestei subdiviziuni ar cunoaște mai bine jurisprudența CEDO, ceea ce ar permite analiza corectă a criteriilor de apreciere a termenului rezonabil și argumentarea lor în instanță.

Din practica actuală, termenul de trei luni se încalcă din motivul neprezentării la timp a raportului instanței și a referinței din partea Ministerului Finanțelor, care este suprasolicitat cu cereri din categoria respectivă, iar reprezentanții Ministerului Justiției nu cunosc suficient jurisprudența CEDO în cauzele vizate.

II. Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil

Conform art. 4 al. 2, 3 din Lege, instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau,

după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Finanțelor **un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar**. Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

Din practica examinării cauzelor se constată că rapoartele prezentate de instanță se rezumă la o simplă descriere a acțiunilor instanței în procesul examinării cauzei, fără a se analiza sau a se expune opinia judecătorului referitor la respectarea termenului rezonabil, care este responsabil de încălcarea termenului rezonabil, complexitatea cauzei, conduita părților, motivele care au dus la tergiversarea examinării cauzei, volumul excesiv al cauzelor, fiind prezentate unele date concrete, numărul dosarelor aflate în procedura judecătorului... Se cere o evaluare cu anumite concretizări, pentru a stabili cu certitudine dacă instanța de judecată este sau nu vinovată de încălcarea termenului rezonabil.

Totodată, se tergiversează neîntemeiat, uneori, și prezentarea rapoartelor de către instanțele de judecată. Este cunoscut faptul că instanțele de judecată, mai ales judecătoriile din municipiu și Curtea de Apel Chișinău, au un volum mare de dosare, fapt care influențează asupra calității actului de justiție și asupra termenului rezonabil de examinare. Considerăm că această problemă trebuie scoasă în evidență, urmând a fi făcute unele propuneri de reducere a volumului de lucru al judecătorului.

Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil în cauzele civile, pornind de la prevederile art. 4 din Legea nr. 87 și de la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, ar trebui să conțină date cu privire la:

1. termenul general de examinare a cauzei, care urmează a fi calculat de la data intentării procesului civil până la data devenirii hotărârii irevocabile în cauza civilă sau, dacă dosarul nu este examinat și se află încă pe rol în instanța de judecată, să se indice data ultimei ședințe judiciare;
2. părțile în proces, calitatea lor procesuală;
3. obiectul cererii de chemare în judecată, data depunerii cererii suplimentare de chemare în judecată, cerințele suplimentare, data depunerii cererii de concretizare a cerințelor, data depunerii cererii reconvenționale, dacă a fost depusă, obiectul cererii reconvenționale, în caz de conexare a mai multor cereri – să se indice obiectul

cererilor, data conexării (datele menționate în acest punct sunt necesare, conform jurisprudenței CEDO, pentru evaluarea complexității cauzei, care constituie unul din criteriile de constatare a încălcării termenului rezonabil);

4. numărul și data ședințelor de judecată care au avut loc în procesul examinării cauzei, fiind menționate în mod obligatoriu motivele de amânare a fiecărei ședințe judiciare de către părțile procesului (la acest capitol, pentru a se evita pe viitor încălcarea termenului rezonabil de către instanță, este important ca amânarea ședințelor de judecată, solicitată de părți, să aibă loc în baza cererii părții, fiind indicate motivele amânării și anexate în mod obligatoriu la materialele cauzei;
5. acțiunile procesuale întreprinse de instanța de judecată pe parcursul examinării cauzei, etc.:
 - audierea martorilor, numărul concret de martori, părțile vătămate, dacă este vorba de calcularea termenului rezonabil într-un dosar penal, audierea specialiștilor, a experților;
 - numirea, efectuarea expertizei în cadrul dosarului civil, penal, fiind specificate data numirii expertizei, data remiterii cauzei către Centrul de expertiză, termenul fixat pentru efectuarea expertizei, în cazul nerespectării termenului de efectuare a expertizei – acțiunile procesuale întreprinse de instanța de judecată în vederea urgentării sau respectării termenului de efectuare a expertizei, comunicări, interpelarea suplimentară a unor documente (la capitolul respectiv, considerăm că, în scopul respectării termenului rezonabil, este necesar de menționat că, conform jurisprudenței CEDO, rapoartele de expertiză explică parțial durata procedurilor rezonabile;
 - alte acțiuni procesuale ale instanței de judecată, cum ar fi interpelările din partea instanței în vederea acumulării unor probe la solicitarea părților în dosarul civil, în cazul în care se solicită concursul instanței de judecată.

În cauza Mazepa contra Moldovei, Curtea Europeană a accentuat rolul pasiv al instanței de judecată în procesul de efectuare a expertizei, „...rapoartele de expertiză explică parțial durata procedurilor, ... instanța de judecată nu a întreprins nici o măsură pentru a asigura prezentarea la timp a rapoartelor, ...lipsa de diligență în comportamentul experților, reflectată prin neprezentarea în ședințele de judecată, fără nici o explicație, este vizibilă, precum și omisiunea instanței de a lua măsuri în acest sens...”.

Tot în cauza Mazepa contra Moldovei, Curtea a statuat: „...Este adevărat că obținerea rapoartelor de expertiză, pe care instanța judecătorească națională în mod rezonabil le considera necesare pentru adoptarea hotărârii, este un factor care explică parțial durata procedurilor. Mai mult, efectuarea rapoartelor suplimentare a fost solicitată de către părțile în proces”. Totuși, Curtea consideră că instanțele judecătorești –

care au discreția de a respinge cererile părților cu privire la efectuarea rapoartelor suplimentare pe care la consideră că nu sunt necesare – nu trebuie să permită întârzierea nerezonabil de îndelungată a examinării cauzei. Curtea reamintește că „principala responsabilitate pentru întârzierea datorată opiniilor experților este, în cele din urmă, o poartă statul” (a se vedea *Capuano v. Italy*, hotărâre din 25 iunie 1987, Seria A nr. 119, p. 14, § 32 și *Ciborek v. Poland*, nr. 52037/99, § 55, 4 noiembrie 2003). În acest sens, este, de asemenea, relevant faptul că ambele rapoarte de expertiză, din 2003 și 2004, au fost efectuate de către instituții de stat și că, după cum se pare, instanța de judecată nu a întreprins nici o măsură pentru a asigura prezentarea la timp a rapoartelor. În plus, experții nu s-au prezentat la ședințele de judecată cu vreo explicație. Lipsa de sârguință în comportamentul experților este vizibilă, precum și omisiunea instanței de a lua măsuri în acest sens. De asemenea, este surprinzător faptul că instanța judecătorească a considerat necesar să dispună întocmirea unui alt raport de expertiză, deși concluziile celor trei rapoarte precedente au fost în favoarea reclamantului. Chiar dacă unele rapoarte de expertiză ar fi putut fi invalidate din cauza unor greșeli procedurale, Curtea consideră că repetarea unor astfel de greșeli în cadrul examinării aceleiași cauze relevă existența unor deficiențe serioase în procedura stabilită de stat pentru obținerea rapoartelor de expertiză (a se vedea *mutatis mutandis*, *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003 și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 6 septembrie 2005).

III. Hotărârea instanței de judecată pe cauzele civile privind încasarea prejudiciului moral pentru încălcarea termenului rezonabil

Hotărârea instanței de judecată pe cauzele civile privind încasarea prejudiciului moral pentru încălcarea termenului rezonabil se adoptă conform regulilor art.241 CPC.

În motivarea hotărârii pe cauzele civile privind încasarea prejudiciului moral pentru încălcarea termenului rezonabil se indică:

1) termenul de examinare a cauzei, care urmează a fi calculat de la data intentării procesului civil până la data pronunțării hotărârii sau, în cazul, dacă dosarul nu este finalizat – până la data examinării cererii privind încasarea prejudiciului pentru încălcarea termenului rezonabil.

2) Numărul de ședințe de judecată, motivul amânării procesului și durata amânărilor. Trebuie să fie analizate probele, dacă sunt, care atestă amânarea ședințelor din vina sau la cererea părților și dacă acestea puteau afecta întreaga durată a procedurilor. Urmează de stabilit dacă părțile au influențat sau nu în mod semnificativ durata procedurilor.

În sensul dat, urmează de ținut cont că, conform art. 2 al. (2) Legii nr. 87, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen

rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului .

Astfel, în cauza *Mazepa contra Moldovei*, Curtea a indicat următoarele: „...În ceea ce privește comportamentul reclamantului, Curtea împărtășește doar parțial poziția Guvernului, precum că el a contribuit la durata de examinare a cauzei. Reclamantul a solicitat amânarea examinării cauzei de șapte ori și perioada totală a amânărilor, care au rezultat în urma demersurilor acestuia, a constituit aproximativ șapte luni. Prin urmare, Curtea nu va lua în considerație aceste șapte luni de întârziere în examinarea cauzei și nici alte trei luni de întârziere, care s-au datorat demersurilor lui V. de amânare (a se vedea paragraful 19 din hotărârea dată).

IV. Rezonabilitatea procedurilor în cauza concretă

Reieșind din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și prevederilor Legii nr. 87, la stabilirea încălcării termenului rezonabil instanțele trebuie să țină cont de următoarele: **complexitatea cauzei, comportamentul părților și a instanței de judecată, importanța cauzei pentru reclamant.**

La acest aspect, aș menționa Hotărârea CEDO din 15 ianuarie 2008, pe marginea cererii nr. 13012/02, *Cravenco v. Moldova*. În hotărârea nominalizată, Curtea reiterează că „...rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre multe altele, *Frydlander v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII). Conform pct. 50 al aceleiași Hotărâri, Curtea nu consideră că această cauză a fost dificilă din punct de vedere factologic sau juridic. De fapt, după hotărârea irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din august 1998, cauza s-a axat pe executarea acestei hotărâri judecătorești, care nu necesita o muncă juridică sau factologică vastă. Existența unui număr mare de hotărâri judecătorești, la care s-a referit Guvernul, în calitate de factor care a complicat cauza, a fost rezultatul modului de examinare a cauzei de către instanțele judecătorești, și nu al complexității inerente a cauzei în sine. Curtea reiterează că, chiar dacă nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este tradițional dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar (a se vedea *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003, și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 6 septembrie 2005)”.

Vom sublinia faptul că, conform jurisprudenței CEDO, rejudecarea cauzelor este considerată o deficiență serioasă în sistemul judiciar și nu justifică încălcarea termenului rezonabil.

Pornind de la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și de la prevederile Legii nr. 87, încălcarea termenului rezonabil trebuie stabilită folosind criterii concrete. Aduc drept exemplu cauza X împotriva Ministerului Finanțelor, examinată la 28 decembrie 2011 de către Curtea de Apel Chișinău. În hotărârea pronunțată, Curtea de Apel a argumentat încălcarea termenului rezonabil în modul următor, citez din hotărâre:

Complexitatea cauzei

La acest aspect, instanța de fond în hotărârea sa într-o cauză a menționat că cauza nu este dificilă din punct de vedere factologic sau juridic, nu prezintă nici o complexitate, deoarece la dosar participă două părți - reclamantul și pârâtul, în persoana Primăriei și Consiliului. Din nota informativă prezentată de instanța de judecată și din referința Ministerului Finanțelor, rezultă că pe dosar n-au fost necesare și n-au fost efectuate acțiuni procesuale complexe, cum ar fi chemarea în instanță a martorilor și audierea lor, a experților, a specialiștilor, numirea expertizelor.

Comportamentul părților și a instanței de judecată

La compartimentul dat, instanța de fond a Curții de Apel, într-o altă cauză, a stabilit că reclamantul său, în persoana reprezentantului, s-a prezentat la toate ședințele, cauza a fost amânată o singură dată - pe 20 iunie - în baza cererii reclamantului pe motiv de sănătate. În opinia instanței, tergiversarea cauzei a avut loc din pricina comportamentului pârâtului, care, de fiecare dată, intervenea cu diferite cereri de amânare, dar și a conduitei instanței, care nu reacționa cu diligența necesară asupra cererilor de amânare, invocate de pârât, și numirea ședințelor de către instanță cu intervale între 2 și 3 luni -, ceea ce a fost confirmat și prin faptul că, în patru ani și două luni, au avut loc 13 ședințe de judecată, iar audierea părților de către instanța de judecată a avut loc abia la 30 septembrie 2011, adică după patru ani de zile, când deja era înregistrată cererea reclamantului de încasare a prejudiciului pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei.

În contextul celor expuse, este necesar de menționat că tergiversarea cauzei nu-i poate fi imputată părții care atacă cu recurs încheierile judecătorești emise în procesul examinării cauzei. Conform jurisprudenței CEDO, cauza *Neves E Silva c. Portugaliei*, prelungirea dezbaterilor judiciare cauzată de calea aleasă de reclamant, cu contestarea actelor procedurale ale instanțelor, nu poate să-i fie imputată acestuia.

În susținerea concluziei enunțate, este relevantă și aprecierea CEDO dată în cauza *Cenoiu și alții vs Ro-*

*mânia (2010) /cererea 26.036.02 din 04 iulie 2002/ „... reiterând jurisprudența sa anterioară, Curtea apreciază că atitudinea părților nu poate explica durata totală a procedurii, iar părții interesate nu i se poate reproșa că a folosit diferite căi de atac interne pentru a-și apăra drepturile. De altfel, instanțele au admis mai multe dintre cererile de strămutare sau de recurs (*Simon împotriva Franței, nr. 66053)01 & 31, 8 iunie 2004*).*

Importanța cauzei pentru reclamant

La acest capitol în hotărârea sa, prima instanța a susținut că pentru reclamant cauza este importantă, întrucât este vorba de repararea prejudiciului material și moral de la autoritățile publice locale, care rezultă din contractele încheiate între părți, ulterior anulate, și care au avut ca obiect transmiterea în proprietate a unor terenuri, iar în consecință i-au cauzat reclamantului prejudiciu material.

În speță, instanța de judecată a Curții de Apel Chișinău a concluzionat, în concordanță cu jurisprudența CEDO, că examinarea cauzei, care nu este finalizată, deși au trecut patru ani și două luni în aceeași instanță, duce inevitabil la încălcarea art. 6 par.1 CEDO - dreptul la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei.

În urma constatării încălcării termenului rezonabil, instanța de judecată decide acordarea unei satisfacții echitabile din bugetul de stat, în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a cheltuielilor de judecată. În același timp, în mod similar practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, în unele cazuri instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului constituie în sine o satisfacție echitabilă.

Prejudiciul cauzat va fi reparat de către stat, din bugetul de stat, indiferent de vinovăția autorității publice sau a autorității căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică, și doar în măsura în care această încălcare s-a produs din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Țin să menționez că legea prevede și dreptul de regres al statului față de persoana responsabilă de încălcarea termenului rezonabil.

Prin urmare, mărimea compensației va fi stabilită de instanța judecătorească în fiecare caz aparte, în funcție de circumstanțele cauzei, precum și pornind de la pretențiile invocate de reclamant, de la complexitatea cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, comportamentul reclamantului, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, durata încălcării și importanța procesului pentru reclamant.

Se atenționează că, prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 96 din 03.05.2012, publicată în MO nr.135-141/443 din 06.07.2012, au fost introduse modificări în Legea nr. 87, ce vor intra în vigoare după trei luni de la data publicării.

PREVENIREA ȘI COMBATerea CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE CONFORM PREVEDERILOR LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA (Unele aspecte teoretice și practice)

Dumitru Postovanu,
competitor USM

La 22.03.2012, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. [1]

Legea reglementează măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate, aplicate de autoritățile cu atribuții în domeniu pentru a asigura protejarea persoanei, a societății și a statului împotriva acțiunilor ilegale ale grupărilor și organizațiilor criminale. În lege sunt explicate noțiunile „criminalitate organizată”, „activitate criminală organizată”, „prevenire a criminalității organizate”, „infrațiune cu caracter transnațional” (art.2), **sfera de acțiune a legii** - infrațiunile, care, conform Codului Penal, se consideră comise de un grup sau o organizație (asociație) criminală (art.3), **cât și principiile de bază ale prevenirii și combaterii criminalității organizate** (art.4), desemnate structurile competente.

Cei inițiați în această materie, făcând cunoștință cu textul Legii, constată ușor că în ea nu este nimic „nou sub soare”. Așa ori altfel, unele din aceste activități sunt prevăzute în alte acte normative și efectuate de către organele abilitate până la adoptarea acestei legi, atât doar că fiecare dintre ele o făceau în mod separat, conform competențelor. Legea încearcă să conjuge aceste eforturi prin formele de organizare, instituționalizare, coordonare și cooperare, atât la nivel intern, cât și internațional, ridicând în acest fel și nivelul responsabilității fiecăruia pentru această activitate, dându-i un caracter sistemic.

În Lege (art.5) este indicat că controlul, conducerea și coordonarea executării prezentei legi sunt exercitate de Procuratură în condițiile Legii cu privire la Procuratură, ale Codului de Procedură Penală și ale altor legi.

Deși nu este prevăzut de Legea în speță, prin Hotărârea de Guvern din 04.05.2012, a fost creat Consiliul Național de Coordonare a activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate. [2]

Prevenirea și combaterea infracționalismului, în condițiile separației ramurilor puterii de stat, este o sarcină a executivului, din care considerente Guver-

nul nu că a avut dreptul, dar a fost chiar obligat să creeze un astfel de Consiliu, mai ales că este vorba despre criminalitatea organizată, care a luat amploare și, în ciuda tuturor măsurilor întreprinse, galopează nestigherit prin țări și continente, Republica Moldova fiind și ea atrasă în acest fenomen social (antisocial).

În Lege sunt stipulate prevederi și instituții juridice noi, care depășesc cadrul legal existent, deci și competența Procuraturii în problemele de control, conducere și coordonare, ale cărei atribuții (deși în Lege nu este specificat) intervin mai degrabă atunci când este vorba despre prevenirea specială și combaterea infracțiunilor de către un grup sau organizație criminală concretă, după ce a fost depistată, pentru demascarea tuturor membrilor ei și tragerea lor la răspundere penală.

Dacă e să vorbim la nivel organizatoric și profilactic despre prevenirea criminalității la general, atunci aceasta este o atribuție a tuturor organelor de drept, a executivului în întregime, din care motive crearea Consiliului Național în frunte cu Primul Ministru este o necesitate. Rămâne doar de făcut o distincție în ce privește competența celor 2 instituții ce au funcție de coordonare, pentru a se evita dublajul.

Să constatăm că determinat de modul de organizare și control de către Consiliul Național, caracterul sistemic al acestei activități, onorarea obligațiilor de către fiecare organ statal desemnat în Lege va avea consecințe pozitive în acest segment de luptă cu criminalitatea.

Mai sus, am menționat că majoritatea din prevederile acestei legi sunt stipulate în alte acte normative (legi, hotărâri de Guvern, regulamente, instrucțiuni, ordine, ș.a.) și, într-un anumit mod, ele se executau. De ce, totuși, nu au dat rezultate, iar Parlamentul a fost forțat să mai adopte o Lege specială? Numai de aceea că este o cerință a organismelor internaționale, cărora trebuie să le raportăm, iar în realitate mai mult nu trebuie să întreprindem nimic? În cazul dat, nici nu o să se schimbe nimic: noi cu alte noastre, lumea interlopă - cu ale ei.

Totuși, lucrurile trebuie să se schimbe, în caz contrar ne vor cere socoteală aceleași structuri internaționale, cu care dorim să ne integrăm. Chiar dacă va fi executată întocmai legislația în vigoare, inclusiv Legea nou adoptată, aceste mecanisme sunt suficiente pentru a face față cerințelor? În majoritatea cazurilor - da! Dar sunt situații, cazuri în care actualul cadru legal poate fi neputincios în a preveni, a curma sau a combate activitatea infracțională a unor grupări sau organizații criminale concrete. Și aceasta nu numai

din cauza că Parlamentul, adoptând această Lege, nu a ținut cont de situația criminogenă reală, de caracterul crimei organizate destul de periculos, de practica altor state în tendința de a o preveni și combate, și nu a „deblocat” unele principii ale dreptului penal și procesual penal pentru a da posibilitate organelor competente să poată preveni, curma și combate acest fenomen social în orice situație, ci și datorită faptului că în Lege se găsesc unele principii și norme juridice care contravin însuși scopului acestei Legi, sunt în coliziune cu unele principii ale legislației penale (Codului Penal, Codului Procesual Penal în vigoare), iar unele articole din Lege par chiar confuze.

Astfel, în art.2 al Legii se dă explicație noțiunilor generale, în primul rând -noțiunii „criminalitatea organizată”, ca fenomen social care cuprinde grupările și organizațiile criminale, activitatea lor criminală, care, conform art. 1 al Legii, se cere prevenită și combătută.

Anume această reglementare juridico-penală trebuie să fie sfera de acțiune a Legii, însă, în art.3, se spune că sub incidența Legii cad infracțiunile care se consideră comise de un grup sau o organizație criminală. Deci, dacă aceleași infracțiuni nu ar fi comise de aceste grupări și organizații, ele nu ar fi obiectul preocupării Legii. De aici concluzia că nu infracțiunile din Partea Specială a Codului Penal cad sub incidența Legii, ci grupările și organizațiile criminale, activitatea lor criminală sub toate formele, care săvârșesc sau pot săvârși orice infracțiune.

Politica oricărui stat, a Republicii Moldova inclusiv, este îndreptată la prevenirea și combaterea infracționalismului în general, cât și a oricărui gen de infracțiune, a unei infracțiuni luată în parte. Legislația în vigoare ne obligă în acest sens.

Însă, caracterul organizat al criminalității, transfrontalier și transnațional, componența nominală a grupărilor și organizațiilor criminale, gradul de înzestrare tehnico- materială, nivelul de conspirație, profesionalismul și cruzimea de care dau dovadă membrii acestor grupări și organizații la săvârșirea crimelor, „colaborarea” internațională și de alt ordin dau posibilitate ca aceste grupări și organizații să activeze timp îndelungat, prezentând un pericol deosebit pentru societate, iar prin instrumentele obișnuite deseori este imposibil ca astfel de crime să fie descoperite, iar făptașii - identificați și trași la răspundere. Anume în scopul prevenirii și combaterii lor eficiente a și fost adoptată prezenta Lege.

Unul dintre principiile de bază ale prevenirii și combaterii criminalității organizate este cel al **inevitabilității pedepsei**. Constatăm că este un principiu fundamental: cel care a săvârșit o infracțiune trebuie pedepsit - este o cerință generală pentru toate categoriile de infracțiuni, cât și pentru toate categoriile de infractori.

Legislația penală și procesual penală reglementează procedura tragerii infractorilor la răspundere penală. Totodată, aceeași legislație prevede și insti-

tutul liberării de răspundere penală sau de pedeapsă penală, chiar dacă făptașii au săvârșit infracțiuni.

Este o politică a statului, care se conduce de mai multe principii, atât judiciare, cât și extrajudiciare, prin care se fac unele abateri, în anumite condiții, de la dispozițiile generale, din considerente de oportunitate.

În Codul Penal și Codul de Procedură Penală ale RM, principiul oportunității în faza de urmărire penală, fără a depăși principiul legalității, se aplică pe larg și unele categorii de infractori sunt liberați de răspundere penală. Principiul oportunității se realizează prin utilizarea... „dreptului discreționar”.

Este cu totul altă situație atunci când vorbim despre lupta cu criminalitatea organizată. Grupurile și asociațiile criminale prezintă un pericol sporit pentru societate, membrii lor săvârșesc crime grave, cu o cruzime deosebită.

Principiul umanismului care stă la baza politicii penale a statului în privința acestor infractori nu poate fi acceptat. Din aceste considerente, principiul inevitabilității pedepsei, conform Legii în speță, nu are alternativă: toți infractorii vor fi pedepsiți, așa și trebuie să se întâmple, dacă organele competente demaschează și organizațiile criminale, și membrii lor.

Dar criminalitatea organizată, de rând cu multe alte caracteristici, mai are încă una, destul de importantă: este greu sau chiar imposibil de a o demasca, de a-1 identifica pe fiecare membru al ei, în primul rând - pe conducător sau organizator, apoi de a o lichida în întregime.

Principiul **inevitabilității pedepsei** al Legii prevede că infractorul trebuie pedepsit în tot cazul, fără excepții. Rezultă că, conform acestui principiu, în procesul de executare a Legii nu se va aplica institutul de liberare de răspundere penală sau pedeapsă penală, inserat în Codul Penal și Codul de Procedură Penală, chiar dacă membrii grupărilor și organizațiilor criminale au săvârșit infracțiuni ușoare sau mai puțin grave și ar corespunde cerințelor art.57 sau alin.6 al art.47 CP, indiferent de gravitatea infracțiunii. [3]

Actualmente se implementează pe larg colaborarea infractorilor cu organele de urmărire penală, în scopul anchetării cu succes a infracțiunilor, a demascării tuturor participanților infracțiunii, inclusiv a membrilor grupării și organizațiilor criminale, tragerii lor la răspundere penală. În schimb, acest infractor primește o pedeapsă mai blândă sau chiar este liberat de răspundere penală. Sunt prevederi legale, inclusiv în legislația penală a RM.

Cât privește criminalitatea organizată, apoi, în anumite situații, fără această colaborare, fără această politică a statului, ea nu poate fi nici prevenită, nici combătută. Statul este constrins să meargă la acest compromis pentru a evita consecințe mult mai grave decât excepția de la unele norme generale. În acest sens prevederile acestui principiu, dar și a Legii în întregime, nu coroborează cu principiile și unele norme juridice din Codul Penal și Procesul Penal. [4]

Spre exemplu, alin.6 al art.47 CP prevede că membrul organizației (asociației) criminale, în anumite condiții, poate fi liberat de răspundere penală.

Din cauza unor prevederi defectuoase atât a Codului Penal, cât și a Codului Procesual Penal - cum ar fi: cine determină că un grup de infractori constituie fie un grup, fie o organizație criminală?; cine poate fi considerat membru al acestei organizații, mai cu seamă în situația în care presupusul membru nu a săvârșit nici o infracțiune?; care organ este împuternicit să-l libereze de răspundere penală?; conform cărei procedur? ș.a. -, alin.6 al art.47 CP e trecut pe linia moartă, este unul declarativ.

Considerăm necesară completarea în legislație a acestor omisiuni, iar Legea în speță să fie corelată la aceste mecanisme, în caz contrar - va rămâne și ea în mare parte declarativă.

Pentru prima dată în Lege sunt prevăzute măsuri specifice de combatere a criminalității organizate, care în practică s-au aplicat de fiecare dată atunci când apărea necesitatea, dar care erau reglementate de acte interne secrete, ci nu de legi.

Este vorba despre încadrarea controlată în grupul sau organizația criminală și infracțiunea controlată (art.12-14 din Lege). Desigur, este un pas impus, dar necesar. Și se cere legiferat, bine reglementat și strict controlat, deoarece, pe lângă faptul că contravine mai multor norme de drept, este periculos pentru persoanele încadrate. Este o parte componentă a măsurilor operative de investigație, care are menirea să rezolve mai multe probleme în acest domeniu, după cum demonstrează practica altor state, deși acestei activități i se aduc și critici.

„În perioada actuală, în condițiile creșterii criminalității, mai cu seamă a celei organizate și profesionale, o formă a activității de investigații, deși nu este prevăzută de lege, a devenit infiltrarea în mediul infractorilor a agentului sub acoperire. Este o formă care activează cu succes în multe țări europene, în SUA este legalizată. Dacă această persoană nu a trecut „hotarul permisului”, ea este eliberată de răspundere penală. Ar fi normal ca această formă să fie legalizată și în Federația Rusă”. [5, p. 182]

„Unii colaboratori ai poliției judiciare, făcând abuz de independența lor procesual-penală, în activitatea lor operativă de investigații racolează agenții informativi din rândul suspecților, bănușilor și chiar a învinușilor, care sunt ulterior liberați de răspundere penală în schimbul informației furnizate. Practica demonstrează ineficiența acestei activități pentru descoperirea crimelor și buna desfășurare a anchetei”. [6, p.176]

De menționat că transformarea bănușilor și învinușilor în agenți infomatori, în schimbul liberării lor de răspundere penală, a existat întotdeauna în perioada sovietică, există și în prezent. Nu putem fi de acord cu cele spuse mai sus - că această activitate este ineficientă. În multe cazuri, ea contribuie la

descoperirea infracțiunilor și tragerea la răspundere penală a făptașului.

Dar sunt multe cazuri în care practica fiind necontrolată servea și servește temei de a fi liberați de răspundere penală și acei care nu o merită. Colaboratorii comit abuz, ascund crimele de înregistrare, iar infractorii - chipurile „agenți” - rămân nepedepsiți.

„În perioada actual, cei ce apălică legea sunt descătușați de „directivele de beton” și „șabloane” atunci când constată încălcări ale legislației. Însuși rolul legii se schimbă de la un mecanism de interzicere la unul regulatoriu, stimulatoriu”. [7, p.390]

I.V. Godunov în monografia sa „Организованная преступность от рассвета до заката” concretizează trăsăturile organizației criminale:

- profesionalism;
- structura ierarhică dirijată centralizat;
- divizarea funcțiilor (rolurilor) membrilor organizației;
- o bază tehnico-materială puternică și un sistem eficient de comunicare;
- reglementarea normativă a activității cu obligațiuni și responsabilități;
- are o „acoperire” legală.

O componentă importantă a organizației o constituie calitatea membrilor ei.

Experții ONU au fixat 17 tipuri de activități ai criminalității organizate (89).

În ultimii 30 de ani, criminalitatea în lume a crescut de 4 ori, în fostul spațiu sovietic - de 8 ori. [8, p.89, 115]

Cu metodele tradiționale, adesea este imposibil de combătut asemenea forme ale criminalității. Din aceste considerente, unele state, pentru a face față cerințelor, recurg la anumite proceduri specifice, de combatere a acestor categorii de infracțiuni, adecvate formelor specifice de săvârșire a lor.

Este cunoscută organizația criminală din SUA „Coza noastră”. Pentru a descoperi infracțiunile săvârșite de această organizație, a identifica făptașii, a preîntâmpina noi infracțiuni, a salva vieți omenști, și, în cele din urmă, a lichida unele grupări criminale, ce fac parte din această organizație, procurorii dispun de vaste împuterniciri discreționare. Membrul organizației, după săvârșirea unei infracțiuni grave, inclusiv omoruri, și este reținut (arestat), dacă este gata să colaboreze cu organele de urmărire penală, să contribuie la descoperirea altor infracțiuni, să demascheze pe alți infractori, să dea informație despre toată gruparea criminală, să participe la reținerea și lichidarea ei, este liberat de răspundere penală printr-o ordonanță a procurorului, dacă această colaborare a fost eficientă, cu consecințe pozitive pentru societate, dar și pentru unele persoane aparte (cărora, de exemplu, le-a fost salvată viața).

Infractorul care a dorit să colaboreze este interogat în condiții speciale, și formele de participare la investigațiile făcute simt specifice, luându-se toate măsurile de protejare atât personale, cât și a rudelor

sale. Ca să nu fie depistat și lichidat de alți membri ai mafiei americane, după proces, dacă este necesar, i se face o operație chirurgicală, i se schimbă înfățișarea, locul de trai, chiar și țara, i se dă alte documente de identitate.

Republica Moldova, la nivel legislativ, organizațional, dar și practic, participă la prevenirea și combaterea unor asemenea provocări. Pentru o mai bună activitate, care să dea și rezultate, se cer mai multe eforturi, noi forme de colaborare internațională, dar și noi forme de combatere. Cadrul legislativ nu trebuie să întârzie, în primul rând - în domeniul activității operative de investigații (Legea în vigoare, pe aceste poziții, este depășită), dar se cer modificări în Codul Penal și în cel Procesual-Penal, care trebuie să prevadă noi proceduri de combatere a criminalității organizate.

Actualmente, Legea Federației Ruse „Despre activitatea operativă de investigații”, alin.4 al art.18, indică liberarea de răspundere penală a membrului grupării criminale care a colaborat cu organul operativ de investigații, a contribuit activ la descoperirea infracțiunilor, a compensat paguba de pe urma săvârșirii infracțiunii, care nu a avut consecințe grave. [9]

Colaborarea membrului grupului sau organizației criminale, organizată în condițiile RM cu scopul de a preveni sau curma noile infracțiuni, va corespunde principiului (g) din Lege: **prioritatea măsurilor de prevenire a criminalității organizate.**

Măsurile de prevenire a săvârșirii infracțiunilor se împart în cele cu caracter general, adresate tuturor, și cele speciale - orientate către prevenirea anumitor categorii de infracțiuni sau către anumite categorii de potențiali infractori.

Este cunoscut faptul că a preveni o infracțiune întotdeauna este mai avantajos pentru stat și societate decât lichidarea urmărilor infracțiunii deja comise. Iată de ce se caută noi căi de a preveni infracțiunile atât prin metode generale, cât și speciale.

Liberarea de răspundere penală a infractorului, chiar dacă el a săvârșit infracțiuni excepțional de grave, dar colaborează cu organele de urmărire penală în scopul demascării grupărilor criminale și prevenirii noilor infracțiuni (omoruri, acte de terorism, banditism, etc.), este și o măsură de prevenire a unor infracțiuni concrete de către infractori concreți. Deci, și această activitate trebuie să-și găsească reglementarea ei legală.

„Este necesar nu războiul cu criminalitatea, ci influența asupra ei prin intermediul dreptului. Părăsirea câmpului juridic exclude eficacitatea luptei cu criminalitatea”. [10. p.146]

Dar, aspectului realizării în practică a acestui concept din doctrina juridică nu-i este acordată atenția cuvenită. Lucrul dat se simte mai cu seamă atunci când, la nivel teoretic (doctrinal), sunt studiate chestiuni problematice, generate de eficacitatea normelor de drept penal, chemate să combată categorii concrete de infracțiuni.

Conform principiilor dialectice, dreptul trebuie studiat nu numai din punctul de vedere al staticii normelor juridice, dar și din punctul de vedere al dinamicii aplicării lor, adică al unității lor organice.

Prin această înțelegere a dreptului, obiectul științei devine nu numai totalitatea textelor legislative, dar și „practica juridică reală, acțiunile statului, organizațiilor și cetățenilor referitor la elaborarea normelor obligatorii, îndeplinirea lor, aplicarea altor mijloace juridice pentru atingerea scopurilor dreptului”.

Anume practica aplicării dreptului probează presiunea factorilor sociali concreți, a schimbărilor în societate.

În viața reală, influența juridico-penală asupra criminalității depinde de diferiți factori politici, economici, sociali și de altă natură, capătă forme variate și este rezultatul unei interacțiuni complicate a fenomenelor sociale inegale, atunci când vorbim de valoarea lor.

Datele statistice, jurisprudența indică noi căi de combatere a criminalității, nu numai la nivel doctrinal. Refuzul de a pleca de la unele principii penale și norme juridice, stabilite și aprobate de practica anterioară, în unele cazuri costă scump societatea.

„Numai bând până la fund ceașca suferințelor și răului, oamenii deznădăjduiți se apucă să corecteze acea dezordine care îi chinuie, și încep treptat să conștientizeze cele mai simple adevăruri” - C. Becaria. Nu este mai bine să preîntâmpinăm o astfel de situație? [11, p.64]

Activitatea operativă de investigație este una care se desfășoară cu abatere de la mai multe principii fundamentale de drept, inclusiv penale și procesual penale.

Conform Legii privind activitatea operativă de investigații a RM, astfel de măsuri se iau numai în cazul când pe altă cale este imposibil de a atinge sarcinile prevăzute în art.2 al Legii.

La fel și în cazul colaborării în schimbul liberării de răspundere penală a membrului organizației criminale - se va purcede atunci când restul căilor de demascare a organizației și tragerea membrilor ei la răspundere penală au fost epuizate și nu au aduc rezultatele scontate.

Dreptul material, care ar permite și procedura specială aplicată corect, indiscutabil va conduce la curmarea activității criminale, la pedepsirea infractorilor, dar și la prevenirea altor crime.

La etapa actuală, necesitatea lărgirii ariei de aplicare a „dreptului discreționar” este dictată de procesul de umanizare a politicii penale a statului, pe de o parte, și a dinamicii și schimbării structurii și caracterului criminalității, pe de altă parte.

Condamnarea în masă a infractorilor, inclusiv și pentru infracțiuni neînsemnate, nu dă rezultatele scontate, din contra - poate duce la deformarea societății. Încă Cezar Becoria relatează în „Despre crime și pedepse” că scopul pedepsei nu constă în chinuri și

tortură, ci în a-1 împiedica pe vinovat să aducă din nou rău societății și să-i oprească și pe alții de aceasta. De aceea, umanizarea în domeniul răspunderii penale este argumentată de înseși realitățile existente.

Pe de altă parte, respectarea totală a principiului inevitabilității răspunderii penale pentru infracțiunile săvârșite în condițiile de azi nu întotdeauna este posibilă.

După cum menționează savantul portughez G. Figuiereiro Dias, creșterea masivă a criminalității a pus capăt mitului despre urmărirea formală a tuturor categoriilor de crime; justiția penală, după părerea lui, are posibilități limitate, care nu permit să fie urmăriți penal și condamnați toți infractorii. [12, p.387-394]

Din aceste considerente, astăzi țările lumii recunosc „dreptul discreționar” în urmărirea penală, fapt recomandat și de Consiliul European. [13]

Principiul umanizării politicii penale vorbește și despre manifestarea altui principiu - **al toleranței în domeniul dat**. Acest din urmă principiu este prevăzut ca o abatere admisă de la semnificațiile ideale.

În domeniul politicii penale aplicarea principiului toleranței înseamnă abaterea admisă de la principiul inevitabilității pedepsei.

Totuși, această politică penală trebuie promovată astfel încât ea să fie în beneficiul societății, să nu contravină scopurilor răspunderii juridice, în întregime, și a celei penale, în special, să conducă la instaurarea echității sociale, preîntâmpinarea de noi infracțiuni.

Sociologii constată că societatea, una sănătoasă, poate absorbi mai multe fenomene sociale negative. Dar acest proces își are limitele sale. Dacă astfel de fenomene sunt prea multe, de lungă durată și nu sunt lichidate ele pot îmbolnăvi societatea, care nu le mai poate absorbi.

Criminalitatea este cel mai periculos fenomen negativ și se cere combătută, dar este cunoscut faptul că acest fenomen nu poate fi combătut în întregime, deoarece predomină criminalitatea latentă, nivelul înalt de infracțiuni nedescoperite. Și aici se adaugă numărul infractorilor liberați de răspundere penală, iar în cazul în care numărul lor este prea mare, el va conduce la alte consecințe negative, în linii mari - la nedreptate, pentru că răul trebuie pedepsit. Deci, se cere respectată o proporție între cei pedepsiți și cei liberați de răspundere.

Această politică este realizată de către legislativ, executiv și puterea judiciară transparent, cu participarea și susținerea societății, controlată de ea. „Dreptul discreționar” are un loc aparte în realizarea acestei politici, el nu trebuie ignorat, dar nici absolutizat, pentru a nu nimeri în altă extremă, pentru că răul mare - dar și cel mai puțin grav, dacă alte mijloace de corectare nu sunt - trebuie pedepsit.

Realizarea corectă, justificată a acestui „drept” depinde nu doar de prevederile legale, ci, în mare măsură, de acei care îl aplică, care au împuterniciri discreționare și felul cum să-l utilizeze.

Realizarea „dreptului discreționar” atinge inevitabil drepturile și interesele nu numai ale unor persoane aparte și ale societății, dar și ale statului. De aceea, organele cu împuterniciri discreționare sunt obligate să se conducă de prevederile legale, pentru a nu admite abuzuri și nedreptăți. Asta înseamnă că aplicarea corectă a „dreptului discreționar” poate avea loc atunci când realizarea lui în practică va fi suficient reglementată de actele normative.

Căința sinceră și colaborarea cu organele de urmărire penală în scopul constatării tuturor circumstanțelor săvârșirii infracțiunilor și a persoanelor implicate poate servi temei pentru liberarea de răspundere penală.

Regulile minimale standard ONU privind justiția juvenilă (aprobată prin Rezoluția Adunării Generale ONU 10/33 din 10 decembrie 1985) prevăd că organele care cercetează cazurile cu minori trebuie să dispună de împuterniciri discreționare. Persoanele care anchetează aceste cazuri trebuie să aplice rațional aceste împuterniciri, iar activitatea lor să fie controlată. [14]

Deciziile discreționare de încetare a urmăririi penale trebuie argumentate nu doar prin una din condițiile care permit această încetare, ci prin cumulul de condiții. La bază trebuie să stea realizarea principiului educativ (totalitatea de forme și metode de reeducare și posibilitățile reale de a fi corectat minorul infractor).

Unul din principiile de bază a prevenirii și combaterii criminalității organizate conform Legii este **operativitatea**. Desigur, după ce a fost identificată gruparea sau organizația criminală, pentru a curma săvârșirea altor infracțiuni de către membrii aflați încă la libertate, demascarea și tragerea tuturor la răspundere trebuie făcută în mod operativ. Însă procesul de prevenire, așa cum este descris în Lege, de identificare a grupărilor și organizațiilor criminale este de durată, altă dată - destul de complicat, anevoios, cere de la colaboratorii specializați răbdare și o bună pregătire (în statele care se confruntă cu acest fenomen, pentru o operațiune cu succes se cheltuiesc mijloace financiare considerabile, acțiunea durează ani de zile). Noi trebuie să fim gata pentru a desfășura astfel de operațiuni, dacă dorim să obținem rezultate, mai ales în contextul cooperării internaționale, conform principiului (i) al art.4.

Din considerentele expuse, este necesar ca principiul colaborării organelor speciale cu membrii grupării sau ai organizației criminale în faza prevenirii criminalității organizate, dar și în faza urmăririi penale, trebuie să fie fixat în Lege, să fie aplicat institutul liberării de răspundere penală sau pedeapsă penală, ca rezultat al acestei colaborări. Și acordul de colaborare, și decizia de liberare de răspundere și pedeapsă penală trebuie să fie utilizate din considerente de oportunitate, de strictă necesitate.

De aceea, de rând cu principiul legalității, instituțiile competente trebuie să se conducă și de cel al

oportunității. Considerăm că astfel de decizii pot fi adoptate doar de procuror, care trebuie să aibă putere discreționară în acest sens.

Ținând cont de materia reglementată, considerăm inoportună autorizarea comiterii infracțiunii controlate de către judecătorul de instrucțiune. În primul rând, este o acțiune improprie judecătorului de instrucțiune, a cărui funcție este controlul judiciar în faza de urmărire penală, în al doilea rând - această activitate a judecătorului de instrucțiune ar contraveni principiului confidențialității, fixat în Lege, iar activitatea judecătorului de instrucțiune este una publică, transparentă.

Judecătorul de instrucțiune ar putea verifica, în caz de necesitate, postfactum, legalitatea deciziilor privind încadrarea controlată, cât și a comiterii infracțiunii controlate, autorizate de procuror.

Nu poți să-ți imaginezi colaborarea unui membru al organizației criminale cu organele de urmărire penală - în cazul în care el a fost reținut pentru săvârșirea mai multor infracțiuni, inclusiv grave, deosebit de grave și excepțional de grave, în condițiile legislației în vigoare - în schimbul liberării de răspundere penală, așa cum se practică în alte state.

În primul rând, el a săvârșit mai multe crime, inclusiv omoruri, acte de terorism, banditism ș.a., în al doilea rând - el nu s-a denunțat benevol. Nu are nici un temei ca el să colaboreze cu organele de urmărire penală. Chiar dacă ar face-o, oricum va fi pedepsit, legea nu prevede altfel.

Statul se află în stare de extremă necesitate: ori face abatere de la unele principii ale dreptului penal și încheie cu membrii organizațiilor criminale un acord de colaborare, soldat cu capturarea întregii organizații, în schimbul liberării de răspundere penală a infractorului, ori nu face această abatere, trage infractorul la răspundere penală, iar organizația rămâne să activeze în continuare. În astfel de condiții, infractorul nu va contribui la demascarea grupărilor sau organizațiilor criminale, care liber își vor continua activitatea criminală. Numai având garanția că nu va fi tras la răspundere penală, el ar putea să colaboreze cu organele de urmărire penală. Menționăm: pentru aceasta, el trebuie să aibă garanții.

Membrul organizației criminale, care a colaborat activ cu organele penale, a contribuit la demascarea tuturor membrilor acestei organizații, mai ales a conducătorilor și organizatorilor ei, a contribuit la lichidarea completă a organizației, urmează să fie liberat de răspundere penală, indiferent de faptul dacă a anunțat benevol, până la reținere, sau și-a dat acordul să colaboreze după reținere. Principalul este rezultatul. Din aceste considerente, alin.6 al art.47 CP trebuie modificat.

Completarea legislației penale cu astfel de prevederi este dictată, înpusă de existența în societate a criminalității organizate. Toată această activitate a statului trebuie să fie prevăzută de Codul de Procedură

Penală, într-o procedură specială. Deciziile în acest sens trebuie să țină numai de competența Procurorului General, care, în fiecare caz aparte, va informa conducerea de vârf a țării despre rezultatele acestei proceduri. Iar contestările, dacă vor apărea, trebuie să fie de competența Curții Supreme de Justiție.

În practica internațională procurorii sunt acei care dispun de împuterniciri discreționare în problemele combaterii criminalității, în primul rând - a celei organizate, transnaționale. Colaborarea internațională în această luptă cere armonizarea acestor împuterniciri. Deci, și legislația Republicii Moldova trebuie să ofere astfel de drepturi procurorilor.

Considerăm că completarea atât a Legii privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, dar și a Codului Penal, dar și a Codului de Procedură Penală, a Legii cu privire la activitatea operativă de investigații, a altor acte normative în speță cu noi prevederi, corespunzătoare practicii internaționale, va permite instituțiilor enumerate în Legea menționată să prevină, dar și să curme, să combată cu succes criminalitatea organizată din societatea noastră.

¹ Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, nr.50 din 22.03.2012. Monitorul Oficial nr.103/343 din 29.05.2010.

² Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la crearea Consiliului Național de coordonare a activităților de prevenire și combatere a criminalității organizate și modificarea unor hotărâri ale Guvernului, nr.288 din 04.05.2012. MO nr.88-91/327 din 11.05.2012.

³ Codul Penal al Republicii Moldova, Chișinău 2009.

⁴ Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova, Chișinău 2009.

⁵ В. Н. Басков. „Курс прокурорского надзора”, Москва 1996.

⁶ В. Н. Басков. „Курс прокурорского надзора”, Москва 1996.

⁷ В. Н. Басков. „Курс прокурорского надзора”, Москва 1996.

⁸ И. В. Годин. „Организованная преступность от рассвета до заката”, Chișinău 2010.

⁹ Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности» от 12 августа 1995, nr. 33, стр.3349.

¹⁰ „Обсуждение проблем уголовной политики Государства и права”, 1994.

¹¹ Ч. Бекаррия „О преступлениях и показаниях”, Москва 1936.

¹² G.Figueiredo Dias, „Rolul procurorului în justiția penală”, Revue internationale de criminologie et de police technique, Nr.4, 1995.

¹³ Recomandarea CE nr. 87(18) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la simplificarea justiției penale.

¹⁴ Regulile ONU privind justiția juvenilă, aprobate prin Rezoluția Asambleei ONU 10/33, din 10.11.1985.

PREZENTARE DE CARTE

Sergiu Crijanovschi

ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE ALE INFRAȚIUNII DE ȘANTAJ

Actualmente, infraținea de șantaj constituie o problemă ce se agravează constant, demonstrând cu prisosință atingerea adusă nu doar patrimoniului, dar și celor mai importante atribute ale persoanei.

Întru a exclude periclitarea, în plan principal sau secundar, a acestor valori sociale, se impune formularea unei politici eficiente în vederea prevenirii și combaterii infracțiunii de șantaj, process care este lovit de anumite obstacole, rezultate din obscuritatea fenomenului, care se manifestă atât în plan cauzistic, cât și în plan legislativ. Aceste obstacole sunt generate de existența unor carențe legislative de care uzează făptuitorii în vederea evitării răspunderii penale, precum și de caracterul voalat al cererii patrimoniale în cadrul mecanismului infracțional al șantajului, invocându-se existența unor relații juridice civile în legătură cu obiectul material (imaterial) al șantajului.

Iată de ce apariția unei lucrări consacrate aspectelor teoretice îmbinate cu aspectele practice reprezintă o contribuție substanțială pentru doctrina națională, servind, mai cu seamă, drept "colac salvator" pentru practicieni, care adesea se confruntă cu anumite situații dificile atunci când trebuie să dea apreciere juridico-penală faptelor concrete în activitatea de îndeplinire a justiției. Actualitatea și importanța prezentului studiu monographic nu pot fi puse la îndoială. Aceasta deoarece autorul își focusează atenția asupra unor probleme de principiu în materie de șantaj și, prin maniera sa inedită de a polemiza asupra acestora, aduce argumente consistente în vederea edificării soluțiilor optime de redresare a situației. Punând în dezbatere științifică problematica abordată, autorul utilizează diverse metode de cercetare... Pe întreg traseul de cercetare efectuat se observă stilul propriu, abordări originale, care, chiar dacă sunt într-o discordanță cu cele reținute în literatura de specialitate, capătă viabilitate grație stilului argumentativ al autorului.

Astfel concepută, lucrarea ni se înfățișează ca un studiu juridic integru, bine structurat și, în detaliile lui, strict consecvent.

COLOANA REDACTORULUI

ȘI PROCURATURA ÎȘI DESCHIDE UȘILE

Gheorghe Budeanu

Privind dintr-o parte la cele se întâmplă în ultimul timp în sistemul nostru de justiție, îți vine să crezi că, totuși, carul se pornește din loc. După aproape un an de zile de la adoptarea Strategiei de reformare a sectorului justiției, reprezentanții societății civile, mass-media, dar și unele instituții internaționale se interesează de primii pași făcuți pe calea realizării Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

Ce-i drept, până în prezent, acțiuni concrete și discuții controversate au fost declanșate în sectorul judecătoresc al sistemului. Iar asta – inclusiv datorită faptului că Oleg Efrim, ministrul Justiției, și Mihai Poalelungi, Președintele Curții Supreme de Justiție, s-au arătat mai aprigi în luările lor de atitudine. În același timp, opinia publică nu-și manifesta credibilitatea că reforma justiției va pătrunde plenar și pe segmentul Procuraturii, aceasta fiind considerată o structură betonată încă din timpurile sovietice. Dar, în situația în care Republica Moldova și-a asumat obligația în fața întregii Europe să-și reformeze sistemul de justiție, va fi reformată și Procuratura.

În sensul acesta, Președintele Parlamentului, Marian Lupu, la aniversarea a XX-a a Procuraturii Republicii Moldova, menționa rolul-cheie al Procuraturii în procesul de organizare și funcționare a justiției. Anume rolul acesta i-a făcut pe responsabili să promoveze schimbările în La Procuratură. Recent, Valeriu Zubco, Procurorul General, a declarat că Procuratura va fi reformată până la sfârșitul anului. Printre prioritățile acestei reforme se numără demilitarizarea Procuraturii, diminuarea influenței factorului politic în procesul de urmărire penală etc.

„Ne-am propus să creăm un cadru legislativ performant, care să corespundă tuturor exigențelor și cerințelor europene. Anume prin demilitarizare vor avea loc schimbări esențiale și procurorul va obține un alt statut”, spune dl Zubco. Sigur, noul statut trebuie să-i ofere procurorului și o independență reală, ca autoritățile să nu aibă posibilitatea, dar nici îndrăzneala de a influența unele urmăriri penale.

Recent, Procurorul General a avut discuții cu colaboratori ai Misiunii OSCE în Moldova și cu reprezentanți ai ONG-urilor din R. Moldova la care a dat asigurări că Procuratura va fi reformată până la sfârșitul anului.

Oare chiar se va mișca piatra din loc?

Revista Institutului Național al Justiției

(publicație științifico-practică, informativă și de drept)

nr. 3 (22), 2012

Fondator:**Institutul Național al Justiției**

Certificatul de înregistrare nr. 5505 din 08.11.2006

Redactor-șef:**Gheorghe BUDEANU****Colegiul de redacție:****Anastasia PASCARI**, Director executiv al Institutului Național al Justiției**Andrei SMOCHINĂ**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie Stat și Drept**Gheorghe COSTACHI**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie Stat și Drept**Valeria ȘTERBEȚ**, doctor în drept, judecător la Curtea Constituțională, formator INJ**Valeriu ZUBCO**, doctor în drept, Procuror General al Republicii Moldova**Sergiu BRÎNZĂ**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, șef Catedră Drept Penal și Criminologie, USM, formator INJ**Elena BELEI**, doctor în drept, șef Catedră Drept Procesual Civil, USM, formator INJ**Igor DOLEA**, doctor în drept, membru al Consiliului Superior al Magistraturii**Gheorghe CREȚU**, Președintele Consiliului INJ, judecător la Curtea de Apel Chișinău**Dumitru VISTERNICEAN**, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, formator INJ**Fotografii:****Stela CIOCANU****Editură și tipar:****Î.S. „Tipografia Centrală”****Datele Institutului:**

MD 2004. Moldova, Chișinău

str. S. Lazo, 1

tel: 022 232-700, fax: 022 232-755

e-mail: inj@inj.gov.md

www.inj.md

Tiraj:

300 exemplare

Redacția nu-și asumă responsabilitatea pentru opiniile, sugestiile și concluziile exprimate de autorii materialelor cu caracter științific.

Distribuire gratuită

© Revista Institutului Național al Justiției

SUMAR:**ZIUA JURISTULUI***Ion Druță*. Mesaj de felicitare din partea Asociației Judecătorilor din Republica Moldova 1**LA O ANIVERSARE** 2-3**FORMARE ÎNȚIALĂ**

Admiterea 2012 4

Candidații își exprimă emoțiile după primul examen 6

Oleg Gavrilică

Evaluarea primului examen în cadrul admiterii 2012 la INJ 6

A fost lansat noul an de învățământ 7

INTERVIUL NOSTRU*Iulia Sircu*

„M-am convins că la INJ vin să studieze tineri foarte bine pregătiți” 9

Lecție deschisă:

Statul de drept – o rețetă brevetată pentru toată lumea?

Dr. Stefan Hülshörster, Bonn (continuare) 12

VIATA INJ: CRONICA EVENIMENTELOR 19-22**ACTIVITATEA CONSILIULUI INJ**

A fost aprobat și Planul de formare inițială pentru anul 2013 23

Decizii pe marginea Admiterii 2012 24

RELAȚII INTERNAȚIONALE

Noul Ambasador al Germaniei a vizitat întâi de toate Institutul Național al Justiției 26

Letonia ar vrea să preia practica INJ 28

Curtea Internațională de Justiție se familiarizează cu situația din sistemul judecătoresc moldovenesc 29

FORMARE CONTINUĂ 30-37**TRIBUNA JUDECĂTORULUI***Vladislav Lazăr*. Societatea încă nu a învățat să se folosească civilizată de democrație 38**APROPO***Sergiu Furdui*. Opinie cu privire la cazul relevant în Declarația din 20 ianuarie 2012 40**UNIFORMIZAREA PRACTICII JUDICIARE***Mihai Poalelungi*. Neconstituționalitatea și neconvenționalitatea modificărilor aduse statutului judecătorilor din Republica Moldova 42**DOCTRINA***Elena Belei*. Răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești în Republica Moldova 44*Domnica Manole*. Legislația și practica națională în domeniul respectării termenului rezonabil 48*Dumitru Postovanu*. Prevenirea și combaterea criminalității organizate conform prevederilor legislației Republicii Moldova 53**PREZENTARE DE CARTE**

Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de șantaj 59

COLOANA REDACTORULUI*Gheorghe Budeanu*
Și Procuratura își deschide ușile 59**ÎNAINȚAȘII NOȘTRI***Mihai Tașcă*
Vladimir Bodescu – magistrat și susținător al Unirii